

T. C.
KALKINMA BAKANLIĞI

ONUNCU 2014
KALKINMA
PLANI 2018

SPOR

ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

2023

T. C.
KALKINMA BAKANLIĞI

ONUNCU 2014
KALKINMA
PLANI 2018

SPOR

ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU

ANKARA 2014

ISBN 978-605-4667-60-4

YAYIN NO: KB: 2866 - ÖİK: 716

Bu çalışma Kalkınma Bakanlığının görüşlerini yansıtmaz.
Sorumluluğu yazara aittir. Yayın ve referans olarak kullanılması
Kalkınma Bakanlığının iznini gerektirmez.

Bu yayın 500 adet basılmıştır.

ÖNSÖZ

Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018), Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 2 Temmuz 2013 tarihinde kabul edilmiştir.

Plan, küresel düzeyde geleceğe dönük risklerin ve belirsizliklerin sürdüğü, değişim ve dönüşümlerin yaşandığı, yeni dengelerin olduğu bir ortamda Türkiye'nin kalkınma çabalarını bütüncül bir çerçevede ele alan temel bir strateji dokümanıdır.

Ülkemizde kalkınma planlarının hazırlık aşamasında yürütülen Özel İhtisas Komisyonları çalışmaları çerçevesinde 50 yılı aşkın katılımcı ve demokratik bir planlama deneyimi bulunmaktadır. Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kesimi temsilcileri ile akademik çevrelerin bir araya geldiği özel ihtisas komisyonu çalışmaları, 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı hazırlıklarında da çok önemli bir işlevi ifa etmiştir.

5 Haziran 2012 tarihinde 2012/14 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle başlatılan çalışmalar çerçevesinde makroekonomik, sektörel, bölgesel ve tematik konularda 20'si çalışma grubu olmak üzere toplam 66 adet Özel İhtisas Komisyonu oluşturulmuştur. Ülkemizin kalkınma gündemini ilgilendiren temel konularda oluşturulan Komisyonlarda toplam 3.038 katılımcı görev yapmıştır.

Bakanlığımızın resmi görüşünü yansıtmamakla birlikte; Özel İhtisas Komisyonları ve Çalışma Gruplarında farklı bakış açıları ile yapılan tartışmalar ve üretilen fikirler, Onuncu Kalkınma Planının hazırlanmasına perspektif sunmuş ve plan metnine girdi sağlamıştır. Komisyon çalışmaları sonucunda kamuoyuna arz edilen raporlar kurumsal, sektörel ve bölgesel planlar ile çeşitli alt ölçekli planlar, politikalar, akademik çalışmalar ve araştırmalar için kaynak dokümanlar olma niteliğini haizdir.

Plan hazırlık çalışmaları sürecinde oluşturulan katılımcı mekanizmalar yoluyla komisyon üyelerinin toplumumuzun faydasına sundukları tecrübe ve bilgi birikimlerinin ülkemizin kalkınma sürecine ciddi katkılar sağlayacağına olan inancım tamdır.

Bakanlığım adına komisyon çalışmalarında emeği geçen herkese şükranlarımı sunar, Özel İhtisas Komisyonu ve Çalışma Grubu raporları ile bu raporların sunduğu perspektifle hazırlanan Onuncu Kalkınma Planının ülkemiz için hayırlı olmasını temenni ederim.

Cevdet YILMAZ
Kalkınma Bakanı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
KOMİSYON ÜYELERİ.....	xi
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
2. TÜRK SPOR SİSTEMİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ.....	2
2.1. Türk Spor Politikası ve Yönetimi	2
2.2. Sporcu İstatistikleri.....	5
2.3. Antrenör İstatistikleri.....	7
2.4. Spor Alanında Yerel Yönetimlerin Durumu	9
2.5. Spor Kulüpleri	10
2.6. Spor Federasyonları.....	14
2.7. Spor Eğitimi.....	16
2.7.1. İlk ve Orta Dereceli Okullarda Spor Eğitimi	17
2.7.2. Spor Liselerinde Spor Eğitimi	19
2.7.3. Yükseköğretimde Spor Eğitimi.....	19
2.7.4. Antrenör Eğitimi	21
2.8. Elit Sporcu Seçimi ve Eğitimi	21
2.9. Mevzuat Düzenlemeleri.....	22
2.10 Spor Tesisleri	23
2.11. Spor Endüstrisi ve Ekonomisi	25
2.12. Sponsorluk ve Vergi Uygulamaları.....	26
2.13. Engelliler ve Spor.....	27
2.14. Sporcu ve Spor Elemanlarının Sağlık ve Sosyal Güvenliği	29
2.15. Etik Uygulamalar.....	31
2.16. Sporda İletişim ve Medya.....	34
2.17. Bilgi ve İletişim Teknolojileri.....	34
2.18. Uluslararası İlişkiler	35
2.18.1.Uluslararası Spor Kuruluşlarında Türkiye'nin Temsili.....	35
2.18.2.Spor Alanında Düzenlenen Uluslararası Toplantılara Katılım.....	36
2.18.3.Türkiye'de Uluslararası Spor Organizasyonlarının Düzenlenmesi ..	36

3. SPOR ALANINDA ONUNCU PLAN DÖNEMİ PERSPEKTİFİ	37
3.1. Sporun Dünyada ve Türkiye’deki Gelişme Eğilimleri	37
3.1.1. Sporun Günlük Yaşamda Daha Fazla Yer Alması	37
3.1.2. Spor Endüstrisinin Büyümesi	37
3.1.3. Sponsorluk Uygulamalarındaki Artış	38
3.1.4. Tesisleşmenin Artması	38
3.1.5. Sağlık Alanındaki Gelişmeler ve Hareketsizliğe Bağlı Hastalıkların Artması	39
3.1.6. Ar-Ge Faaliyetlerinin ve BİT Kullanımının Artması	39
3.1.7. Medyanın Rolünün Artması	40
3.1.8. Spor Sektöründe Uzmanlaşma ve İşbölümünün Artması	40
3.2. Türkiye’nin Spordaki 2023 Vizyonu	40
3.3. Sporda Onuncu Plan Dönemi Hedefleri	41
4. ONUNCU PLAN DÖNEMİNE İLİŞKİN UYGULAMA ÖNERİLERİ.....	42
4.1. Türk Spor Politikası ve Yönetiminin İyileştirilmesi.....	42
4.2. Sporcu Altyapısının Güçlendirilmesi	43
4.3. Antrenörlerin Nitelik ve Nicelik Olarak İyileştirilmesi.....	43
4.4. Yerel Yönetimlerin Spor Alanındaki Etkinliğinin Artırılması	44
4.5. Spor Kulüplerinin Kurumsal Kapasitelerinin Güçlendirilmesi	44
4.6. Spor Federasyonlarının Kurumsal Kapasitelerinin Güçlendirilmesi.....	45
4.7. Spor Eğitiminin İyileştirilmesi	45
4.8. Elit Sporcu Seçimi, Yönlendirme ve Normlandırma Sistemlerinin Geliştirilmesi	47
4.9. Mevzuat Düzenlemelerinin İhtiyaçlar Doğrultusunda Hayata Geçirilmesi .	48
4.10. Spor Tesislerinin Doğru Planlanması ve Etkin İşletiminin Sağlanması	49
4.11. Spor Endüstrisi ve Ekonomisinin Güçlendirilmesi.....	50
4.12. Spor Finansmanının İyileştirilmesi ve Sponsorluğun Teşvik Edilmesi.....	50
4.13. Engellilere Yönelik Spor Hizmetlerinin İyileştirilmesi.....	51
4.14. Spor Elemanlarının Sağlık ve Sosyal Güvenlik İmkanlarının İyileştirilmesi	52
4.15. Sporda Şiddetin ve Etik Olmayan Uygulamaların Önlenmesi	53
4.16. Spor Medyasının Etkin Kullanımının Sağlanması	55
4.17. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Etkin Kullanımının Sağlanması	55
4.18. Türkiye’nin Dünya Spordaki Konumunun Güçlendirilmesi	56
5. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME	57
KAYNAKÇA.....	63

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye'nin Olimpiyat Oyunlarındaki Performansı	5
Tablo 2: Türkiye'de Potansiyel Lisanslı Sporcu Sayısı.....	5
Tablo 3: Türkiye'de Lisanslı Sporcu Sayıları*	6
Tablo 4: Bazı Ülkelerin Lisanslı Olarak Spora Katılım İstatistikleri.....	7
Tablo 5: Türkiye'deki Antrenör Sayıları.....	8
Tablo 6: Türkiye'de Antrenörlere İlişkin İstatistikler	8
Tablo 7: Bazı Ülkelerdeki Spor Kulüplerine İlişkin İstatistikler	11
Tablo 8: Türkiye'de Spor Kulüplerinin Türlerine Göre Dağılımı	11
Tablo 9: Yıllar İtibarıyla SGM Tarafından Spor Kulüplerine Tahsis Edilen Kaynak	12
Tablo 10: Türkiye'de Faaliyet Gösteren Spor Federasyonları	14
Tablo 11: SGM Tarafından Spor Federasyonlarına Aktarılan Kaynak	15
Tablo 12: Türkiye'deki Bazı Olimpik Spor Dalı Federasyonlarının Bütçeleri.....	16
Tablo 13. Özel Yetenek Sınavı İle Öğrenci Alan Yükseköğretim Programları.....	20
Tablo 14: Engel Türüne Göre Engelli Sporcuların Dağılımı	28

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
BESYO	: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
BİT	: Bilgi ve İletişim Teknolojileri
CAS	: Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi
FIFA	: Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
GSB	: Gençlik ve Spor Bakanlığı
IOC	: Uluslararası Olimpiyat Komitesi
ISF	: Uluslararası Okul Sporları Federasyonu
KDV	: Katma Değer Vergisi
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
SEM	: Sporcu Eğitim Merkezi
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SGM	: Spor Genel Müdürlüğü
TASKK	: Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
TL	: Türk Lirası
TMOK	: Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi
TMPK	: Türkiye Millî Paralimpik Komitesi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel Ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UEFA	: Avrupa Futbol Federasyonları Birliği
UNIVERSIAD	: Üniversite Oyunları
USD	: Amerikan Doları
vb.	: ve benzeri, ve bunun gibi
WTA	: Kadınlar Tenis Birliği
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

KOMİSYON ÜYELERİ

(Başkan, Raportör ve Koordinatör hariç soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.)

BAŞKAN Prof.Dr. Gıyasettin Demirhan	Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri ve Teknolojisi YO
RAPORTÖR Yrd.Doç.Dr. Hakan Sunay	Ankara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
KOORDİNATÖR Pelin Deniz Tekneci	Kalkınma Bakanlığı
ÜYELER	
Yrd.Doç.Dr. Cengiz Akalan	Ankara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
Ömer Aksoy	Spor Toto Teşkilat Başkanlığı
Tuğrul Akşar	Spor Ekonomisti
İlhan Arslan	TVF Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi
Levent Atalı	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşler Dai.
Etem Atasoy	Türkiye Faal Futbol Hakemleri ve Gözlemcileri Derneği
Sezai Bağbaşı	Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
Ahmet Ali Baş	Spor Genel Müdürlüğü
Dr. Işık Bayraktar	Herkes İçin Spor Federasyonu
Yrd.Doç.Dr. Ahmet Mazhar Bozdoğan	Marmara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
Yrd.Doç.Dr. Recep Cengiz	Harran Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
Alettin Çılğın	Spor Genel Müdürlüğü
Korhan Demirkol	Spor Genel Müdürlüğü
Yrd.Doç.Dr. Sebahattin Devocioğlu	Fırat Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
Prof.Dr. Gazanfer Doğu	Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
Nihat Doker	Atletizm Federasyonu Başkanlığı
Mustafa Dönmez	İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
Yrd.Doç.Dr. Rıdvan Ekmekçi	Pamukkale Üniversitesi, Spor Bilimleri ve Teknolojisi YO
Ali Erbenlioğlu	Judo Federasyonu
Harun Ergün	Spor Genel Müdürlüğü

İbrahim Gökhan Erol	Spor Toto Teşkilat Başkanlığı
Adnan Ersan	Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu
Dr. Esra Erturan	Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
Yrd.Doç.Dr. Timuçin Gençer	Ege Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
Mehmet Gülez	Türkiye Futbol Federasyonu
Prof.Dr. Mehmet Günay	Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
Prof. Dr. Rüştü Güner	Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Ömer Gürsoy	Başbakanlık
Yrd.Doç.Dr. Kadir Gürten	Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi
Prof.Dr. Osman İmamoğlu	Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
Cengiz Kara	Spor Genel Müdürlüğü
Murat Kaya	Maliye Bakanlığı
Prof.Dr. Settar Koçak	ODTÜ, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü
Funda Koçak	Ankara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
Hüseyin Alpay Köse	Spor Hukuku Enstitüsü
Yrd.Doç.Dr. Ziya Koruç	Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri ve Teknolojisi YO
Prof.Dr. Erkan Küçükgüngör	Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi
Yrd.Doç.Dr. Lale Orta	Okan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler YO
Yrd.Doç.Dr. Oğuz Özbek	Ankara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
Emin Özkurt	Spor Hukukçusu
Bekir Sıtkı Özkök	Milli Eğitim Bak., Mesleki ve Teknik Eğitim Gn.Md.
Ayhan Pala	Okul Sporları Federasyonu
Refika Sözen	Spor Genel Müdürlüğü
Emel Tunalı	Spor Genel Müdürlüğü
Yrd.Doç.Dr. Erkut Tutkun	Okul Sporları Federasyonu
Yrd.Doç.Dr. Tennur Yerlisu Lapa	Akdeniz Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor YO
Yaşar Göktürk Yılmaz	Kayak Federasyonu
Prof. Dr. Kezban Yiğiter Bayramlar	Bedensel Engelliler Spor Federasyonu
Prof. Dr. Ali Murat Zergeroğlu	Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi

YÖNETİCİ ÖZETİ

Ülkemizin odaklanacağı dönüşüm alanlarını, hedef ve stratejilerini ortaya koyan temel politika belgesi olacak ve 2014-2018 yıllarını kapsayacak Onuncu Kalkınma Planı çalışmaları 5 Haziran 2012 tarih ve 2012/14 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile başlatılmıştır. Onuncu Kalkınma Planı hazırlık çalışmaları kapsamında kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum temsilcileri ile akademisyenlerin katkılarının alınacağı Özel İhtisas Komisyonları (ÖİK) ve çalışma grupları kurulmuştur. Bu komisyon ve çalışma gruplarının ülke sorunları ve çözüm önerileri üzerinde yapacakları kapsamlı ve ayrıntılı çalışmalar ile Onuncu Planda yer alacak ilke ve politikaların belirlenmesine ışık tutması amaçlanmıştır. Onuncu Plan çalışmaları kapsamında 46 adet ÖİK oluşturulmuş olup, bunlardan bir tanesi de “Spor Özel İhtisas Komisyonu”dur.

Spor Özel İhtisas Komisyonu tarafından hazırlanmış olan bu raporun amacı, 2014-2018 yıllarını kapsayacak Onuncu Plan döneminde Türkiye’de spor alanındaki temel dönüşümün sağlanması için gereken orta ve uzun vadeli politikalar ile bunları hayata geçirecek stratejiler hakkında öneri ve değerlendirmeler geliştirmektir. Bu kapsamda Türkiye için mevcut durum analizi yapılmış, ardından spor alanında ülkemizde yaşanan sorunlar ve dünyadaki gelişmeler de dikkate alınarak öneriler oluşturulmuştur.

Bilindiği üzere, Türkiye’de spor yönetiminin başında Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) ile onun bağlı kuruluşu olan Spor Genel Müdürlüğü (SGM) yer almaktadır. Bu kurumlar dışında, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu, Spor Toto Teşkilat Başkanlığı, yerel yönetimler, spor kulüpleri, spor dalı federasyonları, üniversiteler ve spor alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları da spor alanındaki diğer önemli paydaşlardır. Spor Özel İhtisas Komisyonu oluşturulurken yukarıda belirtilen paydaşların tümünün temsil edilmesi hususunda hassasiyet gösterilmiş, tüm tarafların şikâyet, beklenti ve önerilerinin alınmasına çalışılmıştır.

Onuncu Planın hazırlanması sürecinde oluşturulan Spor Özel İhtisas Komisyonu, 2012 yılının Eylül ve Kasım aylarında ikişer günden oluşan iki farklı oturumda toplanmıştır. İlk toplantının öncesinde komisyon raportörü tarafından hazırlanan ön rapor tüm katılımcılara iletilmiştir. Elinizde tuttuğunuz nihai rapor ise ön raporda yer alan bilgilere ilaveten, toplantılarda dile getirilen hususlar ve katılımcıların elektronik ortamda ilettikleri rapor ve görüşler doğrultusunda hazırlanmıştır.

Nihai rapor beş temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan giriş bölümünde sporun insan yaşamındaki öneminden bahsedilmiş, ikinci bölümde ise Türk Spor Sisteminin mevcut durum analizi 18 alt başlıkta yapılmıştır. Üçüncü bölümde spor alanında Onuncu Plan dönemi perspektifini ortaya koymak amacıyla, bu alandaki küresel ve ülkesel eğilimler irdelenmiş, Türkiye’nin spordaki 2023 Vizyonu ve Onuncu Plan dönemi hedefleri tespit edilmiştir. Dördüncü bölümde Onuncu Plan dönemi hedeflerine ulaşmak için

Komisyonumuz tarafından geliştirilen politika uygulama önerileri, mevcut durum analizinde yer alan 18 başlık altında sunulmuştur. Beşinci bölümde ise çalışmanın sonuçları özetlenmiş ve spor alanında beş adet temel gelişme eksenini belirlenmiştir.

Komisyon toplantılarında dile getirilen hususlar göstermiştir ki dünyada gençlik ve spor bayramı kutlayan tek ülke olmamıza rağmen, spor sistemimiz yeterince etkin çalışmamaktadır. Raporun “Türk Spor Sisteminin Mevcut Durum Analizi” bölümünde yer verilen spor alanındaki istatistikler ve halkımızın genel olarak yaşam tarzı da bu görüşü desteklemektedir.

Kalkınma Planlarında bireylerin spora aktif katılımlarını teşvik etmek, sporu bir yaşam tarzı olarak benimsetebilmek ve okullardan başlayarak örgütlü biçimde kitlelere yayılmasını sağlamak Türk spor politikalarında temel ilke olarak ifade edilmiştir. Ancak, bu ilkeleri hayata geçirecek tedbirler etkin bir şekilde uygulamaya konulmadığından Türk sporu yıllardır benzer sorunlarla uğraşmak durumunda kalmıştır. Örneğin profesyonel futbolun uygulamadaki ağırlığı yıllar boyu devam etmiş, pek çok spor dalı kitlelere yayılamamıştır. Bunun yanı sıra Türkiye adına yarışan sporcu ve takımlar, uluslararası müsabakalarda arzu edilen başarıları elde edememiş, 2000 yılından bu yana aday olduğumuz Olimpiyat Oyunları Türkiye’ye verilmemiştir.

Dünyadaki gelişmeler ışığında Türk spor teşkilat yapısı bir değişim süreci içine girmiş ve son on yıl içinde spor federasyonlarının tamamına yakını bağımsız statüye geçmiştir. 2013 yılı Ocak ayı itibarıyla Türkiye’de 61 adet spor federasyonu bulunmaktadır. Amatör spor dallarında faaliyet gösteren federasyonların finansmanının önemli kısmı Spor Toto Teşkilat Başkanlığının SGM üzerinden aktardığı kamu kaynağından sağlanmakta olup federasyonların gerçek anlamda bağımsız olabilmeleri için idari ve mali kapasitelerinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

2007 yılında 8.593 olan spor kulübü sayısı 2012 yılında yüzde 36’lık bir artış göstererek 11.735’e ulaşmıştır. Ancak kulüp başına düşen genel nüfus sayısı 6.500’ün üzerinde olup, çoğu Avrupa Birliği ülkesinde bu sayı 1.000’in altına çekilmiştir. Bu da ülkemizde spor kulüplerinin sayıca artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

TFF ve spor kartı olan lisanslı sporcu sayıları hariç, amatör spor branşlarında lisanslı sporcu sayısı 2007 yılında 910 bin iken, bu sayı 2011 yılında 2,2 milyon kişiye ulaşmıştır. Diğer yandan, Türkiye’de yaklaşık 25 milyon kişinin spor yapma potansiyeli olduğu dikkate alındığında lisanslı sporcu sayısının oldukça düşük kaldığı görülmektedir.

Amatör spor dallarında faaliyet gösteren antrenör sayısı, 2007 yılında yaklaşık 37 binen, 2012 yılında yüzde 265’lik bir artış göstererek 137 bine ulaşmıştır. Ancak antrenörlerin hem sayı hem de nitelik olarak iyileştirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde spor eğitiminin hem genel olarak örgün eğitim veren kurumlar düzeyinde hem de elit sporcu yetiştirilmesi düzeyinde iyileştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Bu çerçevede okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde verilen spor eğitiminin içerik ve ders

saati olarak iyileştirilmesi, elit sporcu seçme, yetiştirme ve normlandırma sistemlerinin hayata geçirilmesi ve spor eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarının yeniden yapılandırılması ihtiyacı bulunmaktadır. Aksi takdirde sporun tabana yayılması ve başarılı sporcu yetiştirilmesi hususlarında geliştirilen politikalar etkin sonuç vermeyecektir.

Farklı kamu kurumlarına ait spor tesislerinin ortak kullanımı ve mesai saatleri dışında hizmet verebilmesinde sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu nedenle, spor tesislerinin bölgesel ve branşlar bazında dengeli dağılımını ve etkin kullanımını sağlayacak tesis politikalarının geliştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Türkiye'nin son beş Olimpiyat Oyunlarındaki madalya sıralaması 19'unculukla 37'ncilik arasında dalgalı seyir izlemiş, arzu edilen başarı seviyesine ulaşamamıştır. Diğer yandan olimpiyatlara katılım sağlanan branş sayısı ve katılan sporcu sayısı yıllar itibariyle artış göstermiştir. 2012'de düzenlenen Olimpiyat Oyunlarına Türkiye 16 dalda 114 sporcuyla katılmış ve madalya sıralamasında 85 ülke içerisinde 32'inci sırayı almıştır. Üst sıralara çıkış yapma konusundaki çalışmaların yapılması önem taşımaktadır.

Türkiye, Dokuzuncu Plan döneminde büyük spor organizasyonları açısından tecrübesini ve kapasitesini artırmıştır. Bu dönemde Karadeniz Oyunları, Avrupa Atletizm Milletler Kupası, Genç ve Ümit Bayanlar Basketbol Şampiyonası, Dünya Basketbol Şampiyonası, Kış UNIVERSIADE Oyunları, Avrupa Olimpik Gençlik Yaz Oyunları Dünya Güreş Şampiyonası, Dünya Bayanlar Tenis Şampiyonası ve Dünya Salon Atletizm Şampiyonası gibi büyük spor organizasyonlarına başarılı bir şekilde ev sahipliği yapmıştır. Spor organizasyonlarındaki en büyük hedef ise Olimpiyat Oyunlarının Türkiye'de yapılmasıdır.

Mevcut yapılanmada, kuruluşlar arasındaki eşgüdüm eksikliği spor politikalarının hazırlanmasını ve uygulanmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Oysa sporun genelinde yaşanan sorunların bütüncül bir yaklaşımla çözülmesi gerekmektedir.

Spor politikaları bütüncül bir yaklaşımla geliştirilirken, spor alanında dünyada ve Türkiye'de yaşanan eğilimler de göz önünde bulundurulmalıdır. Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi başta olmak üzere teknolojik, sosyo-ekonomik ve kültürel değişimler, sportif hizmetlere olan talep ve sunulan hizmet yapısında büyük değişimler yaratmıştır. Bir yandan toplumların refah ve eğitim seviyelerindeki gelişmelere, diğer yandan hareketsizliğe bağlı hastalıkların artmasına paralel olarak, spor günlük yaşamda daha fazla yer almakta; daha fazla sayıda kişi hem izleyici hem de katılımcı olarak spor hizmetlerine talepte bulunmaktadır.

Bu talep artışı beraberinde spor endüstrisinin büyümesini, sportif faaliyetlerin medyada daha geniş yer bulmasını, sponsorluk faaliyetlerinin genişlemesini, spor tesislerinin hem nitelik hem de nicelik olarak gelişmesini ve spor sektöründeki istihdamda uzmanlaşma ve işbölümünü getirmektedir. Bunların yanı sıra spor alanında ürün ve hizmetlerin geliştirilmesinde, genel spor eğitiminde, elit sporcu yetiştirilmesinde, tanıtım ve pazarla-

ma uygulamalarında, akademik destek çalışmalarında Ar-Ge faaliyetlerinin ve BİT kullanımının arttığı da gözlemlenmektedir.

Sonuç olarak komisyonumuz, Onuncu Plan döneminin spor alanındaki temel amaçlarını; “sporun daha geniş kitlelere yaşam biçimi olarak benimsetilmesi, tüm vatandaşların spor faaliyetlerine erişim imkânlarının iyileştirilmesi, ülkemizin uluslararası spor müsabakalarında elde ettiği başarıların yükseltilmesi ve Türkiye’nin Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapabilmesi” olarak ifade etmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda Onuncu Plan dönemi için 18 dönüşüm alanı belirlenmiş ve bu alanların her biri için yukarıda belirtilen eğilimler dikkate alınarak politika uygulama önerileri geliştirmiştir.

Spor Özel İhtisas Komisyonunun tüm üyeleri olarak hazırlanan bu raporun, Türkiye’nin spor alanında önümüzdeki dönemlerde daha iyi konuma ulaşmasında yol gösterici olmasını temenni etmekteyiz.

1. GİRİŞ

Spor, sadece serbest zamanları değerlendirmek için yapılan faaliyetlerden ibaret olmayıp aynı zamanda insanın fiziksel, sosyal, psikolojik, kültürel ve zihinsel gelişimine katkıda bulunan dolayısıyla sağlıklı toplumlar yaratan bir eğitim aracıdır. Bu bağlamda günümüzde spor; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi, beceri ve tutum kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslararası dayanışma, kaynaşma ve barışı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmanın yanında belli kurallara göre rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etmek, heyecan duymak, yarışmak ve yarışmada üstün gelmek amacıyla yapılan faaliyetlerdir. Bireye yaptığı olumlu katkılarının yanında spor, uluslararası alanda bir toplumun kültürünün tanıtılabileceği çok yaygın bir propaganda ve reklam aracı haline gelmiştir (1).

Bir toplumda spora katılımın şekli, düzeyi, yararları ve sorunları sadece kişilerin yetenekleri ve ilgilerine bağlı değildir. Toplumun spora bakış açısı ve spor politikaları da sporun gelişip yayılmasında ve sporda başarılı olunmasında önemli rol oynar.

Çağımızda, gelişmiş ülkeler başta olmak üzere spora büyük önem verilmekte ve uluslararası spor organizasyonlarında ve spor yarışmalarında ülkeler ön sıralarda yer alabilmek için çaba harcamaktadırlar. Çünkü büyük organizasyonları gerçekleştirmek ve sporda başarı kazanmak, bir ülkenin uluslararası saygınlığının göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Spor, her dönemde çağına uygun ve çağından ileri giden bir olgu olmuş, bu işleviyle de sosyal iyileşmeyi sağlayıcı bir araç olarak kullanılmış, sağlık üzerinde yarattığı olumlu etkiler nedeniyle de spora gösterilen talep artmıştır. Bu bağlamda, spor ve sağlık ilişkisi üzerine yapılan araştırmalar, düzenli ve bilinçli spor yapmanın bazı hastalıkları önlediğini ve insan ömrünü uzattığını göstermektedir. Spor, koruyucu tedavi olarak da sağlık hizmetlerine yardımcı olmaktadır.

Spor, insanın gelişimine doğrudan etki yapmakla birlikte sevgi, barış, kardeşlik, hoşgörü ve özveri gibi sosyolojik unsurları bünyesinde barındırarak, toplumların uygarlık ve refah seviyelerinin yükselmesine de katkıda bulunmaktadır. O kadar ki, ülkelerin gelişmişliklerinde bilim insanlarının sayısı kadar sanatçı ve sporcu sayıları da önemli bir yer tutar. Bunun yanı sıra spor, uluslararası düzeyde temsil imkânı ve ülkelerin potansiyellerinin dünya kamuoyuna ispatı anlamında renkli ve etkili bir reklam aracıdır (2).

Bu çalışmanın amacı 10. Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde spor alanındaki temel dönüşümün sağlanması için gereken orta ve uzun vadeli politikalar ile bunları hayata geçirecek stratejiler hakkında öneri ve değerlendirmeler geliştirmektir. Bu kapsamda önce mevcut durum analizi yapılmış, ardından ülkemizdeki spor alanındaki sorunlar ve dünyadaki gelişmeler de dikkate alınarak 10. Kalkınma Planı dönemi için öneriler oluşturulmuştur.

2. TÜRK SPOR SİSTEMİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ

Bu bölümde Türk sporuna ilişkin mevcut durum analizi verilmekte olup sporcu, spor kulübü, spor tesis sayıları gibi istatistikler ağırlıklı olarak Spor Genel Müdürlüğü (SGM) ve Türkiye İstatistik Kurumundan (TÜİK) elde edilmiş ve aşağıda yer alan başlıklar altında incelenmiştir:

1. Türk spor politikası ve yönetimi
2. Sporcu istatistikleri
3. Antrenör istatistikleri
4. Spor alanında yerel yönetimlerin durumu
5. Spor kulüpleri
6. Spor federasyonları
7. Spor eğitimi
8. Elit sporcu seçimi ve eğitimi
9. Mevzuat düzenlemeleri
10. Spor tesisleri
11. Spor endüstrisi ve ekonomisi
12. Sponsorluk uygulamaları
13. Engelliler ve spor
14. Sporcu ve spor elemanlarının sağlık ve sosyal güvenliği
15. Etik uygulamalar
16. Sporda iletişim ve medya
17. Bilgi ve iletişim teknolojileri
18. Uluslararası ilişkiler

2.1. Türk Spor Politikası ve Yönetimi

Spor örgütlenmesi ve hizmetlerin halka ulaştırılması birçok ülkede genellikle kamu hizmeti olarak yürütülmektedir. Devletin yerine getirmek zorunda olduğu eğitim, sağlık, güvenlik gibi hizmetler sürekli değişim içerisinde olmuştur. Birçok örgütte olduğu gibi spor örgütlerinde de kendini gösteren bu değişim, ülkelerin benimsemiş oldukları siyasi ve ekonomik sistemlere bağlı olarak gerçekleşebildiği gibi çağın getirdiği yeni ihtiyaçlara paralel olarak da şekillenmektedir.

Günümüzde sporun yapılanması, devletlerin siyasi ve ekonomik örgütlenmesindeki yapılanmaya paralellik göstermektedir. Bu çerçevede spor; ekonomi, finans, sağlık, kamu güvenliği, çevre, işçi ilişkileri ve mekân kullanımına ilişkin kamu politikalarının da konusu olmaktadır.

Dünyada sporun örgütlenmesi ve spor hizmetleri çok çeşitlilik göstermesine karşılık, genelde ortak yanları bulunmaktadır. Hemen hemen bütün ülkelerde devlet, sporu denetleyici, destekleyici ve özendirici bir rol üstlenmektedir. Spor yatırımları ve hizmetlerin yürütülmesi, ağırlıklı olarak yerel yönetimlere, federasyonlara, özel ve gönüllü kuruluşlara bırakılmaktadır.

Örneğin ABD’de devlet, kuralları düzenleyici ve kolaylaştırıcı olarak görev alır ve spor hizmetlerini “gönüllü birlik modeli” içerisinde kurulan yapılara devreder. Bu birlikler birer şirket olmakla beraber, spor kulübü olmanın avantaj ve kolaylıklarından yararlanırlar. Hollanda’da devlet, altyapı çalışmaları, spor organizasyonları, spora katılımı teşvik ve spor faaliyetlerinin niteliğinin artırılması gibi konularda çalışmalar yaparken, hükümet dışı teşkilatlanmalar, mali konular, spor tesisleri ve yatırımları, elit sporcular ve federasyonlara sosyal destek gibi konularda çalışmalar yapmaktadır. Fransa’da devlet, bürokratik kademeleri azaltarak her yaş ve kesimin spor faaliyetlerini teşvik etmekte, gençlik faaliyetlerinin geliştirilmesi ve politikalarının belirlenmesi ve bütçe kullanımı ve denetlenmesi ile ilgili çalışmalar yapmaktadır. Hükümet dışı teşkilatlar ise, elit sporcuların refah seviyelerinin iyileştirilmesi, tesisleşme alanında yatırımların artırılması ve ülkede spor uygulamalarının gelişimlerine katkıda bulunan kuruluşların desteklenmesi gibi görevler üstlenmiştir. Diğer taraftan sporun ağırlıklı olarak devlet eliyle yönetildiği az sayıda ülke de bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak Küba, Çin ve Kuzey Kore gibi ülkeler verilebilir (1).

Türkiye’de spor yönetiminin başında Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) ile onun bağlı kuruluşu olan Spor Genel Müdürlüğü yer almaktadır. Ancak 2011 yılına kadar spor faaliyetleri, Başbakanlığa bağlı olarak faaliyet gösteren Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekteydi. 2011 yılında çıkarılan 638 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Gençlik ve Spor Bakanlığı kurulmuş; buna paralel olarak Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Spor Genel Müdürlüğü (SGM) adını alarak GSB’nin bağlı kuruluşu hâline getirilmiştir.

Bu kurumlar dışında, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK), Türkiye Milli Paralimpik Komitesi (TMPK), Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu (TASKK), Spor Toto Teşkilat Başkanlığı, yerel yönetimler, spor kulüpleri, spor dalı federasyonları, üniversiteler ve spor alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları da spor alanındaki diğer önemli paydaşlardır. Türkiye’de federasyonlar bağımsız yapıya sahip olsalar da maddi kaynak bakımından Spor Genel Müdürlüğü’nün verdiği desteğe ihtiyaç duymakta, bu da onların yönetimlerinde ve uygulamalarında bağımsız davranabilmelerini kısıtlamaktadır.

Sporun topluma yaygınlaştırılması konusu, ülkemizde yasal düzenlemelerle ele alınmıştır. Türk spor politikasının amaç ve hedeflerini belirleyen temel dokümanlar Anayasa, kalkınma planları ve hükümet programlarıdır.

Dünyadaki gelişmeler ışığında Türk spor teşkilat yapısı da bir değişim süreci içine girmiştir. Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de, spor hizmetlerinin yürütülmesinde, devletin sporu yönlendirici, özendirici, destekleyici ve denetleyici olması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, spor hizmetlerinin gönüllülük esasına bağlı sivil toplum örgütlerine, merkezi idareden bağımsız olarak oluşturulmuş spor federasyonlarına ve onları oluşturan spor kulüplerine, özel ve tüzel kişilere devredilmesinin spor yönetimi için en etkili yöntem olacağı anlaşılmıştır. Bu bağlamda Milli Olimpiyat Komitesi’nin ilgili paydaşlarla daha güçlü işbirliği içerisinde olmasının gerekliliği yadsınamaz.

Son on yıl içinde spor federasyonlarının tamamına yakını bağımsız statüye geçmiş olmasına rağmen, devlet yardımı almaya devam etmektedir. Zira Türkiye’de çoğu spor dalı devletin verdiği maddi destek olmazsa, faaliyetlerini sürdüremeyecek durumdadır. Devlet de bu şartlar altında spora gerekli kaynağı tahsis ederek beraberinde kararları vermekte, yani sporu fiilen yönetmektedir. Futbol gibi devletin maddi desteği olmadan ayakta kalabilen spor dalları tarihi gelişim içerisinde gerçek anlamda bağımsız statüye kavuşmaktadırlar.

Bireylerin spora aktif katılımlarını teşvik etmek, sporu bir yaşam tarzı olarak benimsetebilmek ve okullardan başlayarak örgütlü biçimde kitlelere yayılmasını sağlamak Kalkınma Planlarında temel ilke olarak benimsenmiştir. Ancak bu ilkeleri hayata geçirecek tedbirler etkin bir şekilde uygulamaya konulamamıştır. Gerek Kalkınma Planlarında yer verilen politikalar, gerekse spor şuralarında alınan kararlar ne yazık ki ülkemizde profesyonel futbol ve seyir sporlarının uygulamadaki önceliğini ve ağırlığını korumasına engel olamamış, pek çok spor dalının gelişimi ve kitlelerce benimsenmesi sağlanamamıştır. Bunun en temel sebeplerinin başında spor alanındaki ilgili kurumlar arasında etkin bir iş birliği ve iş bölümünün tesis edilmemiş olması gelmektedir. Oysa spor alanında karşı karşıya olduğumuz sorunların bütüncül bir yaklaşımla çözülmesi ve politika tedbirlerinin bir sistem çerçevesinde geliştirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde spor yönetiminde karşımıza çıkan ve kurumlar arasındaki koordinasyon, işbirliği ve iş bölümü eksikliği, uluslararası arenada, spor alanında ülkemizin gösterdiği performansı da olumsuz yönde etkilemektedir. Tarihsel sürece de bakıldığında madalya sıralamasında ilk on içerisine girdiğimiz 1948 Londra Olimpiyatları ile futbolda dünya üçüncülüğü ve birkaç Avrupa şampiyonluğu dışında Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana, birçok önlem alınmasına rağmen sporun uluslararası arenasında ne yazık ki başarılı sonuçlar alınamamıştır.

Tablo 1’de Türkiye’nin son beş Olimpiyat Oyunlarında göstermiş olduğu performansın karşılaştırması yapılmaktadır. Tablodan da görüleceği üzere Türkiye’nin madalya bazındaki ülke sıralaması 19’unculukla 37’ncilik arasında dalgalı bir seyir sürdürmektedir. Diğer yandan katılım sağlanan branş sayısı ve katılan sporcu sayısı yıllar itibariyle artış seyri göstermiştir. Yine de Türkiye’deki genç nüfus sayısı dikkate alındığında, sportif başarılar açısından daha iyi bir konumda bulunması gerekmektedir.

Tablo 1: Türkiye'nin Olimpiyat Oyunlarındaki Performansı

Yıl	Katılım Sağlanan Branş Sayısı	Katılan Sporcu Sayısı	Alınan Madalyalar	Türkiye'nin Ülke Sıralamasındaki Yeri
1996	10	54	4 altın, 1 gümüş, 1 bronz	19 / 79
2000	11	59	3 altın, 2 bronz	26 / 80
2004	11	66	3 altın, 3 gümüş, 4 bronz	22 / 74
2008	13	68	1 altın, 4 gümüş, 3 bronz	37 / 86
2012	16	114	2 altın 2 gümüş 1 bronz	32 / 85

Kaynak: Olimpiyat Oyunlarının resmi web sayfaları

Bu değerlendirmeler çerçevesinde Türkiye'nin özlenen ve arzu edilen sportif başarılarına ulaşması için Türk spor politikası ve yönetiminin iyileştirilmesi ihtiyacı olduğu ortaya çıkmaktadır.

2.2. Sporcu İstatistikleri

Türkiye'de halkın son yıllarda spora olan duyarlılığı artmış olmakla birlikte, spora aktif katılımı yeterli değildir. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine (ADNKS) göre 31 Aralık 2012 tarihi itibarıyla Türkiye nüfusu 75.627.384 kişidir. 10-29 yaş arasındaki çocuk ve gençlerin potansiyel olarak lisanslı sporcu olabileceği öngörüldüğünde Türkiye'de potansiyel lisanslı spor yapma nüfusunun kadınlara ve erkeklere göre dağılımı hesaplanabilecektir. Bu varsayım ile hazırlanan Tablo 2 aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2: Türkiye'de Potansiyel Lisanslı Sporcu Sayısı

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam	Toplamların Genel Nüfusa Oranı (%)
10-14	3.334.509	3.164.749	6.499.258	8,6
15-19	3.286.864	3.118.688	6.405.552	8,5
20-24	3.151.253	3.034.836	6.186.089	8,2
25-29	3.185.423	3.085.255	6.270.678	8,3
TOPLAM	12.958.049	12.403.528	25.361.577	33,5

Kaynak: ADNKS, 2012

Tablo 2'de görüldüğü gibi yaklaşık 25 milyon kişinin -ki bu sayı ülke nüfusunun üçte birini oluşturmaktadır- spor yapma potansiyeli olduğunu göstermektedir. Yaş aralıklarına göre potansiyel değerlendirildiğinde, gruplar arasında ciddi bir fark olmadığı gözlemlenmektedir.

Tablo 3: Türkiye’de Lisanslı Sporcu Sayıları*

Yıllar	Erkek	Kadın	Toplam
2002	211.690	66.356	278.046
2003	306.493	98.590	405.083
2004	450.996	156.897	607.893
2005	666.154	251.664	917.818
2006	811.989	311.053	1.123.042
2007	910.831	352.060	1.262.891
2008	1.062.621	406.731	1.469.352
2009	1.172.303	449.046	1.621.349
2010	1.272.291	492.465	1.764.756
2011	1.578.556	625.102	2.203.658

Kaynak: Spor Genel Müdürlüğü

(*).2011 TFF, MEB ve Spor Kartı olan lisanslı sporcu sayıları dâhil değildir.

Türkiye’de 2002-2012 yılları arasında amatör spor branşlarında lisanslı sporcu sayıları Tablo 3’de verilmektedir. Bu tabloya MEB, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) ve spor kartı olan lisanslı sporcu sayıları dâhil değildir. Görüldüğü üzere son on yıl içerisinde lisanslı sporcu sayısında yaklaşık 7 kat artış olmuştur.

TFF (554.388) ve MEB (582.960) ile spor kartı olan (201.780) lisanslı sporcu sayıları da (1.339.128) eklendiğinde Türkiye’de lisanslı sporcu sayısı toplamı 3.542.786’ya ulaşmaktadır. Toplam lisanslı sporcu sayısını, Türkiye’deki potansiyel spor yapma nüfusuna (25.451.012) oranlandığında, yüzde 13,92 gibi düşük bir oran karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4’de ABD ve bazı Avrupa Birliği (AB) ülkelerindeki spor yapanlarının genel nüfusa oranları belirtilmiştir. Buna göre spor yapanların genel nüfusa oranı en düşük yüzde 13,6 iken, bu oran ülkemizde yaklaşık yüzde 4,7’dir. Türkiye’ye en yakın nüfusa sahip Almanya’da her 100 bireyden 30’unun lisanslı olarak spor yaptığı ve bu sayının ülkemizdeki lisanslı sporcu sayısının yaklaşık 10 katı olduğu görülmektedir. Özet olarak bu tablo, ülkemizde lisanslı olarak spora katılımın oldukça yetersiz düzeyde kaldığını göstermektedir.

Tablo 4: Bazı Ülkelerin Lisanslı Olarak Spora Katılım İstatistikleri

Ülkeler	Kadın Nüfus	Erkek Nüfus	Toplam Nüfus	Lisanslı Spor Yapan Nüfus	Lisanslı Spor Yapanların Genel Nüfusa Oranı (%)
A.B.D	158.967.429	154.264.615	313.232.044	216.600.000	69.2
Avustralya	11.176.000	11.093.000	22.268.000	14.402.400	64.7
Almanya	41.962.000	40.341.000	82.302.000	27.636.026	33.6
Fransa	32.239.000	30.549.000	62.787.000	17.272.060	27.5
İngiltere	25.977.500	25.114.500	51.092.000	6.938.000	13.6
Hollanda	8.467.000	8.091.000	16.558.000	5.252.000	31.7
İtalya	30.097.500	29.785.500	59.883.000	15.338.000	25.6
Türkiye	37.191.315	37.532.954	74.724.269	3.542.786	4.7

Kaynak: (3),(4),(5),(6),(7),(8),(9),(10)

Türkiye’de SGM’den izinli spor tesislerinde yaklaşık 350 bin kişinin düzenli olmayan şekilde, 100-150 bin civarında kişinin de kayıt altına alınmadan spor yaptığı tahmin edilmektedir (11). Bu bilgiler ışığında özel spor tesislerinde 350 bin ve bireysel olarak 150 bin civarında spor yapanlarla beraber Türkiye’de 500 bin civarında kişinin kayıt dışında spor yaptığı tahmin edilmektedir. Lisanslı sporcu sayısına kayıt altına alınmayan spor yapan kişi sayısı eklendiğinde dahi ülkemizin, spor yapan kişi sayısı açısından tabloda yer alan ülkelerin gerisinde kaldığı görülmektedir.

Sporda başarılı olmuş ülkelerde spor bir yaşam biçimi olarak kabul edilmiş ve spor geniş kitlelere yayılmıştır. Türkiye’de halkın son yıllarda spora olan ilgisi artmış olmakla birlikte spora aktif katılımı yeterli değildir.

2.3. Antrenör İstatistikleri

Sporun yaygınlaştırılması, geliştirilmesi ve eğitiminde önemli bir unsur da spor alanında çalışan antrenörlerdir. Futbol hariç antrenör sayılarının yıllar bazındaki gelişimi Tablo 5’de yer almaktadır. Buna göre 2007-2012 yılları arasında amatör spor dallarında faaliyet gösteren antrenör sayısında yüzde 265’lik bir artış yaşanmıştır.

Tablo 5: Türkiye'deki Antrenör Sayıları

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012*
Antrenör Sayısı	37.252	78.243	102.971	110.705	135.821	137.124

Kaynak:Spor Genel Müdürlüğü

*: 2012 yılı Ağustos ayı itibarıyla

Tablo 6'da 2011 yılı itibarıyla Türkiye'deki antrenörlerin sayısal dağılımı ile spor kulübü sporcu ve nüfusa oranları görülmektedir. Bu verilere göre Türkiye'deki amatör spor branşlarının toplam antrenör sayısı, ülkemizdeki toplam sporcu sayısına göre oranlandığında her 16 sporcuya bir antrenör, toplam nüfusa oranlandığında ise 550 vatandaşımıza bir antrenör düşmektedir.

Tablo 6: Türkiye'de Antrenörlere İlişkin İstatistikler (2011 Yılı İtibarıyla)

Antrenör Türleri	Antrenör Sayısı	Toplam Antrenör Sayısına Oranı (%)	Kulüp Sayısı	Kulüp Başına Düşen Antrenör Sayısı	Antrenör Başına Düşen Sporcu Sayısı	Antrenör Başına Düşen Kişi Sayısı (genel nüfus)
Amatör Spor Dalları	135.738	90.4	11.288	12	16	550
Futbol (Amatör-HİF)	12.994	8.7	3.621	4	36	5.750
Futbol (Profesyonel)	1.406	0.9	151	9	3	53.147
Toplam	150.138	100	15.060	10,0		498

Kaynak: TFF, SGM

Amatör futbolda antrenör sayısının toplam futbolcu sayısına göre oranına bakıldığında ise her 36 sporcuya bir futbol antrenörü, toplam nüfusa oranlandığında ise her 5.750 kişiye bir futbol antrenörü düşmekte olduğu görülmektedir. Bu oranlar, spor eğitiminde istenilen ve arzulanan bir spor ortamı için yeterli değildir.

Profesyonel futbolda ise durum amatör futboldakine kıyasla oldukça farklıdır. Antrenör başına üç profesyonel sporcu düşerken, kulüp başına düşen profesyonel futbol antrenörü sayısı dokuzdur. Antrenörlerin çoğu bir sezon içerisinde birden fazla kulüpte çalışabilmektedirler. Özellikle profesyonel liglerde iddialı olan büyük kulüpler için başarı kriteri tamamen kazanmaya odaklıdır. Üst üste alınan iki ya da üç yenilgi antrenörlerin değiştirilmesine neden olmaktadır. Bu durum hem spor kulüplerini, hem altyapıdan sporcu yetiştirilmesini hem de sporcu performansını olumsuz yönde etkilemektedir.

2.4. Spor Alanında Yerel Yönetimlerin Durumu

Türkiye’de yerel yönetimler, il özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, belediyeler, köyler ve bunların kendi aralarında kurmuş oldukları birliklerden oluşmaktadır. Spor hizmetleri yapısı gereği yerel ve ortak hizmet alanı olduğundan yerel yönetimlere sporla ilgili görev ve sorumluluklar düşmektedir.

13.07.2005 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nun 7’nci maddesinde; büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları arasında büyükşehrin bütünlüğüne hizmet eden spor yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek görevi yanında; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarında üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül vermek sayılmaktadır. Yine aynı maddede, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri arasında, spor yerleri ile parkları yapmak görevi sayılmıştır.

13.07.2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14’üncü maddesinde; belediyelerin, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla, gençlik ve spor hizmetlerini yapacağı veya yaptıracacağı hükme bağlanmıştır. Yine aynı maddeye göre belediyeler gerektiğinde, öğrencilere ve amatör spor kulüplerine malzeme desteği sağlayabilmekte, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenlemekte, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilmektedir (12).

Bu maddede “gerekli desteği sağlar.” “gerektiğinde” ve “ödül verebilir” şeklinde ibarelerin yer almış olması özellikle belediyelerin harcamaları sırasında sıkıntıya neden olabilecek yorumlara yol açmaktadır. Ayrıca, yerel yönetimlerin sporculara verecekleri ödüllere ilişkin detayları düzenleyen bir mevzuat bulunmamakta ve bu konuda da sıkıntılar yaşanmaktadır (12).

Türkiye’de son 10 yılda yerel yönetimlere spor konusunda daha fazla sorumluluk verilmesini sağlanmış ve yerel yönetimler de, yeniden yapılanma kapsamında spor hizmet birimleri oluşturmak durumunda kalmışlardır. Böylece, hem hizmet konusundaki arz-talep dengelenmesi, hem de yerel düzeyde ihtiyaca dönük yapılanma ve hizmet üretiminin etkin biçimde gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Ancak, ülkemizde yerel yönetimler ağırlıklı olarak futbola destek sağlamak ve amatör branşlara yeterince destek vermemektedir.

Mevzuatta büyükşehir belediye başkanı ve belediye başkanlarının, profesyonel spor kulüplerinin başkanı ve yöneticisi olma yasağı bulunmakla birlikte spor kulüplerinde gelir gider dengesinin kurulması ve kulüp devamlılığının sağlanması açısından belediye başkan yardımcıları ya da belediye başkanına yakın kişilerin kulüp başkanı yapılmasına devam edilmektedir (12).

2.5. Spor Kulüpleri

Spora ihtiyaç gösteren grupların spor yapabilmeleri için en gerekli birimler spor kulüpleri ve okullardır. Spor kulüpleri sporcunun yeteneğinin keşfedildiği, spor dalının teknik ve taktiğinin öğretildiği ve bulunduğu semtin tüm kesimine spor hizmeti götüren birimlerdir.

Türkiye’de spor federasyonları ve spor kulüplerinin tüzel kişilikleri dernek statüsünde olup 5253 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine tabi olarak faaliyetlerini sürdürmektedirler. Spor kulüplerinin idari, mali ve hukuki olarak kurumsallaşmış bir yapıya kavuşması açısından Dernekler Kanunu yetersiz kalmaktadır. Dernek statüsündeki spor kulüpleri, hem İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi tarafından 5253 sayılı Dernekler Kanunu ve Dernekler Yönetmeliği çerçevesinde hem de Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliğinin 22’nci maddesine göre SGM tarafından denetlenmektedir. Ancak, Dernekler Kanununun 27’nci maddesinde spor kulüplerine yönelik denetim sıklığıyla ilgili bir süre belirtilmemiştir. Bu yüzden spor kulüpleri denetim elemanı yetersizliğinden dolayı uzun süre denetlenememekte ve uygun olmayan uygulamaların gelenekselleşmesi riski bulunmaktadır.

Türkiye’de sporun ana hizmet birimleri olarak görülen spor kulüplerinin yönetim kademesi de dâhil olmak üzere gerekli nitelikte personeli istihdam edemediği görülmektedir. Örneğin kulüplerin çok büyük bir kısmının, mali yetersizlikler ve kurumsallaşamaları nedeniyle profesyonel yönetici çalıştırmadıkları bilinmektedir (13). Bu durum kulüpteki fahri yöneticilerin, gerekli donanıma sahip olmamalarına rağmen her türlü idari, mali ve insan kaynaklarına ilişkin uygulamayı kendi başlarına gerçekleştirmelerine neden olmaktadır.

Tablo 7’de 2011 yılı itibariyle Türkiye ve bazı AB ülkelerindeki spor kulübü sayıları ve nüfusa oranları görülmektedir. Görüldüğü üzere Türkiye’deki kulüp sayısı nüfusu kendinden az olan ülkelerle kıyaslandığında bile düşük düzeyde kalmaktadır. Ayrıca genel nüfusa göre Türkiye’de spor kulübü başına düşen kişi ve lisanslı sporcu sayıları incelendiğinde mevcut spor kulübü sayısının oldukça yetersiz olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Bazı Ülkelerdeki Spor Kulüplerine İlişkin İstatistikler (2011 Yılı İtibariyle)

Ülkeler	Genel Nüfus	Kulüp Sayısı	Lisanslı Sporcu Sayısı	Kulüp Başına Düşen Kişi (genel nüfus)	Kulüp Başına Düşen Sporcu
Fransa	62.787.000	172.000	17.272.060	365	101
İngiltere	51.092.000	163.000	6.938.000	313	43
Hollanda	16.588.000	37.500	5.252.000	442	140
İtalya	59.883.000	71.000	15.338.000	843	216
Almanya	82.302.000	82.000	27.636.026	1.005	337
Türkiye	74.724.269	11.288	3.542.786	6.620	314

Kaynak: (14),(15),(16),(17),(18)

2007 yılında 8.593 olan spor kulübü sayısı 2012 yılında yüzde 36’lık bir artış göstererek 11.735’e ulaşmıştır. Tablo 8’de 2012 yılı sonu itibarıyla Türkiye’deki spor kulüplerinin dağılımı görülmektedir.

Tablo 8: Türkiye’de Spor Kulüplerinin Türlerine Göre Dağılımı (2012 Yılı Sonu İtibarıyla)

Spor Kulübü Türleri	Sayısı	Toplam Spor Kulüpleri İçindeki Yüzdesi (%)
Askeri Spor Kulüpleri	11	0,1
İhtisas Spor Kulüpleri	569	4,8
Müessese Spor Kulüpleri	1176	10,0
Okul Spor Kulüpleri	1383	11,8
Spor Kulüpleri	8596	73,3
Toplam	11735	100,0

Kaynak: Spor Genel Müdürlüğü

2010 yılı itibarıyla spor kulüplerinin illere göre dağılımına baktığımızda ilk sırayı 1.583 kulüple İstanbul’un, ikinci sırayı 747 kulüple Ankara’nın ve üçüncü sırayı 548 kulüple İzmir’in aldığı görülmektedir. 2010 yılında toplam spor kulübü sayısı 10.498 olup üç büyük ildeki spor kulübü sayısı Türkiye’deki toplam spor kulübü sayısının yüzde 27’sine karşılık gelmektedir. Bu durum nüfusu kalabalık olmayan illerimizde spor kulüplerinin etkin bir şekilde yapılanamadığını ve dolayısıyla yeterince faaliyet gösteremediğini işaret etmektedir.

Spor kulüpleri, üyelerinden elde ettikleri aidatlar, açmış oldukları spor okulları, maç hâsılatları, bağış ve yardımlar gibi sınırlı kaynaklardan gelir elde ederken, zamanla

şans oyunları, televizyon yayın gelirleri, sponsorluk, forma, hediyelik eşya satışı gibi gelir getirici enstrümanların yaygınlaşmasıyla gelirlerinde önemli ölçüde artışlar olmuştur. Ancak bu artıştan daha çok profesyonel spor kulüpleri faydalanırken, amatör spor kulüpleri gelirlerini artırmakta güçlük çekmektedirler.

Profesyonel spor kulüpleri için televizyon yayın gelirleri, markalı ürün satışları, maç hâsılatları, kombine kart satışı, sporcu kiralama ve satışı spor kulüplerinin en önemli gelir kaynaklarını oluşturmaktadır.

Diğer yandan SGM de spor kulüplerine nakdi olarak kaynak ayırmakta, amatör spor kulüplerinin tesisleşmesine katkı sağlamakta ve spor malzemeleri yardımı yapmaktadır. SGM üzerinden spor kulüplerine aktarılan kaynak miktarı Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9: Yıllar İtibarıyla SGM Tarafından Spor Kulüplerine Tahsis Edilen Kaynak

Yılı	Spor Kulübü Sayısı	Miktarı (TL)	Kulüp Başına Düşen Ortalama Yardım Miktarı (TL)
2004	279	891.750	3.196
2005	413	1.505.057	3.644
2006	601	2.040.000	3.394
2007	462	1.783.000	3.859
2008	425	1.675.000	3.941
2009	913	2.745.000	3.007
2010	1.201	3.025.000	2.519

Kaynak: Spor Genel Müdürlüğü

SGM tarafından spor kulüplerine yapılan nakdi yardımlar yıllar itibarıyla toplam tutar olarak artmasına rağmen, spor kulüplerinin sayısının da artması nedeniyle kulüp başına yapılan yardım miktarı azalmıştır. Ancak bu gelişmeye rağmen spor kulüpleri kurumsallaşamadıkları ve kendilerine yeterince maddi kaynak yaratamadıkları için maddi olarak SGM’nin desteğine ihtiyaç duymaya devam etmektedir.

Amatör spor kulüplerinin Avrupa’daki muadilleri ekonomik sıkıntılarını üç temel uygulama ile çözmektedir. Bunlardan ilki, kulüplerine çok sayıda üye yapmak ve bunlardan cüzi de olsa aidat toplamak yoluyla gelir elde etmek, ikincisi tesis kullanımına ilişkin giderlerini azaltan, okul ve belediyelerin tesislerini vardiyalı kullanmalarına izin veren yasal düzenlemeler ve üçüncüsü de antrenör, ofis çalışanı, malzemeci gibi çeşitli personelin gönüllülerden sağlanması şeklindedir (13). Türkiye’de çok sayıda spor kulübü mali yapılarındaki ciddi sıkıntıları dile getirmelerine karşın, bunları nasıl çözebileceklerini bilememektedirler. Yüksek transfer ücretlerinin ve kurumsallaşmayı henüz sağlayamamalarının da etkisiyle, uzun vadeli ve kalıcı çözümler yerine günlük ve kulüpleri tekrar benzer nitelikte mali sıkıntılara sokan çözümlere yönelmektedirler. Kulüplerin içinde

buldukları mali sıkıntılar ve istikrarlı olmayan yönetim yapıları bünyelerindeki diğer amatör spor dallarına ve altyapıdan sporcu yetiştirmeye kaynak ayrılmasına mani olmaktadır.

Futbol branşında 1980’li ve 1990’lı yıllarda Beşiktaş, Galatasaray, Fenerbahçe, Trabzonspor ve Gençlerbirliği gibi büyük kulüpler alt yapıya önem vermişler ve 1990’lı ve 2000’li yıllarda Türk futboluna önemli sporcular kazandırmışlardır. Ancak geçmiş yıllar incelendiğinde gerek futbolda gerekse diğer spor dallarında, spor kulüplerinin sporcu transferlerine yüklü miktarlarda kaynak harcarken, sporcu yetiştirmeye ve tesisleşmeye yeterince kaynak aktaramadığı görülmektedir.

Spor kulüpleri için sporcu yetiştirmek, yetiştirdiği sporcuyu büyük kulüplere ve milli takımlara göndermek prestij kaynağıdır. Zira sporcunun hedefi de, büyük takımlarda spor hayatını devam ettirmek ve devamında milli olmaktır. Ancak ne var ki ülkemizde çok sayıda spor kulübü ve federasyonu altyapıdan sporcu yetiştirmek yerine, sporcu transfer ederek kolay yolu seçmeyi tercih edebilmektedir. Hatta yurt dışından getirilen sporculara vatandaşlık verilerek bu sporcuların milli takımlarda yarışmaları bile sağlanmaktadır. Türk sporunda özellikle son 20 yıldır gerçekleşen bu uygulama ile bir süre büyük başarılar elde edilmiştir. Sporun evrenselliği gereği bu uygulamalar sadece Türkiye’de değil, birçok ülkede de gerçekleşmektedir. Örneğin Fransa, Hollanda, Kanada, İngiltere, Almanya gibi sporda başarılı olmuş ülkeler adına, Olimpiyat, Dünya ve Avrupa şampiyonalarında farklı ülkelere getirilen birçok sporcu yarışmaktadır. Son yıllarda Türkiye’de de yoğun olarak farklı spor dallarının milli takımlarında devşirme sporcu yarışdırılmaktadır. Bu uygulama, sporcu yetiştirilmesi aşamasında abartmamak koşuluyla kabul edilebilir bir uygulamadır. Dünyaca tanınmış sporcuların Türkiye’ye gelmesi, Türk spor kulüpleri adına yarışmaları, ilgili spor dalının gelişimi ve yaygınlaşması için önemlidir. Ayrıca çocuk ve gençlerin spora yönelmesi açısından etkili de olabilmektedir. Ancak uygulamanın tamamen sporun tabana yayılmasını önleyecek hale gelmesi önlenmelidir.

Türkiye’de yabancı sporcu transferi uygulaması spor kulüp ve federasyonlarınca abartılı bir şekilde halen devam ettirilmektedir. Oyuncu dışı gelirlerimizin, giderlerimizin sadece üçte biri kadar (%27) olduğu belirlenmiştir (19). Özellikle futbolda gerçekleştirilen yabancı sporcu transferlerinde kulüpler net borçlu olmakta ve önemli finansal sorunlar yaşamaktadır. Transfer gelir ve gider dengesindeki, gider fazlası durumu, süreç içinde kulüplerin borçlanmalarını artırmaktadır. Bu kapsamda kulüplerimizin son beş yılda transfer açıklarının 226,7 milyon Euro’ya ulaşması, kulüplerimizin transfer finansmanında yabancı kaynağa yöneldiğini ortaya koymaktadır (19). Bu durum, zaman içinde kulüplerin öz kaynak açıkları vermesine, transfer maliyetlerinin giderek artmasına, buna bağlı olarak da, yıllar itibarıyla kulüplerin likidite ve işletme sermayesi açıklarının büyümesine neden olmaktadır. Bu durum da zaman içinde kulüplerimizin toplam zararlarını artırıp aktiflerini zayıflatacağı için rekabet güçlerini de geriletebilecek potansiyeli bünyesinde taşımaktadır (19).

2.6. Spor Federasyonları

Günümüzde tüm dünyada spor örgütlenmesi içinde önemli bir yere sahip olan ulusal spor federasyonları, ülkemizde GSB'ye bağlı SGM merkez teşkilatı içinde ana hizmet birimi olarak başkanlıklar şeklinde yer almakta ve “Spor Federasyonları, Teşkilatı, Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumlulukları” yönetmeliği çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmektedirler.

**Tablo 10: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Spor Federasyonları
(29 Ocak 2013 İtibarıyla)**

Atıcılık ve Avcılık	Geleneksel Spor Dalları	Masa Tenisi
Atletizm	Gelişmekte Olan Sporlar	Modern Pentatlon
Badminton	Golf	Motosiklet
Basketbol	Görme Engelliler	Muay Thai
Bedensel Engelliler	Güreş	Okçuluk
Beyzbol, Softbol, Korumalı Futbol ve Ragbi	Halk Oyunları	Okul Sporları
Bilardo	Halter	Oryantiring
Binicilik	Hava Sporları	Otomobil Sporları
Bisiklet	Hentbol	Özel Sporcular
Bocce, Bowling, Dart	Herkes İçin Spor	Satranç Federasyonu
Boks	Hokey	Sualtı Sporları
Briç	İşitme Engelliler	Sutopu
Buz Hokeyi	İzcilik	Taekwondo
Buz Pateni	Judo	Tenis
Jimnastik	Kano	Triatlon
Dağcılık	Karate	Üniversite Sporları
Dans Sporları	Kayak	Voleybol
Dijital Oyunlar	Kick Boks	Vücut Geliştirme, Fitness ve Bilek Güreşi
Eskrim	Kızak	Wushu
Futbol	Kürek	Yelken
		Yüzme

Kaynak: Spor Genel Müdürlüğü

Spor Genel Müdürlüğünün 2013 yılı Ocak ayı verilerine göre 61 adet federasyon faaliyet göstermektedir. Federasyonların listesi Tablo 10’da yer almaktadır. Her federasyonda seçimle iş başına gelen bir başkan bulunur. Bundan başka federasyonlar, başta Yönetim Kurulu olmak üzere Yürütme Organı, Danışma Organları adı verilen birtakım kurullarla bir genel sekreter ve yeterli sayıda büro personeline sahiptir.

Spor federasyonları, kendi spor dalındaki statü ve kuralları uluslararası spor federasyonlarının statü ve kurallarına uygun olarak yürütmektedir. Ayrıca kendi spor dalları için malzeme, yarışma, sporcu lisans, tescil, vize işlemleri gibi konularda gerekli kuralları hazırlamakta, ulusal düzeyde spor faaliyetlerinin organizasyonu ve denetlenmesi, antrenör, hakem ve gözlemci gibi elemanların görevlendirilmesi ve eğitilmeleri gibi yönetsel ve eğitsel görevleri de yerine getirmektedir.

Spor federasyonları yetki ve sorumlulukları dahilinde olan teknik ve idari görevlerini yerine getirirken mevcut yasa ve yönetmelikler çerçevesinde her türlü işlem ve faaliyetlerini SGM'nin denetim ve gözetimi altında sürdürmekte olup SGM'nin imkanlarından (tesisler ve maddi gelirler gibi) yararlanmaktadırlar. Spor federasyonları SGM'nin imkânlarından yararlanırlarken teknik konularda önemli bir sıkıntı ile karşılaşmazlarken, kendilerine tahsis edilen ödeneklerin kullanılması ve maddi kaynak oluşturma hususlarında yeterince yetkileri olmamasından kaynaklanan zaman alıcı bürokratik işlemler nedeni ile yönetsel konularda etkin ve verimli olamamaktadır. 2008-2012 yılları arasında bağımsız spor federasyonlarına SGM tarafından aktarılan toplam kaynak miktarı Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11: SGM Tarafından Spor Federasyonlarına Aktarılan Kaynak

Yıllar	2008	2009	2010	2011	2012*
Tutar (Milyon TL)	75,1	136,2	137,8	106,6	54,1

Kaynak:GSB

*:12.11.2012 tarihi itibarıyla

Türkiye'de futbol, pek çok ülkede olduğu gibi önemli bir ekonomik faaliyet konusu haline gelmiştir. Türkiye'de üç büyük futbol kulübünün (Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray) bütçelerinin toplamı 500 milyon USD seviyelerine ulaşmıştır (19). Öte yandan diğer amatör spor dallarına ayrılan kaynakların önemli kısmını Spor Toto Teşkilat Başkanlığı'nın SGM üzerinden aktardığı kamu kaynağı oluşturmaktadır.

Tablo 12: Türkiye’deki Bazı Olimpik Spor Dalı Federasyonlarının Bütçeleri

Olimpik Spor Dalı Federasyonu	Sporcu Sayısı (*) (I)	Antrenör Sayısı (**) (II)	Antrenör Başına Düşen Sporcu (=I/II)	2012 Yılı Bütçe Tahsisi (*) (Milyon TL) (III)	Sporcu Başına Düşen Finansman (=III/I)
Atletizm	132.631	3.241	40,9	16,0	120,6
Badminton	35.577	11.254	3,2	1,0	28,1
Basketbol	180.870	10.530	17,2	18,0	99,5
Boks	55.405	1.243	44,6	5,0	90,2
Jimnastik	14.720	6.148	2,4	2,5	169,8
Eskrim	8.225	360	22,8	2,8	334,3
Güreş	65.310	2.310	28,3	13,0	199,1
Halter	6.838	315	21,7	6,0	877,4
Hentbol	82.622	3.266	25,3	7,5	90,8
Judo	45.374	907	50,0	8,0	176,3
Masa Tenisi	62.704	4.968	12,6	1,8	27,9
Modern Pentatlon	1.935	113	17,1	0,5	258,4
Okçuluk	9.245	367	25,2	2,5	270,4
Taekwondo	236.573	2.141	110,5	8,0	33,8
Voleybol	167.426	6.720	24,9	15,1	90,2
Yüzme	73.731	5.106	14,4	10,0	135,6

Kaynak: (*).GSB 2012 yılı itibariyle, (**).SGM 2011 yılı itibariyle

Bazı olimpik spor dalı federasyonlarının bütçeleri ile bilgiler Tablo 12’de verilmektedir. Sporcu başına düşen tutarlar incelendiğinde, olimpik spor dallarına devlet bütçesinden ayrılan payın 2012 yılı itibariyle oldukça düşük seviyelerde olduğu, antrenör başına düşen sporcu ve sporcu başına düşen finansman miktarları açısından da olimpik spor dalları arasındaki dağılımın dengeli olmadığı görülmektedir.

2.7. Spor Eğitimi

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminin 2011 yılı sonu verilerine göre ülkemizde 10-29 yaş grubunun toplamı 25,3 milyona ulaşmış olup toplam nüfusun yüzde 31,6’sını oluşturmaktadır. TÜİK’in, 2008 ADNKS ve Nüfus ve Sağlık Araştırmaları sonuçlarına dayanarak yaptığı nüfus projeksiyonları, önümüzdeki beş yıllık süreçte Türkiye’de nüfus artış hızında azalma olacağını, buna bağlı olarak 2018 yılında 10-29 yaş grubu toplamının 25,3 milyon seviyesinde kalacağını ve bu yaş grubunun toplam nüfus içindeki payının yüzde 31,6’ya düşeceğini öngörmektedir.

Ülkemizin sahip olduğu genç nüfus potansiyelini en iyi şekilde değerlendirmek için çocuklar ve gençlerin geleceğe sosyal, zihinsel, fiziksel ve psikolojik olarak her anlamda iyi hazırlanmaları, bu alanların tümünde iyi eğitim almaları gerekmektedir.

Bu bölümde ele alınan spor eğitimini, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve orta dereceli okullarda verilen genel nitelikli spor eğitimi, spor liselerinde verilen eğitim, üniversitelerin spor eğitimi veren kurumlarında spor elemanı yetiştirilmesi amacıyla verilen lisans eğitimi ve antrenör eğitimi olarak farklı başlıklar altında incelemek yerinde olacaktır. Çünkü bu eğitimlerin her birinin hedef kitlesi, amacı ve sorunları farklılık göstermektedir.

2.7.1. İlk ve Orta Dereceli Okullarda Spor Eğitimi

Beden eğitimi, genel eğitimin bir parçası olup, birbirlerini tamamlarlar niteliktedir. Öğrencilerin zihin ve bedenlerinin uyumlu şekilde gelişim göstermesi için beden eğitimi derslerine ihtiyacı vardır. Beden eğitimi dersi ile öğrenciye; bedenini en verimli ve etkili biçimde nasıl kullanabileceği öğretilerek, öğrencinin beden eğitimi ile ilgili temel bilgi, beceri ve alışkanlıkları edinebilmesi hedeflenir. Ayrıca, beden eğitimi dersi, öğrenciye dostça oynama ve yarışma, kazanma, takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme davranışlarını kazandırarak, demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıkları edinebilmesini sağlamayı amaçlar.

Özellikle altı yaş ve sonrasında, hareket eğitimi ile başlayan süreçte beden eğitimi ve spor ders ve uygulamaları; hem yeteneklerin erken tespit edilebilmesi hem de bireylerin sporu bir yaşam biçimi olarak benimseyip, sağlıklı bir yaşam sürebilmeleri açısından oldukça önemlidir.

Günümüz spor dünyasında birçok spor dalında şampiyonların giderek daha genç yaşlardan çıktığı gözlenmektedir. Bu noktada da ilköğretim kurumlarının birinci basamağını takiben uygulanan beden eğitimi dersleri için belirlenen ders saatleri ve uygulamaları, sportif alt yapının oluşumu açısından ayrı bir öneme sahiptir.

Avrupa Parlamentosunun 2011 yılında yayınlamış olduğu “Report On The European Dimension In Sport” (20) başlıklı raporda belirtildiği gibi, günümüz dünyasında değişen beslenme alışkanlığı ve bunun getirdiği obeziteye bağlı aşırı kiloluluk, insan sağlığını olumsuz etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Rapora göre, Avrupa’da her yıl 400 bin çocuk obez ve kilolu olmaktadır. Özellikle gelişme çağındaki çocukların buldukları ilk ve ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi dersleri obeziteyle savaş açısından da önem taşımaktadır.

Başta AB ülkeleri olmak üzere dünyadaki birçok ülkedeki ilk ve ortaöğretim programlarında beden eğitimi ders ve etkinlikleri haftada en az iki saat uygulanmakta olup, okullarda spor branşlarına ilişkin branş antrenörleri istihdam edilmektedir. Rusya’da beden eğitimi, spor ders ve etkinlikleri, ilk ve ortaöğretim programlarında iki saat zorunlu olup, buna ilaveten iki saat de öğrencilerin sportif yeteneklerinin olduğu spor branşında seçmeli eğitim alabilmektedirler (21). Çin’de her kademedeki okullarda öğrenciler, haf-

tada iki saat beden eğitimi dersi almakta, haftada üç gün de toplu olarak yapılan beden eğitimi uygulamalarına katılmaktadırlar (22).

Avrupa Parlamentosunun alt birimlerinden Kültür ve Eğitim Komitesi üyesi Pal Schmitt'in hazırlamış olduğu "öğrencilerin Avrupa çapında haftada üç saat zorunlu beden eğitimi dersi almaları önerisi" doğrultusunda Türkiye'deki Talim Terbiye Kurulu, 2007 öğretim yılı itibariyle dördüncü ve beşinci sınıflarda beden eğitimi ders saatini iki saate çıkarmıştır.

İlk ve ortaöğretim kurumlarımızda uygulanan ders saat ve uygulamalar şöyledir: İlköğretimin birinci kademesinde beden eğitimi ve spor dersi yerine oyun ve fiziki etkinlikler dersi yer almakta, ilk üç sınıfta beş, dördüncü sınıfta iki saat olarak uygulanmaktadır. İlköğretimin ikinci kademesinin müfredat programında ise beden eğitimi dersi iki saat zorunlu, iki saat de seçmeli olarak yer almaktadır. Genel ortaöğretim ile mesleki ve teknik ortaöğretim programlarında resim, müzik ve beden eğitimi dersleri, içlerinden birini tercih etmek kaydıyla sunulmakta ve dokuzuncu sınıfta iki, 10, 11 ve 12'nci sınıflarda ise bir saat zorunlu olarak uygulanmaktadır.

Türkiye'de ilk ve orta dereceli okullarda branş öğretmeni, tesis, salon, malzeme eksikliği, okul yöneticileri ve öğrenci velilerinin derse karşı çekinceli yaklaşımları, ders saatlerinin yetersiz olması, öğrenci sayılarındaki fazlalık, dersin uygulanmasını ve etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir (23),(24),(25). Ders saatlerinin yetersiz olması ile ilgili Ankara il sınırları içinde devlet ve özel orta öğretim kurumlarından, toplam 20 okulda görev yapan 116 beden eğitimi öğretmeni üzerinde yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, ortaöğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ders saat ve etkinliklerini yetersiz bulmuşlardır (26).

Türkiye'de spor dalı antrenörlerinin okullarda görev yapmalarına ilişkin uygulamalar özel okullarda, devlet okullarına kıyasla daha yaygındır. Beden eğitimi dersinin dışında öğrenciler, okul kulüplerinde ilgili spor dalı antrenörlerince seçilip eğitilerek kategorilerinde liglere katılmaktadırlar. Kamuoyunda kolej takımları olarak bilinen özel eğitim kurumları spor kulübü takımlarının son 30 yıldır Türk sporunda ayrı bir yeri bulunmaktadır.

Okul çağındaki öğrencileri spora çekebilecek aktivitelerin başında okul takımlarının yaptığı yarışları takip etmek gelmektedir. Bu yarışlar aynı zamanda taraftar olma bilincinin de aşılandığı ortamlardır. Ülkemizde okul sporlarına ilişkin faaliyetleri Milli Eğitim Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü ve Okul Sporları Federasyonu sürdürmektedir. Yurt dışında gerçekleştirilen okul sporları faaliyetlerinden Okul Sporları Federasyonu sorumluyken, yurt içindeki faaliyetler MEB ve SGM tarafından organize edilmektedir. Ancak, yurt içi müsabakalarda Uluslararası Okul Sporları Federasyonunun (ISF) teknik kuralları uygulanmamakta, bu yüzden uluslararası şampiyonalara katılan sporcular ve okullar problem yaşamaktadır. Yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda entegrasyonun mutlaka sağlanması gerekmektedir.

Ailelerin spora verdikleri önem, çocukların sportif faaliyetlerine katılımını doğrudan etkilemektedir. Bilindiği üzere çocukların ve gençlerin davranışları ailenin etkisi altındadır. Aileler, özellikle son on yıldır sosyal çevrenin önemini kavrayarak, çocuklarını bilinçli olarak ilgi duydukları alana yönelmesi için engel değil, bilhassa teşvik edici olmaya başlamışlardır. Ancak eğitim sistemindeki yoğun sınav maratonu yüzünden aileler ve çocuklar, spor yapma ile sınava çalışma arasında ikilemde kalmaktadır. Bu da spor yapmakta olan çocuk ve gençleri sporda en verimli oldukları çağda sportif etkinlikleri bırakmaya ya da ara vermeye zorlamaktadır.

2.7.2. Spor Liselerinde Spor Eğitimi

Spor liseleri adından da anlaşılacağı üzere lise düzeyinde öğretim yapan eğitim kurumlarıdır. Liselere giren öğrencilerin yaşları yaklaşık 15 olup bu yaş spora başlamak için oldukça geçtir. 2012 yılında 4+4+4 sisteminin yürürlüğe girmesiyle spor ortaokullarının kurulmasının yolu açılmıştır, ancak konunun yetkili makamlarca takip edilerek uygulamaya konulması gerekmektedir. Böylelikle spor alanında yetenekli kişiler daha erken yaşlarda spor ağırlıklı eğitime dâhil olabilecektir.

Ülkemizde spor eğitimine katkı sağlamak ve uluslararası düzeyde başarılı sporcular yetiştirmek amacıyla spor liseleri kurulmuştur. 2007 yılında yapılan okul türlerinin azaltılması çalıştayında alınan kararlar neticesinde Spor Liseleri, Güzel Sanatlar Liseleri ile birleştirilerek “Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi” olarak yapılandırılmıştır. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde görsel sanatlar, müzik ve spor olmak üzere 3 farklı alanda yetenekli gençlere eğitim verilmektedir. 2012-2013 öğretim yılı başında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 91 adet Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi bulunmaktadır. Bu liselerin 50 tanesine spor alanında öğrenci alınmakta olup, bunların 22 tanesinde sadece spor alanında öğrenci kabul edilmektedir. 2012-2013 öğretim yılında Güzel Sanatlar ve Spor Liselerine spor alanında tahsis edilen öğrenci kontenjanı 2610’dur (27).

Spor Liselerinin, Güzel Sanatlar Liseleriyle birleştirilmesi, bu liselerin performansı üzerinde olumsuz etki yaratmıştır. Çünkü bu liseler bünyesinde yer alan 3 farklı branşın farklı altyapı ve eğitim ihtiyaçları bulunmakta, hepsini tek çatı altında, ortak paydada buluşturmaya çalışmak, verilen eğitimlerin etkinliğini azaltmaktadır. Buna ilaveten bu liselerde spor alanındaki müfredatın da yenilenmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

2.7.3. Yükseköğretimde Spor Eğitimi

Türkiye’de 2012-2013 öğretim yılı itibarıyla, spor alanında eğitim veren yükseköğretim kurumları Tablo 13’de yer almaktadır. Buna göre 56 adet yüksekokul, yedi adet Eğitim Fakültesine bağlı bölüm, üç adet Sağlık Bilimleri Fakültesine bağlı bölüm, üç adet spor bilimleri fakültesi ve bir adet Uygulamalı Bilimler Yüksekokuluna bağlı bölüm (spor yöneticiliği) olmak üzere toplam 70 adet spor elemanı yetiştiren yükseköğretim programı mevcuttur.

Tablo 13. Özel Yetenek Sınavı İle Öğrenci Alan Yükseköğretim Programları

Okul Türleri	Sayısı
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	52
Eğitim Fakültesi (Beden Eğt. ve Spor Öğrt.)	7
Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu	3
Spor Bilimleri Fakültesi	3
Sağlık Bilimleri Fakültesi	3
Spor Yüksekokulu	1
Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	1
Toplam	70

Kaynak: ÖSYM, 2012.

Her yıl spor bilimlerinin farklı alanlarına 9.700 civarında öğrencinin girdiği görülmektedir. Bu durumda örgün eğitimde eğitimlerine devam eden yaklaşık 38.800 öğrenci olduğu ortaya çıkmaktadır.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) verilerine göre, 2011-2012 öğretim yılında, spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim üyesi sayısı 392, araştırma görevlisi sayısı 173 ve diğer öğretim elemanlarının sayısı 475 olup, toplam öğretim elemanı sayısı 1.040'tır (28). Bu kurumlarda öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 77, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı 30 civarındadır. Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarına, hem mevcut kapasitelerinin hem de piyasadaki mezunlarına olan talebin üzerinde öğrenci alındığı söylenebilir. Kontenjanların yüksekliği ve ikinci öğretim bu sorunu körüklemektedir.

Türkiye'de spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında toplam altı farklı programda eğitim ve öğretim çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bunlar; Spor Yöneticiliği, Rekreasyon, Antrenörlük Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Engellilerde Egzersiz ve Spor Eğitimi ile Spor Bilimleri programlarıdır. Bu programların öğrenim çıktıları farklı olmakla birlikte girişlerde tek tip yetenek sınavı uygulanmaktadır. Bu sınavların programların amaçlarına ve çıktılarına göre yeniden yapılandırılması ihtiyacı bulunmaktadır.

Komisyonunda spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının temel sıkıntıları arasında nitelik ve nicelik açısından öğretim elemanlarının yetersiz olması, eğitim verilen spor tesislerinin yeterli kalitede, modern donanımlı ve standartlara uygun olmaması, yeni teknolojileri etkin kullanamamaları ve gerek disiplinler arası gerekse spor bilimleri disiplinini içerisinde yeterince Ar-Ge çalışmalarının yapılmıyor olması olarak ifade edilmiştir. Bu sorunlar, spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının değişen dünyada rekabet gücünü azaltmaktadır.

2.7.4. Antrenör Eğitimi

Spor eğitimcisi olarak antrenörlerin sporda başarıya etki ve katkısı tartışılmaz bir durumdur. Antrenörler, dünyadaki uygulamalarda olduğu gibi, Türkiye’de de üç farklı biçimde eğitilmektedirler.

1. Federasyonlar ve SGM (ilgili federasyonun işbirliği ile) beş farklı kademede belirli aralıklarla gerçekleştirilen antrenörlük kursları açmaktadır.

2. Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının değişik programlarından ilgili spor dalı ihtisas eğitimi çerçevesinde farklı kademelerde antrenörler mezun olmaktadır.

3. TFF, FIFA ve UEFA ile işbirliği içerisinde düzenlediği antrenörlük eğitim programları ile farklı bir sistem uygulamaktadır.

Türkiye’de düzenlenen bütün antrenörlük eğitim düzeylerine ilişkin programların uluslararası karşılığı bulunmaktadır. Programın, süre ile derslere ilişkin teori ve uygulamaları AB standartlarına uygundur. Bu noktada sorun teşkil edebilecek durum antrenörlerin istihdamıdır. Türkiye’de çok sayıda antrenör, kulüplerin sayıca yetersiz ve maddi olanaklarının da sınırlı olması nedeniyle kulüplerde çalışmamaktadır.

2.8. Elit Sporcu Seçimi ve Eğitimi

Sportif yeteneklerin belirlenmesi projeleri, uluslararası platformda, 1950’li yıllarda başlamıştır. Ancak, ülkemizde spordaki bireysel ve rastlantısal bazı başarıların arkasına saklanarak bu gerçek, yıllarca göz ardı edilmiş ve unutulmuştur. Oysa günümüzde tüm spor otoriteleri ortak görüş olarak çocukların mümkün olan en küçük yaşlarda spora başlaması konusunda birleşmektedirler.

Spora başlama yaşının oldukça küçülmesi ve branşlaşmanın daha erken yaşlara inmiş olması yetenek seçimi ve yetenekli sporcularla çalışmanın ne derece önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Sportif alanda dünya çapında başarılar imza atmamızı sağlayacak ön koşul olan yetenek düzeyi yüksek insanların seçilmesi fikri önem kazanmaktadır.

Sportif yetenek olarak kalıtımsal ya da sonradan kazanılmış davranış koşulları nedeniyle sporsal verimler için özel ve üst düzeyde yatkınlığa sahip olduğu düşünülen bireyler anlaşılmaktadır. Yetenek arama kavramı genel bir temel eğitime ya da çocuk ve gençlik antrenmanına başlamaya hazır olan yeterince fazla sayıda çocuk ya da gencin bulunması amacıyla yürütülen bütün önlemleri tanımlamaktadır. Yetenek seçme kavramı ise yüksek verim sporuna yönelik bir antrenmanın bir sonraki daha yüksek aşamasına geçmeleri ya da sürdürülmeleri uygun görülenlerin bulunmasına yardımcı olan bütün önlemleri betimlemektedir.

Yetenek seçimi konusunda ülkemizde iki önemli proje gerçekleştirilmiştir. Bunlardan ilki Türk Spor Vakfı tarafından “Sportif Yetenek Araştırma Metodu (Türkiye Uygulaması)” adı altında 1970’li yılların sonunda başlatılmış ve bu araştırma iki aşamalı olarak ele alınmıştır. Birinci aşamada 1979 yılında Akdeniz oyunlarına seçilen sporcularla-

rın antropometrik özelliklerinden yola çıkılarak somatotip belirlenmesi ve kuvvet, sürat, dayanıklılık testleri uygulanmış ve ulusal takımların profilleri belirlenmiştir. İkinci aşamada ise Genelkurmayla iş birliği yapılarak ülkemizin çeşitli yörelerinde yaşları 18 ile 20 arasında değişen yaklaşık 20.000 genç üzerinde fiziksel yapı ile doğal fiziksel yetenekler arasındaki ilişkiler belirlenerek gençlerimiz ve bu gençlerin doğum yeri olan iller üzerine yorumlar yapılmıştır.

İkinci proje ise SGM'nin ve üniversiteler ile başlattığı "Türk Sporunu Yeniden Yapılandırma" projesi olup, istenilen amaca tam olarak hitap etmediği için yarıda kalmıştır.

Aynı amaç doğrultusunda SGM'nin, Marmara Üniversitesi BESYO ile işbirliği yaparak 2005 yılında başlattığı "Olimpiyatlar İçin Sporda Yetenek Seçimi ve Spora Yönlendirme" projesi, ilgili kurumların yürütücü olmaktan çıkıp koordinatörlük görevini üstlenmeleri ve seçme işini illerde beden eğitimi öğretmenlerine bırakmaları sonucu amacına ulaşmamıştır. Bunlara benzer birçok proje, değişik kurumlarca geliştirilmesine rağmen, çeşitli nedenlerle istenilen sonuçlara ulaşamamıştır.

Başarılı sporcuların tespit edilmesi kadar onlara uygun spor eğitiminin verilmesi de önem taşımaktadır. Bu amaçla Türkiye'de 1986 yılında ilk Sporcu Eğitimi Merkezi (SEM) kurulmuştur. Bu merkezler, yetenek seçiminin tüm aşamalarını kapsayan, devlet destekli ilk ve tek yetenek seçimi ve eğitimi programını uygulamışlardır. Ancak, sporcu seçim kriterleri, fiziki şartların uygunluğu, spor tesislerinin etkinliği, antrenör eğitim kalitesi gibi sorunlar yüzünden, bu merkezlerde istenilen seviyede elit sporcu yetiştirilememiştir. 2012 sonu itibarıyla, yedi spor branşında (atletizm, boks, cimmastik, judo, güreş, halter, kayak) yurt çapında 32 ilde, 35 SEM ile 1.200'ün üzerinde öğrenci-sporcuya hizmet verilmektedir.

2.9. Mevzuat Düzenlemeleri

Türkiye'de spor federasyonları ve spor kulüplerinin tüzel kişilikleri dernek şeklindedir. Özellikle spor kuruluşlarının gelişimi şirketleşmeye doğru giderken ve yeni spor kulüpleri yasa tasarısı hazırlanırken, arka planda tekrar dernek niteliği benimsenmektedir. Bu durum Medeni Kanunumuzu almış olduğumuz İsviçre'de kurulu Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)'nin ve merkezi İsviçre'de bulunan uluslararası spor federasyonlarının dernek şeklinde organize olmasından kaynaklanmaktadır. Öte yandan sporda tüzel kişiliğin mutlaka dernek olması gerekir diye bir kural yoktur. Örneğin İngiltere'de kurulu uluslararası federasyonların (örneğin Uluslararası Tenis Federasyonu, Uluslararası Yelken Federasyonu ve Uluslararası Curling Federasyonu) hukuki nitelikleri şirkettir.

Genel olarak bakıldığında, Türkiye'de spor federasyonlarının ciddi bir mevzuat eksikliği içinde olduğu ve özellikle sporun "futbol" ve "diğerleri" olarak yapılandığı görülmektedir. Devlet, bağımsızlık ilkesi gereği federasyonlara mümkün olduğunca az müdahale edecek düzenlemeler yapmalıdır. Oysa yürürlükteki mevzuata bakıldığında, SGM'nin, federasyonların genel kurullarında ciddi sayıda üye bulundurmaya suretiyle spora müdahil olduğu görülmektedir.

Spor yargısına bakıldığında yine futbol ve diğerleri olarak iki başlı bir yargı sistemi görülmektedir. Nitekim futbolun ayrı ve kendine ait bir Tahkim Kurulu bulunurken, diğer bütün sporlar SGM bünyesinde tek bir tahkim kuruluna bağlıdır. Ayrıca federasyonlarda bulunması gereken ilk derece yargı mercileri neredeyse hiç işlemediğinden, bütün yük SGM Tahkim Kuruluna binmekte, ancak bu kurul SGM'nin bünyesinde yer aldığından kararlarının ne derece objektif olduğu şaibe altında kalmaktadır. Gerek SGM Tahkim Kurulu gerekse TFF Tahkim Kurulu bu kurumlar bünyesinde yer almakta, ücretlerini bu kurumlardan almakta, sekreteryası dahi bu kurumların bünyesinde bulunmaktadır.

Her ne kadar futbol yargısı daha işlevsel görünse de, özellikle oluşum aşamasının bağımsızlığı noktasında soru işaretleri bulunmaktadır. Gerçekten de seçimi TFF başkına bağlı olan ve görev süresi başkanın görev süresi ile sınırlı olan bu kurulların tam bağımsızlığı prensip olarak kuşku durumdadır. Nitekim her ne kadar uluslararası spor hukuku içerisinde yer alsada bu kabul sadece yerel oyuncu ve kulüpler için olup, yabancı oyuncular için FIFA yerel yargılamayı yeterli bulmamakta ve yabancı oyuncuların haklarını kendisi belirlemektedir.

2.10. Spor Tesisleri

Türkiye'de özellikle son yıllarda spor tesisleri için yatırım bütçesinden ayrılan kaynaklarda önemli artışlar olmuştur. Gerek SGM eliyle, gerekse üniversitelerde ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda yapılan tesis sayısı bu kaynak artışına bağlı olarak artmıştır. 2007 yılında Spor Genel Müdürlüğünün spor yatırımlarına 62 milyon TL (cari fiyatlarla) kaynak ayrılmışken 2012 yılında bu tutar Spor Toto kaynaklarıyla birlikte 485 milyon TL'ye (cari fiyatlarla) ulaşmıştır. Yine üniversitelere spor tesisleri için 2007 yılında 70 milyon TL (cari fiyatlarla) kaynak tahsis edilmişken, bu tutar 2012 yılında 140 milyon TL'ye (cari fiyatlarla) ulaşmıştır.

SGM'nin 2012 yılı verilerine göre, Türkiye'de SGM'ye bağlı 81 ildeki elit spora ve sporcu yetiştirmeye yönelik toplam spor tesisi sayısı 2.421'dir. Spor kulübü ve lisanslı sporcu sayısı dikkate alındığında bu tesislerin yetersiz olduğu söylenemez.

Ancak, ülkemizde sporun şimdiye kadar yeterince yaygınlaştırılmamasındaki faktörlerden birisi, spor tesislerindeki dağılım ve kalite eksikliği ile bunların optimal ölçülerde kullanılmamasıdır. Tesisler planlanırken bölgelerarası nüfus artışı, coğrafi konum, iklim ve demografik yapıyı dikkate alan ulusal düzeyde spor tesis politikaları oluşturulmadığından bölgesel ve spor branşları bazında dengesizlikler ortaya çıkmıştır.

Yerel düzeyde de tesis planlaması yapılmadığından, bölgelerin ihtiyaçları ve özellikleri doğrultusunda tesisler yerine, siyasi otoritelerin tercihleri doğrultusunda tesisler inşa edilmiştir. Doğru tesis planlamasının olmamasının yanı sıra çok sayıda tesisin yapımına aynı anda başlandığından ve yatırım sürecinde kimi tesislerin hizmete girmesine daha fazla öncelik verildiğinden bazı tesislere yeterince ve sürekli kaynak tahsisi yapılamamış ve tesisler uzun sürede tamamlanmıştır. Bu durum tesislerin yapım maliyetlerinin katlanarak artmasına sebep olmuştur.

Tesisler inşa edilirken, hazırlanan tip projeler bölgelerin ihtiyaçları düşünülmeden ve çok amaçlı tasarlanmadan her bölgeye aynı şekilde uygulanmıştır. Ayrıca yeterli kontrol mekanizmaları devreye sokulamamış, kalite ve standartlardan ödün verilmiştir. Herkes için spor ilkesine dayalı tesisler yerine, futbol başta olmak üzere, çoğunlukla performans sporuna hizmet eden tesislerin inşasına öncelik verilmiştir. Bu durumda ulusal ve uluslararası standartlara uymayan, ulaşım problemi ve tek yönlü kullanım düzenlemeleri nedeniyle atıl durumda bulunan çok sayıda spor tesisi ortaya çıkmıştır.

Farklı kamu kurum ve kuruluşları spor tesislerini planlar ve yaparken birbirleriyle koordinasyon kurmamaktadır. Böylelikle aynı bölgeye farklı kurumlar tarafından aynı tipte spor tesisi yapılabilir.

Türkiye’de kamuya ait küçümsenmeyecek seviyede spor tesisi bulunmasına rağmen, bu tesislerde bakım onarım giderlerinin karşılanamaması, nitelikli teknik eleman ve yeterli personel bulundurulamaması nedeniyle işletme güçlüğü çekilmektedir. Cari giderlerin karşılanamaması nedeniyle özellikle kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan tesislerde spor programları düzenlenememektedir.

Spor tesislerine ilişkin bir diğer önemli sorun ilk ve orta dereceli okullarda yaşanmaktadır. Sporcu piramidinin tabanı tamamen okulların bünyesi içindedir. Ancak, sayıları 40 binin üzerinde olan ilk ve orta dereceli okulların sadece 4.092’sinde spor tesisi bulunmaktadır. MEB verilerine göre, bu tesislerin ağırlıklı olarak İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa gibi büyük illerimizde yer aldığı görülmektedir. Okul spor eğitimindeki tesisleşme oranlarının yetersizliği sonucu 7-18 yaş grubundaki yaklaşık 12 milyon çocuk ve gençimiz hiçbir spor tesisi görmeden mezun olmakta, bu da onların sporu severek yaşam biçimi haline getirmelerini engellemektedir.

Bir diğer nokta da; “spor tesisleri yapılmadan önce seyir sporlarına dayalı tesisler mi yapılmalı, yoksa kitle sporuna dönük tesisler mi yapılmalıdır?” sorularına açık cevap aranması hususundadır. Aslında her iki görüşünde haklı olduğu kabul edilerek tesis politikalarını planlamak daha gerçekçi olacaktır. Seyircili spor tesisleri hem yapımı hem de işletimi pahalı tesislerdir. Spor karşılaşmalarının oynandığı ve sportif becerilerin sergilendiği bu tesislerde kitlelere ulaşılabilir. Seyircisiz antrenman tesisleri ise özel kurum ve kuruluşlar tarafından kendi personelinin spor aktivitesinde bulunması için yaptırılabilir. Anlaşılacağı üzere, spor tesisi ne şekilde kullanılırsa kullanılsın önemli olan, spor tesislerinin iyi yönetilmesi ile planlanması ve işletilmesidir.

Halkın spor yapabilecekleri tesis imkânlarının halka duyurulmasında ve spor tesislerinin tanıtımında da eksiklikler yaşanmaktadır. Genellikle spor tesislerini ve bu tesislerde üretilen spor programlarını tanıtan broşür ve benzeri dokümanlar bulunmamaktadır. Halk spor konusunda ilgililerce aydınlatılmamaktadır. Bu konuda bazı kurumlar ferdi çalışmalar yapmakta olsa da aralarında koordinasyon yoktur.

2.11. Spor Endüstrisi ve Ekonomisi

Yeni teknolojilere dayalı ürünlerin sürekli artış göstermesi ve bireylerin çalışma zamanlarının yıllar içerisinde gittikçe azaltılması gibi faktörler spor ya da serbest zaman için kullanılabilir sürelerin de artmasını sağlamıştır. Bunun doğal sonucu olarak da bireylerin spora yönelik serbest zamanları artmış ve bu durum spor endüstrisinin gelişimini hızlandıran bir yapı oluşturmuştur.

Spor endüstrisi dünyada yaklaşık altı milyon kişinin istihdamının sağlandığı bir endüstri kolu olmuştur. Günümüz itibariyle dışsal etkileriyle birlikte spor yıllık 500 milyar Dolar gelir yaratabilmektedir. Spor branşlarında yaratılan gelirin yaklaşık yarısı, yani 250 milyar dolarlık kısmı futboldan gelmektedir. Bu gelirin yaklaşık üçte ikisi Kıta Avrupa'sında yaratılmaktadır. Buna göre Avrupa'da yaratılan toplam spor pastasının büyüklüğü 300 Milyar dolara ulaşabilmektedir. Kalan pastanın 150 milyar dolarlık bölümü Kuzey Amerika'dan gelirken, kalan 50 milyar dolarlık kısım ise diğer kıtalardan gelmektedir. Toplam spor pastasının yarısını oluşturan futbol gelirlerinin 175 milyar dolarlık kısmı ise futbolun Avrupa'da yarattığı gelirden oluşmaktadır. Ülkemizde ise spor pastasının büyüklüğü 1 Milyar 250 milyon dolar'a ulaşmış durumdadır. Bu pastanın 825 milyon dolarlık kısmı futboldan gelirken, kalan 425 milyon dolarlık bölüm ise diğer spor dallarından gelmektedir. Bu bağlamda sporun kendi etrafında yarattığı katma değer ile ulaştığı toplam spor pastası büyüklüğü 13,5 milyar dolara yaklaşmaktadır. Bu tutar dünyadaki spor pastasının büyüklüğünün yüzde 2,7'lik kısmını oluştururken, Avrupa spor pastasının yaklaşık yüzde 5,4'ünü oluşturmaktadır. Görüldüğü üzere ülkemizde spor gelirleri içinde futbolun önemli bir yeri bulunmaktadır. 600 milyon Euro'ya ulaşan büyüklüğüyle Türk futbol pastası, Avrupa futbol pastasının yaklaşık yüzde 4'üne karşılık gelmektedir (20).

Türkiye'de spor, hizmet sektörü olarak büyük ölçüde kamu kuruluşlarını ilgilendirirken, üretim ve tüketim sektörleri boyutlarıyla daha çok özel sektör kuruluşlarının ilgisini çekmektedir. Toplumumuzun sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmişlik düzeyi, spor hizmetlerine yönelik taleplerin, girişimcilerin ilgisini çekecek ölçülerde olmaması nedeniyle özel sektör kuruluşları henüz spor hizmetleri alanına kaynak aktarma konusuna çekimser kalmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, toplumun büyük bir bölümü halen ihtiyaç duyduğu spor hizmetlerinin devlet eliyle yürütülmesini beklemektedir. Ancak devlet adına toplumda spor hizmeti yürütmekle görevli olan kurum ve kuruluşlar, finansal kaynakların yetersizliği ve diğer nedenlerle bu hizmetleri beklenen ölçüde gerçekleştirilememektedir.

Genç bir nüfusa sahip olan ülkemizde, kamu kuruluşlarınca yürütülen ücretsiz spor hizmetlerine yönelik taleplerin yüksek olmasına karşılık, spora ayrılan kaynakların oldukça sınırlı olması, diğer taraftan özel sektör kuruluşlarınca yürütülen spor hizmetlerine ekonomik sebeplerden dolayı yeterli talebin oluşmaması, spor hizmetlerinde arz-talep dengesinin kurulmasına engel olmaktadır. Bu nedenle kamu kuruluşlarınca yürütülen spor hizmetlerinden daha fazla kişinin faydalanabilmesi için hizmet verimliliğinin geliştirilmesi ve kaynakların etkin bir şekilde kullanılması zorunluluk arz etmektedir.

2.12. Sponsorluk ve Vergi Uygulamaları

Sponsorluk, belirlenmiş amaçlara ulaşmak için destekleyen ve desteklenen olmak üzere iki taraf arasında yürütülen ve karşılıklı yarar ilişkisi temelinde gelişen iş düzenlemesidir. En genel anlamda sponsorluk, bir başkasına destek sağlamak biçiminde tanımlanmaktadır. Buradaki destek ücret, ürün, iskontolar, ürün bağışları, performans, medya teşvikleri (primleri), giriş ücretleri ve seyahat masrafları gibi pek çok şeyi kapsayabilir.

Bugün, herhangi bir şekilde sponsor desteği olmayan bir kamu etkinliğinin bulunması neredeyse imkansız görülmektedir. Diğer taraftan sponsorluk faaliyetinin etkililiği, hedeflerin büyümesi ve maliyetlerin artması nedeni ile önemli bir fırsat halini almıştır. Sponsorluk aracılığı ile sporu kullanan şirket, markalar, dolaylı olarak reklam çalışmalarını gerçekleştirmektedirler. Spor sponsorluğu büyük kitlelere hitap edebilmesi nedeniyle, özellikle ürünlerini ve hizmetlerini kısa zamanda bu kitlelere tanıtmak isteyen firmalarca yapılmaktadır (29).

Spor sponsorluğuna yapılan harcamaların artması, bu alana olan ilgiliyi arttırmaktadır. Hedef kitle ile farklı yollardan ilişki kurmak, marka imajlarını geliştirmek ve farkındalığı yükseltmeyi arzulayan kuruluşlar spor sponsorluğunu değerlendirerek yararlar elde edebilir. Sponsorluğun yararlı olabilmesi, her şeyden önce kavramın ve yönetim sürecinin iyi anlaşılmasına bağlıdır. Sponsorlukta sürece bağlı kalınarak; sponsorluk amaçlarının belirlenmesi, amaçların etkin kullanımı, uygun duyurumun sağlanması ve etkinliğin ölçümü büyük önem taşıyacağı vurgulanmıştır.

Türkiye’de sporun yaygınlaşması ve özellikle çocuk ve gençlerin bedensel ve zihinsel gelişimlerinde önemli bir paya sahip olan bu alanda atılacak adımların teşvik ve özendirilmesi açısından; 12.04.2001 tarih ve 4644 sayılı kanunun 2’nci maddesi ile 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında kanunun ek 3’üncü maddesinde değişiklik yapılarak; Genel Müdürlüğün gençlik, spor hizmet ve faaliyetlerini desteklemek amacıyla gerçek ve tüzel kişilerin sponsorluk yapabileceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca uluslararası spor organizasyonları ile Genel Müdürlükçe uygun görülen spor tesisleri için yapacakları harcamaların 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa göre gider sayılacağı düzenlenmiş ve bu alanlardan elde edilen gelirler vergi dışı bırakılmıştır. Ancak KDV kanununda spor faaliyetleri için öngörülen oran % 18 olarak uygulanmakta olup, spor faaliyetlerine katılımı artırmak açısından bu oranın düşürülmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Öte yandan 5105 sayılı Kanun ile getirilen vergisel düzenlemeler ve sağlanan avantajlarda önemli bir gelişme olmuştur. 16 Haziran 2004 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sponsorluk Yönetmeliği ile de sponsorluğun uygulanma şartları ve esasları ortaya konularak gerçek ve tüzel kişilerin bir yandan ülkemiz sporuna katkı sağlamları öte yandan da yaptıkları harcamaları vergi matrahından indirme imkânları ortaya konmuştur. Ancak sponsorluk yasasında sağlanan vergi matrahından indirim avantajı cazibesini yitirmiştir. Kurumlar Vergisi oranının %20’ye indirilmesi firmalar için bu uygulamayı tercih etmeme nedeni olmaktadır. Kaldı ki profesyonellere

yapılan sponsorluk ödemelerinin yüzde 50'si indirim konusu yapılabilenmekte olduğundan reklam verme daha cazip hale gelmiştir. Bu itibarla reklam ve sponsorluk harcamaları ile sporun ve sporcunun desteklenmesi farklı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Reklam harcamaları, firma odaklı ve faydanın büyüğünün firmaca elde edildiği uygulamalar iken, sponsorluk harcamalarında spor ve sporcular daha fazla faydalanmaktadır. Ülkemizde sponsorluk sektörü, reklam sektörünün pazar büyüklüğünün ancak yüzde 2-2,5'u gibi çok küçük bir oranı oluşturabilmiştir.

Öte yandan vergi nedeniyle SGK yönünden takibata uğramış firmalar ve kişiler sponsorluk yapamamaktadırlar. Bu hüküm sponsor olmayı düşünen tarafları etkilemekte ve sponsorluk gelirlerini azaltmaktadır.

Sporda sponsorluğun gelişmesindeki engellerden bir diğeri de profesyonel – amatör ayırımıdır. Zira SGM'nin "amatör" olarak nitelediği birçok spor dalı ve sporcu statüsü, başka göstergelere dayanılarak Maliye Bakanlığı'na "profesyonel" olarak saptanabilecek niteliktedir. Bu durumda da, kayıtlarında "amatör" olarak tanımlayarak sponsorluğunu yüzde 100 indirim tabi tutmuş bir ticari tüzel kişilik veya gerçek kişi, Maliye Bakanlığı'na o sponsorluğun bir profesyonelle yapılmış olduğunun tespiti ile, vergi kaybına sebep olduğu gerekçesiyle kovuşturmaya uğrayabilmektedir. Potansiyel sponsorlar bu ikilemin yaratacağı cezai durumlardan çekindikleri için sponsor olma konusuna sıcak bakmamaktadır.

2.13. Engelliler ve Spor

Sporun, bireylerin fiziksel ve psikolojik yapısı üzerinde olumlu etkilerinin öneminin vurgulanmasından bu yana, sportif etkinliklerin engelli bireyler için de son derece önemli olduğu gerçeği kabul edilmeye başlanmıştır. Ayrıca spor engelli bireylerin rehabilitasyon ve uyum süreçlerini de doğrudan etkilemektedir.

Spor açısından bakıldığında; uygun koşullar sağlandığında, engelli bireylerin pek çok spor dalında başarı sağladıkları görülmektedir. Engelli sporculara özel, tüm yarışmalar için fiziksel kapasite ile yarışabilirlik düzeyi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya yönelik sınıflandırmalar yapılmaktadır. Bu sınıflandırmaların geliştirilmesi yıllarca sürmüş, farklı ve aynı tip özrü olan kişilerin, aynı yarışma disiplini içinde eşit şartlarda yer almasına imkân verilmiştir. İyi ve zevkli bir yarışma için sınıflandırmanın doğru yapılması ön koşuldur.

Engellilerde sporun en önemli özelliği sporcuların sahip olduğu engele ve fonksiyonel düzeylerine göre sınıflandırılmaları ve burada aldıkları puana göre yarışmalara katılabilmeleridir.

Ülkemizde 8-11 Mayıs 1990 tarihinde düzenlenen Spor Şurasında alınan kararlar doğrultusunda 21 Kasım 1990 tarihinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde Türkiye Özürlüler Spor Federasyonu kurulmuştur. Federasyonun kuruluş amacı, "Özürlü sporcuların gerçekleştirdikleri tüm sportif etkinlikleri bünyesinde toplayıp geliştirmek, bu çalışmalarını yurt düzeyinde yaygınlaştırıp, sporu rehabilitasyonun bir parçası haline getirmek ve uluslararası etkinliklerde özürlü sporcuya çağdaş yarışma ortamının hazırlanması için gerekli çalışmaları planlamak ve uygulamak" şeklinde açıklanmıştır. 1997

yılında Türkiye Özürlüler Federasyonu'nun adı "Türkiye Engelliler Spor Federasyonu" olarak değiştirilmiştir. 2000 yılında ise Türkiye Engelliler Spor Federasyonu dağılarak bedensel, işitme, görme ve zihinsel olmak üzere dört ayrı federasyona ayrılmıştır (30).

Sosyal ve ekonomik gelişmelere paralel olarak ülkemizde engelli sporcuların sayısında son yıllarda büyük artış olmuştur. Engel türüne göre sporcu sayısının dağılımı Tablo 14'de gösterilmiştir.

**Tablo 14: Engel Türüne Göre Engelli Sporcuların Dağılımı
(30.01.2013 Tarihi İtibarıyla)**

Engel Türü	Lisanslı Sporcu			Faal Sporcu		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Bedensel	551	3.446	3.997	252	1.552	1.804
İşitme	1.384	7.489	8.873	620	3.539	4.159
Görme	757	2.773	3.530	289	1.192	1.481
Zihinsel (Özel)	2.867	9.009	11.876	546	2.126	2.872
Toplam	5.559	22.717	28.276	1.707	8.409	10.316

Kaynak: Spor Genel Müdürlüğü

Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu bünyesinde Avrupa ve Dünya Şampiyonaları ile diğer uluslararası turnuvalarda değişik branşları temsil eden sporcularımız pek çok madalya kazanarak başarılarını kanıtlamışlardır. Ülkemizin Paralimpik Oyunlardaki katılım ve başarı durumu aşağıda verilmektedir.

1992- Barselona: İlk kez bir sporcu ile katılmıştır.

2000- Sydney: Yüzme branşında bir sporcumuz katılmıştır.

2004- Atina: Sekiz sporcu ile atıcılık, masa tenisi, yüzme, atletizm ve halter branşlarında katılmış ve ilk altın ve bronz madalyasını atıcılık dalında kazanmıştır.

2008- Pekin: Judo, atletizm, halter, masa tenisi, tekerlekli sandalye tenisi, atıcılık ve okçuluk olmak üzere toplam yedi branşta, 16 sporcu ile katılmıştır. Okçuluk branşında altın madalya, masa tenisi branşında ise bronz madalya kazanılmış ve paralimpik oyunlarda ülkemiz 50'nci sırada yer almıştır.

2012- Londra: Atıcılık, atletizm, halter, judo, masa tenisi, okçuluk, tekerlekli sandalye basketbol, yüzme, futsal ve goalball olmak üzere toplam 10 branşta, 67 sporcu ile katılmıştır. Bedensel engelliler halter branşında altın, atıcılık, masa tenisi ve halter branşlarında gümüş, halter ve okçuluk branşlarında bronz olmak üzere yedi madalya kazanmıştır. Görme engelliler ise, judo branşında gümüş ve bronz, goalball branşında bronz olmak üzere üç madalya kazanmıştır.

2.14. Sporcu ve Spor Elemanlarının Sağlık ve Sosyal Güvenliği

Dünyada ve ülkemizde spor her geçen yıl bir önceki yıla oranla hızla gelişmekte ve her yıl gerek profesyonel gerekse amatör spor yaparak geçimini sağlayan insan sayısı hızla artmaktadır. Günümüzde spor, kişisel ve toplumsal sağlığı koruyucu özellikleriyle ve bir meslek olarak yapılmasıyla çok önemli bir hizmet sektörü olarak kabul edilmektedir. Ancak, ülkemizde toplumun büyük bir kesimi de sporun bir meslek olarak yapılamayacağını düşünmektedir. Amatör sporcuların sosyal sigorta haklarının olmaması da bu görüşün en temel dayanağı olmaktadır.

Ülkemizde spor, amatör, profesyonel ve gizli profesyonellik olmak üzere üç boyutta gerçekleştirilmektedir. Amatör sporcular, sporu bir para veya ödül kazanmak için değil yalnızca spor yapmak için faaliyet gösteren kişilerdir. Yani, amaçları spor yaparak bir meslek edinmek veya sürekli bir gelir elde etmek değildir. Profesyonel sporcu ise, sporun bir dalını meslek olarak edinmiş ve zamanının tamamını o spor dalında para kazanmak için geçiren kişiler olarak tanımlanmaktadır. Gizli profesyonellik ise, amatör olarak yapılan ancak zamanının büyük bir bölümünü ve geçiminin büyük bir kısmını ilgilendiği spor branşından sağlayan kimsedir. Her ne kadar amatör sporcu tanımında amatör sporcunun sporu bir meslek olarak ve para kazanma amacı ile yapmadığı belirtilse de amatör olarak gözüken pek çok spor dalında gerek sporcular gerekse yöneticiler ve organizatörler yüksek miktarlarda gelir kazanabilmektedirler. Teorik olarak, amatörlük ve profesyonelliğin sınırlarının tespit edilebilmesi mümkün olsa da uygulamada bu sınırı çizmenin zorlaştığını, sağlık ve fiziksel nedenlerle yapılan spor dışında, amatörlüğün giderek zedelendiğini, elit sporcunun mutlaka maddi bir karşılık almak suretiyle spor yaptığını ifade etmek gerekir.

Türkiye’de ilgili mevzuatta halen amatörlükten bahsedilmektedir. Bu hususun incelenmesi ve çözümlenmesi gerekmektedir. SGM’nin, kimin profesyonel, kimin amatör olduğunu belirleme yaklaşımı ile yakın zamana kadar sadece futbolda profesyonelliği tanıyan politikasının (şimdilerde basketbola da aynı statüyü tanımıştır) irdelenmesi gerekmektedir. Zira SGM bazı sporcuları ve sporları amatör olarak niteleyip, bu sporculara maddi destekte bulunurken, başarılarına Ödül Yönetmeliği gereğince bir takım maddi ödüller verirken, kısaca sporcunun geçimini kısmen veya tamamen spordan sağlamasına olanak sağlarken, bu kişilerin hâlâ amatör olarak nitelendirilmesi doğru bir uygulama olmamaktadır.

MEB lisanslıların tamamı ve SGM lisanslıların önemli bir kısmı amatör sporcu grubundadır. Belediyelerin spor kulüplerinde, üniversitelerin takımlarında ve bir derneğe ait kulüplerin takımlarında oynayan sporcular da amatör sporcu olarak sayılmaktadır. Ülkemizde en kalabalık sporcu kesimini oluşturan amatör sporcular aynı zamanda en az “sosyal haklara” sahip konumundadır.

08.10.1997 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İle Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı arasında yapılan protokolle, dernekler yasasına göre kurulan ve amatör sporculardan oluşan dernek, birlik, federasyon veya başka kuruluşların, Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri aracılığı ile Sosyal Sigortalar Kurumuna başvurmaları halinde topluluk

sigortası kapsamında yer alarak amatör sporcularımızın sigortalı olmaları sağlanmıştır. Topluluk sigortası uygulaması ile devlet sporcuları zorunlu olarak sosyal güvence altına almamış ancak istemeleri halinde kulüp, dernek veya federasyonlarla anlaşarak, sigortalı olma hakkı sağlamıştır. Ancak bu uygulamanın başarılı olmadığı gözlenmektedir. Böylece 1 Ekim 2008 tarihinde yürürlüğe giren sosyal güvenlik reformunun ardından bu uygulamaya son verilmiştir. Reform kanunu olarak ifade ettiğimiz 5510 sayılı Kanun, sporcular için sigortalı olma zorunluluğu getirmemiştir. Bu nedenle, sabit bir maaş hakkı ve zorunlu sigorta hakkına sahip olmayan amatör sporcular, bundan sonra da zorunlu sigorta kapsamında yer almayacaklardır.

Pek çok ülkede amatör sporcuların sporu bir hobi olarak yaptıkları düşünülse de, amatör sporcuların, sporu bir meslek olarak yaptıkları hemen hemen herkes tarafından kabul edilmiştir. Örneğin ABD’de 1978 yılında Amatör Spor Yasası çıkarılmış ve amatör sporcuların federal yasalar ile maddi olarak teşvik almaları sağlanmıştır. Amatör sporcular için, amatör durumunu kaybetmeden fonlar ve sponsorluk desteği almalarını sağlayan ve amatör sporcuların güvence ödemelerini alması için ulusal bir vakıf fonu organı oluşturulmuştur. ABD’de amatör sporcuların sağlık sigortası yaptırabileceği bir başka kurum ise Amatör Sporlar Birliği’dir (Amateur Athletic Union).

Ülkemizde ne yazık ki çok sayıda amatör sporcu geçimlerini sağlayabilecekleri kadar maaş alamamaktadır. Böylece amatör sporcular, spor dışında başka bir iş yapamaya çalışmakta ve bu da sporcularımızın sportif başarılarının düşmesine sebep olabilmektedir. Bunun yanı sıra amatör sporcuların sosyal güvencesi olmaması spora bir meslek gözüyle bakılmamasına neden olmakta bu da sporla uğraşan kişi sayısının artmasını engellemektedir.

Sporcuların istihdam alanında uzun yıllardır devam eden sıkıntılardan bir tanesi de spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarından mezun olanların iş tanımlarının bulunmamasına ilişkindir. Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarından mezunlarının kullanabilecekleri unvanlar kamu ve özel sektördeki iş tanımları ile istihdam alanları 2011 yılında bir mahkeme kararıyla belirlenebilmiştir. Buna göre antrenörlük bölüm ve programlarından mezun olanların, “antrenör”, spor bilimleri bölüm ve programlarından mezun olanların, “spor bilimcisi”, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölüm ve programlarından mezun olanların, “beden eğitimi/spor öğretmeni”, spor yöneticiliği bölüm ve programlarından mezun olanların, “spor yöneticisi”, rekreasyon bölüm ve programlarından mezun olanların, “rekreasyon eğitmeni” unvanı almaları karara bağlanmıştır. Bunun yanında kamu ve özel sektördeki iş tanımlarının da yapılması bu bölümden mezun olanların yaşadıkları belirsizliği geç de olsa azaltmıştır. Ancak iki yıllık ön lisans mezunlarının alacakları unvanlar ve iş tanımları hakkında herhangi bir görüş bildirilmemiştir.

Türkiye’de spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarından mezun olanların çoğunluğu MEB bünyesinde öğretmen olarak, Türk spor teşkilatında, spor kulüplerinde spor tesislerinde ve benzeri istihdam alanlarında spor antrenörü ve spor yöneticisi olarak istihdam edilememektedirler. Spor alanındaki bu istihdam sorunu; spor ortamlarında, spor şuralarında, çalıştaylarda, sempozyum ve kongre gibi bilimsel her ortamda dile getirilmekte, ancak kalıcı çözüm bulunamamaktadır. Dolayısıyla spor bilimlerinin farklı

alanlarında eğitim alarak bilgi ve beceriyle donanmış mezunlar, ne yazık ki spor sektörü dışında farklı işlerde çalışmaktadırlar. Bu bağlamda, son yıllarda katıldığımız büyük organizasyonlarda alınan başarısız sonuçlar artarak devam ederken, spor eğitimi almış binlerce spor eğitimcisinin spor sektörüne hizmet verememesi düşündürücüdür.

Ülkemizde sporcular açısından bir diğer önemli konu sağlık sigortasıdır. Amatör sporcularımızın zorunlu olarak sağlık sigortalarının yapılmasını sağlayan bir kanun ne yazık ki bulunmamaktadır. Genel Sağlık Sigortası hükümleri gereği 18 yaşın altındaki amatör sporcular doğrudan sağlık güvencesi kapsamında sayılabilmektedir. 18 yaşın üzerindeki sporcular ise, Olimpiyat Oyunlarında, Dünya veya Avrupa Şampiyonalarında ferdi ya da takım sporlarında takım halinde birinci, ikinci ve üçüncü olmak şartıyla sağlık sigortası kapsamına alınabilmektedir. Ancak bu kriterlerin dışında kalan sporcularımız maalesef hiçbir şekilde ücretsiz sağlık haklarından yararlanamamaktadırlar.

Herhangi bir sağlık sorunu ile karşılaşan sporcuları ihtiyaç duydukları hekimlik branşlarına başvurup tedavi olmalarına karşın sporcular ile birinci derecede ilişkisi olan hekim grubu spor hekimleridir. Ülkemizde spor hekimliği yaklaşık 40 yıllık bir geçmişe sahip olmasına karşın son 20 yıldır daha aktif olarak hizmet vermektedir. Ege, Ankara, Hacettepe, Uludağ, Süleyman Demirel, Erciyes, İstanbul Üniversiteleri Tıp fakülteleri ve Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde toplam sekiz adet spor hekimliği anabilim dalı aktif olarak çalışmaktadır. Bu bölümlerden yetişmiş yaklaşık 80 civarında spor hekimi bulunmaktadır. Yetişmiş spor hekimlerin çoğunluğu üniversitelerde çalışmakta olup, yaklaşık 10 kişi devlet hastanelerinde zorunlu hizmet yaparken üç-dört kişi de spor takımlarında takım doktoru olarak çalışmaktadır.

Son 10 yıldır tüm dünyada hareketsizliğin neden olduğu hastalıkların önlenmesi, bu hastalıklarla mücadele için “egzersiz ilaçtır” kampanyaları başlatılmıştır. Bu kampanyalarla hareketsizliğin neden olduğu kronik hastalıkları başlamadan önlemek, oluşan hastalıklarda da egzersizi tedavide kullanmak amaçlanmaktadır.

2.15. Etik Uygulamalar

Günümüzde sporun gelişmesi, kitleleri peşinden sürüklemesi, bir endüstri haline gelmesi birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Spordaki etik dışı davranışların başlıcaları, spor sahalarında yaşanan şiddet olayları, müsabakalarda başarılı olmak için sporcular tarafından yapılan doping, sporculara ödenen teşvik primleri, müsabaka sonucu üzerinde yapılan anlaşmalardır (şike). Bunların yanı sıra sponsor firmalarla ilişkilerde, spor basınında ve sporcu-yönetici ilişkilerinde de etik kurallara uymayan davranışlar görülmektedir. Bu tür davranışlar, sporun amaçları ile örtüşmemekte ve spor alanında telafisi mümkün olmayan yaraların açılmasına neden olmaktadır.

Şiddet sözcüğü genel olarak akla ilk fiziksel şiddeti getirmektedir. Oysa şiddet, yalnızca insan vücuduna zarar veren maddi bir saldırı değil, zihinsel ve duygusal bakımdan kişilerde tahribata yol açan bir etki olarak da değerlendirilmektedir (31). Spor alanlarının birer şiddet ortamına dönüşmesi, bütün ülkelerin sorunu haline gelmiştir. Holiganizm olarak adlandırılan sporda şiddet giderek artmaktadır.

Ülkemizde, taraftarlarla ilgili yapılan çalışmalarda spor branşları arasında sahadaki şiddet ve saldırganlık olaylarının sayısal verilerine bakıldığında bu olayların en çok futbolda yaşandığını göstermektedir. Futbolun şiddet bağlantısını kolaylaştıran en önemli etmen olarak oyunun oynandığı alanın büyüklüğü ve seyirci sayısının çokluğu yani statların büyüklüğünün önemli etken olduğu gözlenmektedir. Statların büyüklüğü seyircinin kimliksizleşmesini kolaylaştıran asli etmen olarak ele alınmaktadır (32). Kimlik belirsizliği sözel ve fiziksel taciz ve saldırganlık durumlarında, karşılık ya da ceza görme olasılığını en aza indirmektedir. TFF'nin, Ocak 2009 verilerine göre TFF futbol disiplin kurullarına sevk edilen sporcu, yönetici ve diğer spor insanlarının sayısında artma olduğu gözlenmektedir. Aynı dönemde verilen para cezalarına ve fanatik olarak sahaya girmesine yasak konan kişi sayısında da aynı durum gözlenmektedir.

Artan fanatik seyirci sayısına etki eden unsurlar ya da fanatik seyirciyi harekete geçiren oluşumlar TFF verilerine ve Meclis Araştırma Komisyonunun 2011'de Kulüpler Birliği toplantısında yaptığı anket çalışmasında önem sırasına göre ele alınmıştır. Sıralamanın amigolar, sorumsuz seyirciler, taraftar dernekler, medya, kulüp yönetimleri, hakemler, kamu görevlileri ve siyasilere şeklinde olduğu gözlenmektedir (12).

Türkiye futbol liglerinde sahadaki olaylara karışan ve fanatik olarak adlandırılarak sahalara girmesine yasak konan kişilerin yaş dağılımları 2004 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü verilerinden hareketle yapılan çalışma (33) ile Emniyet Genel Müdürlüğünün 2008-2010 yılları için yaptığı çalışmalar karşılaştırıldığında geçen yaklaşık 7 yıllık sürede özellikle lise ve ilkokul mezunlarının sayısında önemli artışlar olduğu gözlenmektedir (12). Fanatiklerin mesleki dağılımları açısından bakıldığında ise, 2002-2003 sezonundan 2008-2010 sezonuna değin memur ve işçi sayısında azalma olurken, işsizlerin ve esnafın sayısında artma olduğu gözlenmektedir. Fanatik olarak sahaya girmesi yasaklanan öğrenci sayısında da azalma olduğu gözlenmektedir.

Şike, sporcuların, spor kulüplerinin yöneticilerinin veya diğer mensuplarının belli bir ekonomik menfaat karşılığı ya da başka güdüler ile anlaşarak, müsabakayı önceden belirledikleri sonuca uygun olarak tamamlamaları halidir (31).

Spor Toto, Spor Loto, Ganyan ve son yıllarda ülkemizde oldukça popüler olan İddaa benzeri organizasyonlarda sporseverlere, spor sonuçları üzerinde talih oyunları oynama hakkı tanınmıştır. Böylece az para ile çok para kazanma olgusu körüklenerek, spor karşılaşmaları kötü niyetli kişilerin müdahalesine açık hale gelmiştir. Ülkemizde son yıllarda pek çok şike skandalı ortaya çıkmış, büyük para teklifleri karşısında şikeye alet olan sporculara da rastlanmıştır.

Doping, Avrupa Konseyinin tanımında "bireyin bir yarışmaya katılımı nedeniyle ve yapay ve haksız şekilde performansını arttırmak amacıyla, organizmaya yabancı fizyolojik maddelerin, herhangi bir yöntemle yüksek dozda ve anormal yollardan, sağlıklı bir kişiye uygulanması veya kendisi tarafından kullanılması" olarak ifade edilmektedir.

Dünya genelinde doping kullanımı yaygınlaşmıştır. Sporunun sağlığını bozan, hatta ölümüne neden olan doping kullanımı, sporu insanın ruh ve beden sağlığını koruyan bir olgu olmaktan uzaklaştırmaktadır. Türkiye dopingle mücadeleyi önemsemekte olup bütün dopingle mücadele kuruluşlarında, gerek kamu, gerekse özel hukuk spor kuruluşlarıyla (SGM ve TMOK) yer almış, belgelerini onaylamıştır.

Türkiye’de dopingle mücadeleyi kurumsallaştırmak üzere 2011 yılında TMOK ve SGM arasında imzalanan protokolle TMOK bünyesinde ‘Dopingle Mücadele Komisyonu’ kurulmuştur. TMOK Dopingle Mücadele Komisyonu’nun hazırlayıp yürürlüğe koyduğu ‘Türkiye Dopingle Mücadele Talimatı’ ve ‘Dopingle Mücadele Programı’ ve yapılan çalışmalar nedeniyle Türkiye, Dünya Dopingle Mücadele Ajansı (WADA) tarafından Dünya Dopingle Mücadele Kuralları’na uyumlu ülkeler listesine alınmıştır..

Ancak bu konuda gerekli bilgi ve bilinç eksiği vardır. Her ne kadar akredite analiz laboratuvarına sahip nadir ülkelerden biri isek de, sporcuların maruz kaldıkları yerli veya yabancı test sonuçlarında savunma bilirkişiliği yapabilecek uzmanlardan büyük oranda yoksun bulunmaktayız. Hacettepe Üniversitesi tarafından kurulan ve akreditasyonu iptal edilen laboratuvarın şu anda aktif olmaması Türkiye için büyük bir eksikliklerdir.

Doping alanında savunmaları üstlenebilecek uzman avukatlar hemen hiç yoktur. Bu alanda mukayeseli hukuk yapan, bir doping davasında ilgili sporun uluslararası mevzuatına bihakkın vakıf, o kuruluşun yargılama mekanizmalarını bilen, içtihatlarından emsal gösterebilecek, üst yargı organı olan Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) içtihatlarını bilen hukukçular henüz yeterince yoktur. Bu durum, yabancı merciler önündeki davalarda, yabancı avukatların angaje edilmesi ile kısmen çözülebilirken, bilhassa iç hukuk doping davalarında büyük sakıncalar doğurmaktadır. Genel olarak bu konuda yabancı dil konusunda yetersizlikler ayrı bir sıkıntıdır.

Bu eksiklik, iç hukukumuzda karar verici durumda olan kurul üyelerinin karar alma süreçlerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu üyeler, uygulamak durumunda oldukları yabancı mevzuatı, tercüme üzerinden değerlendirmek durumunda kaldıklarında, yakın zamanda bazı doping davalarımızda görülmüş olduğu üzere, uluslararası spor yargı organlarınca bozulan kararlar verebilmektedir.

Ayrıca Türkiye’de dopingle mücadele konusunda bir meslekler çatışması bulunmaktadır. Doping test işlemlerinin düzenlenmesi ve sonuçların cezalandırma veya savunma pozisyonunda değerlendirilmesi konularında meslekler çatışması yaşanabilmektedir. Başka bir deyişle, doping konusunda hangi aşamada hangi uzmanların görev alacağına tanıtımının iyi yapılması gerekmektedir.

Spor alanında etik sorunların ciddi biçimde artış göstermesi ve bu durumların önlenmesine yönelik olarak 2011 yılında Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. Kanuna yöneltilen eleştiriler bulunmasına rağmen pek çok hususta ciddi değişiklikler yapılmış, hapis cezaları ile bu durumların önüne geçilmeye çalışılmıştır. Kanunun sporda yaşanan etik dışı sorunları önlemede ne derece etkili olduğunu, önümüzdeki yıllardaki istatistikler gösterecektir.

2.16. Sporda İletişim ve Medya

Toplumdaki çağdaş spor bilincinin yaygınlaştırılmasında medyanın etkinliği tartışılmaz bir gerçektir. Spor medyası, sadece hangi spor branşlarının veya hangi müsabakaların seçilip sunulacağına kararını vermez. Aynı zamanda karşılaşmalar içinde nelerin vurgulanacağına kararını da verir. Böylece sporu yorumlama, açıklama ve öğrenme biçimimizi çerçeveledirirler.

Spor medyası, halkı bilgilendirmek ve haber vermek konusunda önemli bir araçtır. Sporun kitlelerde yaygınlaştırılması için, cimnastikten tenise, eskrimden yüzmeye kadar diğer bütün amatör branşlara yer ayırarak, halkı bu sporlara katılıma teşvik etme gücüne sahiptir. Medyanın bir diğer işlevi ise spor eğitimi alanında karşımıza çıkmaktadır. Programlar ve/veya yazılar aracılığıyla spor branşlarının özelliklerini, kurallarını, işlevlerini, geçirdiği tarihsel süreçleri halka aktarabilmekte ve spor eğitimi konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda medya spor kültürünün oluşturulmasını ve bu kültürün yaygınlaşmasını da tetiklemektedir. Medyada sık sık yer alan olgular zaman içerisinde spor kültürünün bir parçası olmaktadır.

Genel bir değerlendirme yapıldığında Türkiye’de çağdaş spor bilincinin yaygınlaştırılmasında medya kendisine düşen misyonu yeterince gerçekleştiremediği görülmektedir. Bunun nedenlerinin başında futbola verilen önem gelmektedir. Türk spor medyasının gerek görsel gerek yazılı bölümlerine baktığımızda, spor sayfalarının neredeyse tamamının futbol haberlerine yer verdiği gözlemlenmektedir. Alternatif spor türlerinin tanıtımı ve haberleri ise sunumlarda yeterince yer almamıştır. Basın yayın organlarında spora ilişkin şiddet unsuru taşıyan unsurların yer almaması konusunda alınan hukuki önlemler çelişkiler oluşturmakta ve yetersizlikler bulunmaktadır. Aynı zamanda özellikle çocuk ve genç yaş gruplarına hitap eden ve sporun yaygınlaştırılmasını hedefleyen eğitici programlar yeterince yapılmamış, yapılan programlar da uygun düşen izleme saatlerde yayınlanmamıştır.

Sporda yarışma ve spor bilincinin oluşturulması kapsamında ileri gittiği düşünülen ülkelere bakıldığında ise sporun izlenme ve katılım boyutuyla yaygınlaştığı, bir endüstri haline dönüştüğü görülmektedir. Özellikle spor karşılaşmalarının pasif katılımcı olan çok büyük kitleler tarafından izlenmesi, spor endüstrisi dışında başka endüstrilerde faaliyet gösteren şirketler için önemli fırsatlar sunmaktadır.

2.17. Bilgi ve İletişim Teknolojileri

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki (BİT) hızlı gelişmeler tüm insanlık için heyecan verici bir noktaya ulaşmış olup bilgi teknolojileri, tüm disiplinlerle tümleşen bir alan haline gelmiştir. Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler her alanda olduğu gibi spor alanını da etkilemektedir. Bunun en temel örneği, bilgi iletişim teknolojileri kullanımının sporun farklı alanlarında artmasıdır. Spor merkezlerinde bilgisayar kullanımı yaygınlaşmakta, vücut analiz programları, kulüp yönetim sistemleri gibi bilgi işletim sistemleri devreye girmektedir. Yine veri analizi, depolama, para transferi, ürün satın alma ve satma ve spor tesisleri işletim mekanizmalarında bilgisayar teknolojilerinin artan miktarlarda kullanımı

görülmektedir. Teknolojik yeniliklerin ve internetin planlı, programlı bir şekilde kullanımını sayesinde spor alanındaki paydaşlar ayrı ülkelerde olsalar dahi uzaktan bir araya gelebilmektedir.

Teknolojideki son gelişmeler sporu geliştirmekte ve yenilemektedir. Gün geçtikçe spor organizasyonları daha fazla insanlara ulaşmaktadır ki, bunu en önemli nedeni uydu yayınları, internet ağlarının gelişimi ve fiber optik kablolu iletişimin artmasıdır. Her gün insanlar dünyanın neresinde oynanırsa oynansın saniyelerle ifade edilen zaman diliminde, birçok spor organizasyonuna ulaşmanın mutluluğunu yaşamaktadırlar. Bu gelişmeler hem spor organizasyonlarının şeklini hem de spora özgü kurallar ve alışkanlıkları değiştirmektedir.

Günümüzde sporun gelişmesi ve izlenebilirliğinin artırılması için bilişim teknolojilerinin doğru kullanılması gerektiği bilinmekle birlikte, ülkemizde spor alanında bu teknolojilerin kullanımı ve kullanımının yaygınlaştırılması ile ilgili yeterli bir çaba gösterilmemektedir. Spor alanındaki BİT çalışmaları çoğunlukla kullanım ölçme ve değerlendirme uygulamalarıyla sınırlı kalmaktadır.

BİT alanındaki gelişmeler, eğitimde kullanılan araçları, ortamları ve yöntemleri de etkilemektedir. Formal ve informal eğitimin yanı sıra yaşam boyu öğrenmede uzaktan eğitim ve multimedya uygulamaları sıklıkla kullanılmaktadır. Bilimsel alanda yapılan çalışmalar ve bilgi teknolojilerindeki gelişmeler bilgisayar destekli eğitim sürecinin hızlanmasını ve öğrencilerin ve sporcuların bilgisayar okur-yazarlığı ve kullanma becerilerinin belirlenmesinin gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Spor eğitimi süresince, web tabanlı eğitim, bilgisayar destekli eğitim ve bilgi teknolojileri olanaklarının karşılanmasına yönelik çalışmaların yapılması spor alanı için önemli gözükmektedir. Ancak, ne yazık ki teknik olanaksızlıklar ve alınan hizmet içi eğitimin yetersiz olması gibi nedenlerle eğitim-tekno- loji ve multimedya araçları spor eğitiminde tam olarak kullanılamamakta veya istenen verim sağlanamamaktadır.

2.18. Uluslararası İlişkiler

Sporu uluslararası düzeyde üç alt başlıkta ele alabiliriz. Bunlar: (i) uluslararası spor kuruluşlarında Türklerin istihdam edilmesi, (ii) spor alanında düzenlenen uluslararası toplantılara Türkiye'nin katılımı ve (iii) Türkiye'de uluslararası spor organizasyonlarının düzenlenmesidir.

2.18.1. Uluslararası Spor Kuruluşlarında Türkiye'nin Temsili

Olimpik olan veya olmayan bu spor teşkilatlarında seçimle göreve gelmiş birçok Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bulunmaktadır. Bunlar, uluslararası federasyon başkanlığı, başkan vekillikleri veya yardımcılıkları, genel sekreterlikler, yönetim kurulu üyelikleri, yargısal görevler üstlenmiş bulunmaktadır. Ancak, Türkiye'yi temsilen uluslararası spor teşkilatlarında kadrolu veya sözleşmeli olarak istihdam edilen kişi sayısı oldukça azdır.

2.18.2. Spor Alanında Düzenlenen Uluslararası Toplantılara Katılım

Türkiye, spor yarışmaları dışında spora yön veren hukuksal, ekonomik, spor sağlığı veya eğitimi ile ilgili birçok toplantıya katılmamakta, katıldıklarının pek çoğunda da iz bırakıcı bir etki yaratamamaktadır. Bunun başlıca nedeni toplantılara gönderilenlerin yeterince yabancı dil bilgisine ya da toplantı konuları hakkında gerekli formasyon ve bilgiye sahip olmamasıdır. Ayrıca, bu gibi toplantılara giden delegasyonların oluşturulmasında istikrarsızlıklar yaşanmaktadır. Oysa spor alanında önem taşıyan komisyonlarda etkin olan ülkelerin istikrarlı bir şekilde aynı kişiler tarafından temsil edildikleri gözlemlenmektedir. Bunun dışında dış temsilciliklerimizde görevli personel, sporun yarışmalar dışındaki faaliyetleri hakkında yeterli bilgi ve talimat alamadıklarından, uluslararası spor faaliyetleri konusunda yeterli değerlendirmelerde ve girişimlerde bulunamamaktadırlar.

2.18.3. Türkiye’de Uluslararası Spor Organizasyonlarının Düzenlenmesi

Büyük spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmak ve bu organizasyonlarda başarılar elde etmek, ülke tanıtımı açısından eşi olmayan bir fırsattır. Türkiye 2007 yılından bu yana aşağıda belirtilen büyük spor organizasyonlarına başarılı bir şekilde ev sahipliği yapmıştır:

- 2007 1. Karadeniz Oyunları (Trabzon)
- 2008 Avrupa Atletizm Milletler Kupası (İstanbul),
- 2008 Genç ve Ümit Bayanlar Basketbol Şampiyonası,
- 2010 Dünya Basketbol Şampiyonası,
- 2011 Kış UNIVERSIADE Oyunları (Erzurum)
- 2011 Avrupa Olimpik Gençlik Yaz Oyunları (Trabzon)
- 2011 Dünya Güreş Şampiyonası,
- 2011-2013 WTA Dünya Bayanlar Tenis Şampiyonası (İstanbul)
- 2012 Dünya Salon Atletizm Şampiyonası (İstanbul)
- 2013 1. Akdeniz Oyunları (Mersin)
- 2013 U20 Dünya Futbol Kupası
- 2013 Dünya Okçuluk Şampiyonası (Antalya)

Bunların dışında 2014 yılında Kadınlar Dünya Basketbol Şampiyonası İstanbul’da, Ritmik Cimnastik Dünya Şampiyonası ise İzmir’de düzenlenecektir.

Bu organizasyonlarda ülkemizin tanıtımının yapılmasının yanı sıra ülkemizin büyük spor organizasyonlarındaki tecrübesi artmış, organizasyonların düzenlendiği bölgelerde spor tesisi altyapısı güçlenmiş, başta gençler olmak üzere vatandaşlarımız arasında gönüllülük ve spor kültürü kazandırılması açısından büyük fırsatlar yaratılmıştır. Ancak, bu organizasyonlarda amaç ülkenin organizasyon becerisi göstermek veya ülkeyi tanıtmaktan öte sportif başarılar da elde edilmesi olmalıdır. Aksi halde spora ayrılması gereken kaynakların bu tür organizasyonlara ev sahipliği yapmak suretiyle heba edilmiş olacaktır.

3. SPOR ALANINDA ONUNCU PLAN DÖNEMİ PERSPEKTİFİ

Bu bölümde öncelikle sporun dünyada ve Türkiye’deki gelişme eğilimleri ele alınıp, Türkiye’nin spor alanındaki 2023 Vizyonu ve Onuncu Plan hedefleri ortaya konmuştur.

3.1. Sporun Dünyada ve Türkiye’deki Gelişme Eğilimleri

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi başta olmak üzere teknolojik, sosyo-ekonomik ve kültürel değişimler, sportif hizmetlere olan talep ve sunulan hizmet yapısında büyük değişimler yaratmıştır. Genel olarak, sporda uzmanlaşma ve işbölümü kaçınılmaz hale gelmiş; sporun diğer ekonomik sektörler ve disiplinlerle olan işbirliği artmıştır. Bu bölümde dünyada ve ülkemizdeki spor alanındaki genel eğilimlere yer verilmektedir.

3.1.1. Sporun Günlük Yaşamda Daha Fazla Yer Alması

Teknolojinin hızla gelişmesi, istihdam koşullarının iyileşmesi, serbest zamanın artması, ekonomik ve eğitim durumunda kaydedilen gelişmeler ve bireylerin sağlıklı yaşama olan duyarlılıklarının artması spor hizmetlerine de yeni boyutlar getirmiştir. Bunun yanı sıra spor dallarının toplumca izlenme zevkinin arttırılmasına yönelik geliştirilen tedbirler sayesinde spor olaylarına olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır. Gerek aktif gerekse izleyici düzeyinde gerçekleştirilen spor etkinlikleri, pek çok insanın yaşamında vazgeçilmez bir etkinlik haline gelmeye ve spor konusu sürekli gündemde tutulmaya başlamıştır. Spora hem katılımcı hem de izleyici düzeyindeki ilginin önümüzdeki yıllarda da katlanarak artması beklenmektedir.

3.1.2. Spor Endüstrisinin Büyümesi

Dünyada meydana gelen siyasi ve sosyal değişimler ile birlikte, liberal ekonomik düzen, yeni serbest piyasa ekonomisi yaygınlaşmasına neden olmuştur. Devletin sınırlandırılması ve küçültülmesi ve bu şekilde piyasa ekonomisine daha fazla işlerlik kazandırılması görüşleri önem kazanmaktadır. Dünya ticareti giderek serbestleşme eğilimindedir. Uluslararası ekonomik ilişkilerde eski korumacılık anlayışının yerine serbest ticaret görüşü benimsenmektedir. Sadece dış ticaret alanında değil, mali ve parasal alanlarda da liberalleşme sürecinin geliştirilmesi gerektiği savunulmaktadır.

21. yüzyılda uluslararası ticari anlaşmaların spor sanayine doğrudan etkisi olacağı, çoğu spor dalında ve her rekabet düzeyinde uluslararası spor federasyonlar profesyonel ligler ve ekipler, marka lisansları ile ticaret konusunda rekabete girişecekleri, federasyonların büyüyen televizyon gelirlerinden önemli kazanç elde edecekleri, yetenekli sporculara ve spor alanlarına büyük harcamalar yapılacağı tahmin edilmektedir. Bu gelişmelerin neticesinde, sporun ekonomik boyutuna olan ilginin kaçınılmaz olarak artırılması söz konusudur.

Günümüzde futbol başta olmak üzere basketbol, tenis, voleybol, boks gibi birçok spor dalında ticari sektörler oluşmuştur. Ekonomik kriz eşiğinde bulunan bazı ülkeler Brezilya, Arjantin gibi Güney Amerika ülkeleri ile Nijerya, Kenya gibi bazı Afrika ülkelerinin farklı spor dallarında sporcu ve antrenör ihraç ettikleri ve bundan ciddi döviz girdisi sağladıkları gözlenmektedir. Özellikle futbolda yaşanan bu duruma son yıllarda basketbol, voleybol gibi spor dallarının da katıldığı görülmektedir. Küreselleşen dünyada özellikle bu değişimin artarak devam edeceği pazarın daha da genişleyeceği, özellikle Avrupa ülkeleri arasında yaygınlaşacağı düşüncesi oldukça yaygındır.

Spor endüstrisindeki genişlemenin yanı sıra kullanılan ticari yöntemlerde de dönüşümler olması beklenmektedir. Önümüzdeki yıllarda spor endüstrisinde faaliyette bulunan firmaların rekabet üstünlüğü sağlamak amacıyla bilişim teknolojilerinin ve elektronik ticaret uygulamalarının sundukları olanaklardan daha fazla faydalanacakları tahmin edilmektedir.

3.1.3. Sponsorluk Uygulamalarındaki Artış

İlişkisel pazarlama (relationship marketing) anlayışının yaygınlaşmasına ve önem kazanmasına paralel olarak etkinlik kazanan sponsorluk uygulamalarının, örgütlerin sosyal sorumluluk anlayışları uyarınca önümüzdeki yıllarda da artarak ve çeşitlenerek devam edeceği düşünülmektedir. Bilindiği üzere günümüzde de spor organizasyonları için gereken finansman, sıklıkla sponsorluk yoluyla karşılanmaktadır.

Spor, hedef gruplarla iletişim kurma olanağını sağlayan ve hemen hemen tüm dünyada anlaşılan, aynı dili konuşan bir sponsorluk alanı olduğundan tüm dünyada kitlelere hitap edebilmektedir. Gelecekte spora olan talebin ve ilginin artacağı varsayıldığından, ürün ve hizmetlerini tanıtmak isteyen ve belirli bir imaj özelliğiyle aralarında bir bağ kurmayı amaçlayan kuruluş ve markaların spor alanındaki sponsorluk faaliyetlerine artarak destek vereceği tahmin edilmektedir.

3.1.4. Tesisleşmenin Artması

Sporun popülerleşmesiyle birlikte spor yapan kişi sayısındaki artışın yanı sıra spor aktiviteleri de daha geniş kitlelerce izlenen olaylar haline gelmiştir. Pek çok ülke, spordaki bu değişme ve gelişmelere ayak uydurmuş ve spor yatırımlarını arttırmaya başlamıştır. Spor tesislerinin yapımında kamu bütçelerinden önemli ölçüde kaynak aktarılmakla birlikte gerek uluslararası gerekse ulusal düzeyde kurum ve kuruluşlar, spor tesislerine giderek daha fazla kaynak ayırmaktadır. Önümüzdeki dönemde spor yapan kişi sayısındaki artışa paralel olarak spor tesislerinin de artması beklenmektedir. Tesislerin hem teknoloji hem de kalite anlamında gelişmesi, engelli kullanımına elverişli olması, bilgi iletişim teknolojilerinden yararlanarak kullanım ve tanıtım faaliyetlerini geliştirmesi, bunların yanı sıra daha modern ve rekabetçi işletim modellerini hayata geçirmesi beklenmektedir.

3.1.5. Sağlık Alanındaki Gelişmeler Ve Hareketsizliğe Bağlı Hastalıkların Artması

Modern dünyada teknolojinin ilerlemesinin negatif sonuçlarından birisi de hareketsizliğin artmasıdır. Hareketsizliğe bağlı obezite, diyabet, kalp ve damar hastalıkları gibi hastalıkların artması özellikle bizim de içinde bulunduğumuz batı toplumlarının önümüzdeki on yıllarda uğraşması gereken önemli sorunlardandır. Şu anda dünyada diyabetli sayısı yaklaşık 300 milyon kadardır. 2030 yılında bu sayının iki katına çıkması öngörülmektedir. Yine obez kişi sayısı batılı ülkelerde nüfusun % 30-45'i arasındadır. Ülkemizde kesin veriler olmasa da nüfusun yaklaşık % 33 kadarının obez olduğu, bu sayının önümüzdeki 10 yılda daha da artacağı öngörülmektedir. Yapılan araştırmalarla hareketsizliğe bağlı hastalıkların önlenmesi ve tedavisinde egzersizin önemli bir yeri olduğu gösterilmiştir.

Bununla birlikte, önümüzdeki 10 yıllık süreçte sporcu sağlığı açısından tanı yöntemleri ile tanı ve tedavi için kullanılacak ekipmanlar konusunda da önemli gelişmeler olacağı öngörülmektedir. Hem hareketsizliğe bağlı hastalıkların artması hem de sağlık sektöründe kaydedilecek gelişmeler, spor hekimlerine olan ihtiyacın artmasına yol açacaktır.

3.1.6. Ar-Ge Faaliyetlerinin ve BİT Kullanımının Artması

Bilim ve teknolojideki gelişmelerden sportif hizmetlerin de yoğun olarak yararlanması, 1970'li yıllardan itibaren hız kazanmaya başlamıştır. Her geçen gün ilerleyen bilim ve teknolojinin yardımıyla spordaki rekorlar yenilendikçe, spor sahalarında adeta yarışan sporcu veya takımların temsil ettikleri ülkelerin teknik, teknolojik, eğitim ve ekonomik standartları da yarışırılır hale gelmiştir. Bu itibarla bir ülkenin sporda başarılı olabilmesi, o toplumun ekonomik gelişmişliği ile beraber; eğitim, bilim ve teknolojik yönlerden gelişmişliğine de bağlı olmaktadır. Olimpik ruhun anlamı olan daha hızlı, daha yüksek ve daha kuvvetli olarak bilinen prensiple yakından ilgilidir. 1896 yılında gerçekleştirilen ilk modern olimpiyat oyunlarından günümüze kadar geçen yaklaşık 116 yıllık süre içerisinde performansların gelişimi ve kırılan rekorlar ilgi ile izlenmektedir. Kuşkusuz spordaki gelişimde bilim ve teknolojinin etkisi çok fazladır.

Özellikle 1970'li yıllardan itibaren antrenman bilimindeki gelişmeler ve spor sağlık alanındaki araştırmaların giderek artmaya başlaması spor bilimlerine önemli katkı sağlamıştır. Yine 1970'li yıllarda araştırmacılar sadece beden eğitimi öğretmenliği alanı itibarıyla eğitim ve öğretim kurumlarında öğrenim gören çocuk ve gençlerin hareket eğitimlerine yönelik çalışmalar yapılırken, aynı zamanda çok yoğun çalışma ve emek gerektiren antrenörlük alanı ile de ilgilenmek ve sonuçlarından sorumlu olmak durumunda kalmışlardır. Ancak 1970'li yılların sonlarına doğru spor bilimleri alanı içerisinde Antrenörlük Eğitimi, Spor Yöneticiliği, Rekreasyon Liderliği, Spor Sağlık ve Beslenme ile Spor Hekimliği gibi alt alanlarda araştırmacılar yetiştirilmiştir. Spor bilimlerinin bu alt alanlarında spor dallarının uygulamalarına yönelik bilimsel araştırmalar yapılarak sporda kalite ve başarının artmasına zemin teşkil edilmiştir. Özellikle 1900'lü yıllardan itibaren

spor bilimleri alanındaki çalışmalar dünyada hızla artmaya başlamış olup, bilimsel çalışmalardan spor sektörünün, sporcuların, antrenörlerin, spor yöneticilerinin ve spor kulüplerinin büyük ölçüde yararlandıkları tahmin edilmektedir.

Spor alanında yapılan bilimsel çalışmaların artışının yanı sıra bu araştırmalarda disiplinler arası işbirliği de giderek artmıştır. Özellikle fizyoloji, fizik, kimya, biyoloji, psikoloji, sosyoloji, pedagoji, ölçme ve değerlendirme, eğitim ve öğretim yöntemleri, istatistik, antropometri, biyomekanik, yönetim, çevre ve ekonomi gibi disiplinlerle spor disiplini arasında ortak çalışmalar giderek artmıştır.

Antrenmanlardan müsabakalara, sporcu eğitiminden sporun seyrine kadar spor alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin etkinliğini ve popülerliğini artırmak için bilgi iletişim teknolojilerinden de giderek daha fazla yararlanılmaya başlanmıştır. Verilerin hızlı bir şekilde elde edilmesi, bilgilerin depolanması ve istenildiğinde kullanılabilmesi, internet kullanımı ile verilere son derece hızlı bir şekilde erişim sağlanabilmesi gibi teknolojik gelişmeler, spordaki başarıyı arttırdığı gibi spor bilimleri alanında yapılan bilimsel araştırmalara da ivme kazandırmıştır.

3.1.7. Medyanın Rolünün Artması

Spora ilgi duyan kişi sayısının tüm dünyada artıyor olması ve spor endüstrisinin gelişmesi ile spor faaliyetlerinin medyada daha fazla yer alması beklenmektedir. Neticede bu alana yatırım yapan ve bu alanda çalışan kişiler, kulüpler ve firmalar; rekabet güçlerini sürdürebilmek için tüketicinin ilgisini çekmek durumunda kalacaktır. Medya gerçekleştirilen faaliyetleri ve sunulan hizmetleri çok kısa bir sürede dünyanın her yerine ulaştırabilme gücüne sahiptir. Bunun yanı sıra medyanın bireylere ulaşma kabiliyeti teknolojiadaki gelişmelere paralel olarak artmakta bu da medya aracılığıyla tanıtım yapmak isteyen kişi ve kurum sayısını yükseltmektedir.

3.1.8. Spor Sektöründe Uzmanlaşma ve İşbölümünün Artması

Sporun geniş kitlelere yaygınlaştırılması ile birlikte, spor alanında ihtiyaç duyulan insan kaynaklarının artması ve istihdam alanlarının genişlemesi beklenmektedir. Bunun yanı sıra sporda istihdam alanında iş bölümü ve ihtisaslaşmanın da giderek artması öngörülmektedir.

3.2. Türkiye'nin Spordaki 2023 Vizyonu

2023 yılı için Türkiye'nin spor alanında belirlediği vizyon, geniş kitlelerin sporu yaşam biçimi olarak benimsediği, dezavantajlı gruplar dâhil talep eden herkesin spor faaliyetlerine erişiminin sağlanabildiği, uluslararası şampiyonalarda çok sayıda sporcusu ile derece alan, Olimpiyat Oyunları başta olmak üzere dünyadaki prestijli spor organizasyonlarına ev sahipliği yapan ve böylelikle sporun her dalında dünya çapında rekabet edebilir seviyeye ulaşmış bir ülke olmaktır.

3.3. Sporda Onuncu Plan Dönemi Hedefleri

Bir toplumda sevgi, barış, dayanışma ve kardeşlik bağlarının kurulmasında çok önemli bir yeri olan spor olgusunun, ülkemizdeki tüm kesimlerce gereken biçimde algılanması ve bu konuda ciddi adımlar atılması, çağdaş ve batılı anlamda uygulamaların gerçekleştirilmesi, ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınma alanındaki hedeflere ulaşması bakımından hayati bir önem taşımaktadır. Komisyonumuzun bu vizyonu baz alarak 2013-2018 yıllarını kapsayan 10. Plan dönemi için belirlediği temel hedefler aşağıda yer almaktadır.

1. Türkiye'deki spor politikası ve yönetimi iyileştirilecektir.
2. Sporcu altyapısı güçlendirilecek, lisanslı sporcu sayısı artırılabacaktır.
3. Antrenörler nitelik ve nicelik olarak geliştirilecektir.
4. Yerel yönetimlerin spor alanındaki etkinliği artırılabacaktır.
5. Spor kulüplerinin kurumsal kapasiteleri güçlendirilecektir.
6. Spor federasyonlarının kurumsal kapasiteleri güçlendirilecektir.
7. Örgün spor eğitimi çeşitlendirilecek ve hem içerik hem de uygulama saati açısından iyileştirilecektir.
8. Elit sporcu seçimi, yönlendirme ve normlandırma sistemleri hayata geçirilecek, Türkiye'nin uluslararası müsabakalarda başarılı olan sporcu sayısı artırılabacaktır.
9. Spor mevzuatı ve yargı sistemi ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenecektir.
10. Spor tesislerinin doğru planlanması ve etkin işletimi sağlanacaktır.
11. Türk spor endüstrisi ve spor ekonomisi güçlendirilecektir.
12. Spor finansmanı çeşitlendirilerek artırılabacak, sponsorluk uygulamaları teşvik edilecektir.
13. Engellilere yönelik spor hizmetleri iyileştirilecektir.
14. Spor elemanlarının sağlık ve sosyal güvenlik imkânları iyileştirilecektir.
15. Sporda şiddetin ve etik olmayan uygulamaların önlenmesi için gerekli eğitici ve önleyici tedbirler alınacaktır.
16. Spor medyasının sporun tabana yayılması için etkin kullanımı sağlanacaktır.
17. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin, spor eğitiminde, spor hizmetlerinde, bilimsel çalışmalarda ve spor endüstrisinde etkin kullanımı sağlanacaktır.
18. Türkiye'nin dünya spor arenasındaki konumu güçlendirilecek ve 2020 ya da 2024 Olimpiyat Oyunları Türkiye'de düzenlenecektir.

Dördüncü bölümde ise yukarıda yer alan 18 hedefe ulaşılmasına destek olacak uygulama önerileri yer almaktadır.

4. ONUNCU PLAN DÖNEMİNE İLİŞKİN UYGULAMA ÖNERİLERİ

Toplumda spor sisteminin güçlendirilmesi, çağdaş spor bilincinin oluşturulması ve başarılı sporcu sayısının artırılması en başta sporun topluma yaygınlaştırılması ile mümkündür. Sporun topluma yaygınlaştırılmasında sosyo-ekonomik faktörler önemli rol oynamakta olup bir ülkede bu faktörlerin iyileştirilmesi, sporun da gelişmesine katkı sağlamaktadır. Örneğin eğitim ve gelir seviyesinin yüksek olması ve sağlık sisteminin gelişmişliği ile spor sistemlerinin gelişmişliği arasında doğrudan ilişki bulunmaktadır.

Bu bölümde, sporun topluma yaygınlaştırılması ve başarılı sporcular yetiştirilmesini doğrudan etkileyecek öneriler yer almaktadır. Raporun anlaşılabilirliğini artırmak için bu bölümdeki alt başlıklar “Türk Spor Sisteminin Mevcut Durum Analizi” altındaki alt başlıklarla eşleştirilmiş ve öneriler maddeler halinde sunulmuştur.

4.1. Türk Spor Politikası ve Yönetiminin İyileştirilmesi

- Türk spor politikası yeniden düzenlenmeli, özerk bir anlayışla yeniden yapılandırılmalı yani sivilleştirilmelidir. Bu kapsamda Devlet her anlamda sporda düzenleyici kimliği ile bulunmaktan kademeli olarak vazgeçmeli, sporun temel ilke ve politikalarını yönlendiren ve denetleyen bir yapı haline gelmelidir. Hizmet üretimini geniş ölçüde özel sektöre, gönüllü kuruluşlara ve idari, mali ve sportif yönden güçlendirilmiş spor kulüplerine bırakmalıdır.

- Spor yönetiminde yer alan paydaşlar arasındaki koordinasyon ve işbirliğini etkin hale getirmek gerekmektedir. Mevcut durumda kamu kurum ve kuruluşları arasındaki koordinasyon mekanizmalarında ciddi eksiklikler görülmektedir. Bu çerçevede, GSB koordinasyonunda ilgili paydaşların üst düzey temsilcilerinden oluşan bir üst kurul (Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu gibi) kurulmalı ve spordaki paydaşların görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyecek “Spor Politikası ve Yönetimi Stratejisi” hazırlanmalıdır.

- Devlet spor alanında serbest piyasa mekanizmasının kurallarını koyup denetlemeli, bunu yaparken bir taraftan rekabeti ve girişimciliği teşvik etmeli, öte yandan haksız rekabete engel olmalıdır.

- Spor politikası ve yönetimi, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi kurumsal bir nitelik kazanarak tüm organizasyonlarla birlikte kendi kendini finanse eden bir sistem haline dönüşmelidir. Türkiye’deki sporla ilgili kurum ve kuruluşların AB ülkelerinde olduğu gibi serbest piyasa şartlarına uygun bağımsız, idari ve mali kurumsallaşmayı hayata geçirme zorunluluğu vardır. Ayrıca, kamu eliyle tahsis edilen finans kaynakları, etkin ve objektif kriterlere dayalı kullanılmalıdır.

- Ülkemizde spor yönetiminde söz sahibi olan kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları spor alanında eğitim almış personel görevlendirmeli, günümüzün çağdaş yönetim anlayışı olan kaliteye dayalı sistemleri hayata geçirmeli ve böylece daha kaliteli spor hizmetleri üretmelidir.

- Vergi ve denetleme sisteminin geliştirilmesi ve bağımsız denetim şirketlerince etkin denetimin gerçekleştirilmesi gereklidir.

4.2. Sporcu Altyapısının Güçlendirilmesi

- GSB, SGM, MEB, TMOK, TMPK, TASKK ve federasyonların işbirliğiyle çocuklara ve gençlere spor yapma bilinci aşılacak projeler geliştirilmelidir. Örneğin illerde farklı spor dallarının tanıtımını yapmak için GSB, SGM, yerel yönetimler, valilikler ve MEB'in işbirliği yapmaları sağlanmalıdır.

- Ülke genelinde antrenörlerin sayıları artırılmalı ve kapasiteleri güçlendirilmelidir.
- Okullardaki spor eğitiminin kalitesi ve çeşitliliği artırılmalıdır.
- Spor kulüplerinin altyapılarına önem vermelerini sağlayacak düzenlemeler hayata geçirilmelidir. Profesyonel spor kulüplerine bu yönde zorlayıcı hükümler getirilmelidir.
- Okullarda ailelerin çocuklarını spor yapmaya teşvik etmelerini sağlayacak uygulamalar hayata geçirilmeli, örneğin veli görüşmelerinde bu hususta bilgilendirici ve teşvik edici tanıtımlar yapılmalıdır.
- Sporcu eğitim merkezlerinin sayısı ve etkinliği artırılmalıdır.
- Spor ortaokullarının açılmasının imkânları araştırılmalı, spor ortaokulları ve spor liseleri ile devamında spor yüksekokulları ve spor fakülteleri arasında geçişler sağlanmalıdır.
- Ülkemizde kadın sporcuların artırılmasına yönelik stratejiler geliştirilmeli ve projeler oluşturulmalıdır.
- Kamu kaynaklarından spora ayrılan cari bütçenin yaygın spor eğitimi ve elit sporcu eğitimi arasında dengeli tahsisi sağlanmalıdır.

4.3. Antrenörlerin Nitelik ve Nicelik Olarak İyileştirilmesi

- Ülkemizde antrenör yapılanması, temel spor eğitimi antrenörü, branş antrenörü, yetenek seçimi antrenörü ve olimpik sporcu antrenörü şeklinde düzenlenmeli ve olimpik sporcuların yüksek nitelikli antrenörlerle olimpiyatlara hazırlanmaları sağlanmalıdır.
- Tüm spor dallarında eğitim veren öğretim elemanlarının antrenörlük eğitimlerinin güncelleştirilmesi sağlanmalıdır.
- Antrenörlük eğitimlerinin müfredatları güncellenmelidir. Bazı eğitimlerin web tabanlı uygulamalar aracılığıyla gerçekleştirilmesinin imkânları araştırılmalıdır.
- SGM tarafından organize edilen antrenörlük kurslarına ilişkin mevzuat yeniden düzenlenerek, bu kursların uzaktan eğitim modeliyle ve antrenörlük eğitimi bölümleri bünyesinde de verilmesine imkân tanınmalıdır.

- Okul spor dalı antrenörü modelinin, devlet okullarında uygulanmasını sağlayacak sistem geliştirilmelidir.

- SGM tarafından uygulanmakta olan okullara antrenör desteği verilmesi uygulamasının kapsamı genişletilmelidir.

4.4. Yerel Yönetimlerin Spor Alanındaki Etkinliğinin Artırılması

- Yerel yönetimlerin “rekreasyon müdürlüğü” kurmaları sağlanmalıdır.

- Belediyelerde spor hizmetleri, daire başkanlığı düzeyinde temsil edilmelidir.

- Belediyeler halka açık spor tesislerini semt nüfusuna göre yaygınlaştırmalı ve spor eğitici görevlendirmelidir.

- Özel idarelerin bütçelerinde spor hizmetlerine belirli oranda kaynak ayırmaları yönünde düzenlemeler yapılmalıdır.

- Belediyelerin kurdukları spor kulüplerinde spor dallarının çeşitlendirilmesi sağlanmalıdır. Ancak belediyelerin sportif uygulamalarında, kaynaklar ağırlıklı olarak performans sporuna harcanmaktadır. Bunun yerine kitle sporlarına kaynak ayrılmalıdır.

- Belediyelerin sportif ve kültürel etkinliklere belirli kriterler dâhilinde destek vermeleri sağlanmalı ve uygulamaları takip edecek mekanizmalar geliştirilmelidir. Belediyeler kanalıyla profesyonel kulüpler kurulması engellenmelidir.

4.5. Spor Kulüplerinin Kurumsal Kapasitelerinin Güçlendirilmesi

- Spor sisteminin önemli yapı taşlarından biri olan spor kulüplerinin hem sayısal, hem de kurumsal kapasite açısından geliştirilmesi sağlanmalıdır.

- Spor kulüplerinin dernekler kanununa göre yapılanmalarının değiştirilmesi ve amatör spor kulüplerinde gönüllülük ilkesine uygun ve kulüplerin ticari ilişkileri ile denetimlerini kolaylaştıracak yeni bir statüyü belirleyen spor kulüpleri kanununun yürürlüğe konması sağlanmalıdır.

- Spor kulüplerinde görev yapacak yöneticilerin ve mümkünse çalışanların spor alanında uzman kişilerden oluşmasına özen gösterilmelidir.

- Spor kulüplerine yönelik olarak, gelirlerini artıracak, giderlerini azaltacak uygulamalar konusunda bilgilendirici faaliyetler düzenlenmeli, mali açıdan güçlenmeleri teşvik edilmelidir.

- Spor kulüplerinin altyapıdan sporcu yetiştirilmeleri teşvik edilmelidir.

- Kulüplerin mali yapıları denetlenmelidir. Harcamalarda keyfilikler önlenmeli ve kaynakların israf edilmesinin önüne geçilmelidir. Mali yapılarını bozan kulüplere maçlardan men ve puan silme cezaları uygulanmalıdır.

4.6. Spor Federasyonlarının Kurumsal Kapasitelerinin Güçlendirilmesi

- Federasyonların gelişebilmesindeki en önemli unsurlardan birisi de kurumsallaşmanın sağlanması ve keyfilikğin önüne geçilmesidir. Özellikle federasyon seçimlerinde adillikğin sağlanabilmesi, sadece başarılı başkanların bu konuma gelebilmesi ve bunu sağlayamayana Genel Kurulca değiştirilmesinin demokratik olarak yolunun açılması başarının devamlılığı açısından hayatidir.

- Spor federasyonlarının kendisinin kaynak sağlayacağı yönetsel bir yapılanmayı oluşturmaları sağlanmalıdır.

- Federasyonların yönetimlerinde ve kurullarında spor alanında uzman kişilerin görev almaları sağlanmalıdır.

- SGM tarafından federasyonlara aktarılan kaynak; uluslararası başarı, kulüp ve sporcu sayıları, olimpiik spor dalı olup olmaması gibi objektif kriterlere bağlanmalıdır. Böylelikle federasyonlar arasında sporun gelişimini tetikleyecek rekabet ortamı da yaratılabilecektir.

- Federasyonlara aktarılan kamu kaynağının yerinde ve etkin kullanılmasını sağlamak için Sportif Değerlendirme ve Geliştirme Üst Kurulu tarafından gerçekleştirilen değerlendirme ve geliştirme faaliyetlerinin etkinliği artırılmalıdır.

- Denetimin etkinliği artırılmalıdır. Ancak bu denetimler sırasında sporun ve spor branşlarının özellikleri ve genel stratejiler göz önünde bulundurulmalıdır.

- Federasyonların gerçek anlamda bağımsız olmaları sağlanmalıdır. Spor yönetiminin seçimlerde oy hakkının olması bağımsız olmalarını zedelemektedir. Federasyon başkanlığı seçimlerinde oy kullanan kurul üyelerinin yeniden tanımlanması gerekmektedir. Bunun yanı sıra federasyonların işleyişlerindeki bürokrasiyi azaltıcı ve federasyonların yetki ve sorumluluklarını artırıcı düzenlemelerin yapılması sağlanmalıdır.

- Başarılı işadamlarının federasyon yönetimlerinde yer almaları teşvik edilmelidir. Bu yolla federasyonlar finansal ve yönetsel açıdan kapasitelerini güçlendirmiş olacaklardır.

- Federasyonların yapısı çerçevesinde oluşturulan kurullar işlevsel hale getirilmelidir. Özellikle bilim kurulunun faaliyete geçirilmesi gerekmektedir.

4.7. Spor Eğitiminin İyileştirilmesi

- Spora ilişkin bütün düzenlemelerde MEB ve GSB'nin görev alanları çerçevesinde işbirliği içerisinde olmaları sağlanmalıdır.

- Zorunlu eğitimin ilk 4 yılı ile sonraki 4+4 yıllarında Avrupa ve dünya ülkelerindeki uygulamalar çerçevesinde spor dersleri haftada en az iki saat zorunlu uygulanmalıdır.

- Her seviyedeki okullarda spor derslerinin uzman beden eğitimi ve spor öğretmenlerince yaptırılması sağlanmalıdır.

- Hareket kültürünün küçük yaşlardan itibaren kazandırılması ve obeziteyle etkin mücadele açısından okul öncesi eğitimde çocuklara cimmastik ve/veya yüzme dersleri verilmeli, bunun için müfredatta gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

- MEB'e bağlı ilk ve ortaöğretim kurumlarında spor yapılabilecek alanlar oluşturulmalı ve bu alanlar uygun donanım ile desteklenmelidir. Her okulun spor salonuna sahip olması mümkün değildir ama daha küçük ölçekli spor alanlarının her okulun bünyesinde oluşturulabileceği düşünülmektedir.

- Milli Eğitim Bakanlığının sosyal ve sportif faaliyetlere ayrılan bütçesinin iyileştirilmesi sağlanmalıdır.

- Okul sporlarına yönelik sponsor desteğinin artırılması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

- Okul spor kulüplerinde "Kıdemli Antrenör"lerin istihdamı teşvik edilmelidir.

- Her seviyedeki okulda beden eğitimi dersi müfredatı iyileştirilmelidir. Çocukların farklı spor dallarıyla tanışabilmesi, adil oyun kurallarını öğrenmesi ve sporun faydalarını kavrayabilmesi sağlanmalıdır. Bu kapsamda spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarından yardım alarak müfredatlarda farklı spor dallarına özel derslerin yer alması sağlanmalıdır.

- Ulusal düzeyde yapılan ISF branşlarındaki yarışmaların, uluslararası yarışma kurallarıyla entegrasyonu sağlanmalı, bunun için yurt içi yarışların organizasyonundan da Okul Sporları Federasyonu sorumlu olmalıdır.

- Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarından ölçütlere uygun olanlarının, Spor Bilimleri Fakültelerine dönüştürülmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

- Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarındaki öğretim programlarının çağın gereklerine uygun şekilde revize edilmesi, bu yapılırken de Türkiye genelinde zorunlu dersler açısından müfredat birliğinin sağlanması ve seçmeli derslerin yerel ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenmesi gerekmektedir.

- Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitim uygulamaları, lissansüstü eğitim programları başta olmak üzere yaygınlaştırılmalıdır.

- Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarının niteliklerinin artırılması için yurt dışı eğitim programlarına, akademisyen değişim programlarına ve Öğretim Üyesi Yetiştirme Programlarına katılmaları teşvik edilmelidir.

- Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarının, öğrencilerinin ve beden eğitimi öğretmenlerinin GSB tesislerinden yararlanması için protokoller yapılmalıdır.

- Bölgesel dağılıma dikkat edilerek gerekli altyapıya sahip, alanında yeterli sayı ve nitelikte öğretim elemanı bulunan yükseköğretim kurumlarında, elit spora destek olacak ve akademik çalışma yapacak Spor Bilimleri Enstitüleri kurulmalıdır.

4.8. Elit Sporcu Seçimi, Yönlendirme ve Normlandırma Sistemlerinin Geliştirilmesi

- Yetenek seçimi ve geliştirilmesi ile ilgili proje ve çalışmaların, kişilere, kurumlara, politik gelişme ve değişimlere bağlı olmaksızın, bir spor politikası olarak benimsenmesi ve uzun soluklu planlanması gerekmektedir.

- Türkiye'nin bölgesel sportif başarı haritası hazırlanmalı ve bu çalışmada üniversitelere aktif rol verilmelidir. Sportif başarı haritası hazırlanırken ilk aşamada pilot bölgeler seçilerek sistemin geliştirilmesi faydalı olacaktır.

- Bölgesel düzeyde başarılı sporcuları ve branşları belirlemek amacıyla GSB, SGM, MEB ve federasyonlar tarafından son 10 yılı kapsayan performans verileri çıkartılmalıdır.

- Başarılı olan sporcuları başarıya yönlüten faktörler (tesis ve eğitim altyapısı, antrenör desteği, kulüpleşme düzeyi, sporcu sayısı gibi) bilimsel araştırmalarla düzenli olarak araştırılmalıdır.

- Bölgesel başarıyı değerlendirmek amacıyla MEB'in beden eğitimi dersi müfredat programlarına, yetenek tarama modelinde ve elde edilecek sonuçların değerlendirilmesinde kullanılacak yöntemler entegre edilmelidir.

- Ulusal yetenek tarama modeli geliştirilerek standardizasyon sağlanmalı, seçim kriterlerinde cinsiyet ve yaşlara göre normlar oluşturulmalıdır. GSB tarafından mobil yetenek tarama laboratuvarları oluşturulmalıdır.

- İlköğretim çağı, sportif yetenek belirleme yaşını kapsadığı için MEB'e bağlı tüm ilkokullarda yetenek taramalarına başlanmalı, bu tarama her yıl periyodik olarak tekrarlanmalı ve bu alanda eğitim almış beden eğitimi ve spor öğretmenleri aktif olarak bu süreçte görevlendirilmelidir. Bu çalışma kapsamında il ve ilçelerin Gençlik Hizmetleri ve Spor Müdürlükleri ile Milli Eğitim Müdürlükleri arasında üst düzey koordinasyon sağlanmalıdır.

- Yetenek taramalarının birinci sınıftan itibaren yapılabilmesi ve takip edilebilmesi için beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ilköğretim birinci sınıftan itibaren derslere girmeleri ve rehber öğretmenlerle birlikte sportif bilgi ve başarı kayıtlarının ortak bir veri tabanında tutmaları sağlanmalıdır.

- "Türkiye Yetenekli Sporcularını Arıyor" kampanyası ile görsel medyada programlar ve reklamlar yapılarak, kamuoyu konuyla ilgili bilgilendirilmelidir.

- Spor liselerinin spesifik branş eğitimi verecek şekilde yapılandırılmaları, akademik eğitim düzeyleri artırmaları ve spor alanında yeterli fiziksel donanıma sahip olmaları sağlanmalıdır. Spor ortaokullarının açılmasının imkanları araştırılmalıdır.

- Sporcuların eğitim ve psikolojik sorunlarını takip edecek; gerektiğinde destek vererek performanslarını yükseltebilecek birimler kurulmalı ve alanında uzman kişilerin bu birimlerde istihdam edilmesi sağlanmalıdır.

- Olimpik sporculara burs ve üniversiteye giriş sınavlarında ek puan katkısı sağlamak suretiyle, kendilerinin ve ailelerinin spora katılım konusundaki motivasyonları artırılmalıdır.

- Olimpiyatlarda ülkesel başarı, madalya sayısına göre belirlenmektedir. Ülkemizin olimpiyatlarda aldığı madalya sayısını, dolayısıyla da başarı sırasını yükseltebilmek için hangi olimpik sporlara öncelik verileceği, TMOK koordinasyonunda ilgili kurum ve federasyonlar ile akademisyenlerin görüşleri alınarak belirlenmelidir.

- Olimpik Sporcu Kamp ve Eğitim Merkezlerinin ve laboratuvarlarının kurulması ve bu doğrultuda uzmanların yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu eğitim merkezinde sporcuların performans, psikolojik, sosyal, sağlık, doping, biyo-mekanik, spor hekimliği, antropometrik, beslenme, fizyoterapi gibi konulardaki ihtiyaçları karşılanmalıdır. Ayrıca sporcuların antrenman programlarını etkin biçimde uygulamalarını sağlayacak spor altyapısı sağlanmalıdır. Olimpik sporcular bir taraftan kamp yaparken diğer taraftan da periyodik olarak gözlemlenmeli ve elde edilen veriler arşivlenmelidir. Bu tesisler üniversitelerle ilişkisi olan, üst düzey araştırmalar yapılabilen ve antrenör yetiştirilebilen tesisler olarak yapılandırılmalı ve çok amaçlı kullanılacak mimari yapıda tasarlanmalıdır. Tesis politikalarında bu merkezlerin hangi branşlarda, nerelerde ve kaç tane yapılacağına ilişkin stratejiler belirlenmelidir.

4.9. Mevzuat Düzenlemelerinin İhtiyaçlar Doğrultusunda Hayata Geçirilmesi

- Spor kulüplerinin sayıca artmasını ve kurumsal açıdan güçlenmelerini sağlayacak “Spor Kulüpleri Yasası” çıkarılmalıdır.

- Yürürlükte bulunan mevzuat titiz bir çalışma ile tekrar ele alınmalı ve federasyonların gerçekten bağımsız olabilmesini sağlayacak, ama kamudan aktarılan kaynakları usulüne uygun olarak kullanıp kullanmadıklarını da denetleyecek düzenlemeler hayata geçirilmelidir.

- Spor yargısı, seçim ve görev usulleri bağımsızlıklarını garanti altına alacak, hakim teminatına sahip, yargılamayı muhtemel kurumların bünyesinde değil, bağımsız bir yapılanma içinde yapabilecek ve kendi gelirleri ile sekreteryasına sahip hale getirilecek şekilde yapılandırılmalı ve bütün spor dallarını kapsayacak şekilde mevzuat ile donatılmalıdır. Bu kurula konusunda uzman hukukçular objektif olarak seçilmelidir.

- Spor İhtisas Mahkemelerinin kurulmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

- Spor Hukuku bölümleri açılarak bu alanda uzmanlaşmış hukukçu sayısının artırılması sağlanmalıdır.
- Milli sporcuların organizasyonlara iştirak etmemeleri durumunda ne gibi yaptırımların uygulanacağı konusunda mevzuattaki eksiklikler giderilmelidir.
- Ödüllendirme yönetmeliği sporu yaygınlaştırmak ve sporda başarıyı artırmak için değiştirilmelidir.

4.10. Spor Tesislerinin Doğru Planlanması ve Etkin İşletiminin Sağlanması

• Spor bütün dünyada yüksek cirolara ulaşan bir sektördür. Ülkemizde bu sektörün yurt dışında elde edilen rakamlara ulaşabilmesi için yeni tesislere ihtiyaç duyulmaktadır. Sporcu ve sporsever sayılarının artırılabilmesi için yeni ve modern, 7/24 kullanılan tesislerin yapılması gerekmektedir.

• Tesisleşmede farklılaşmaya gidilmelidir. Spor tesisleri “temel spor eğitimi verilen tesisler”, “federasyonların işlettiği ve faaliyetlerini sürdürdüğü tesisler”, “taşınabilir tesisler” ve “üst düzey sporcuların yararlandığı olimpiik kamp ve eğitim tesisleri” şeklinde yapılandırılmalıdır.

• Tesisler orta ve uzun vadeli stratejik planlamalarla yapılmalıdır. Spor yatırımlarının hangi branşlarda, hangi büyüklükte ve nerelere yapılması gerektiği tespit edilirken önceden belirlenmiş objektif kriterler kullanılmalıdır. Örneğin tesis yapılacak bölgenin demografik yapısı, okulların yoğun olduğu bölge olup olmaması, seyirci kapasitesi, o bölgede geliştirilmesi düşünülen spor branşı, iklimi, alınacak organizasyonlar, başarılı olan sporcuların varlığı gibi kriterler kullanılabilir.

• Türkiye’de hali hazırda bulunan kamuya ve özel sektöre ait bütün tesislerin envanteri çıkarılmalı ve bu veri tabanı herkesin kullanımına açılmalıdır.

• Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilere ait spor tesislerinin ortak kullanımına ilişkin mevzuat düzenlemeleri ve uygulamalar geliştirilmelidir.

• Spor tesislerinin, etkin kullanılabilmesi ve işletim maliyetlerini karşılayabilmesi için müsabaka günleri dışında da insanları çekebilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla tesisler, insanların iyi vakit geçirebileceği alanlar olarak planlanmalıdır. Ayrıca spor tesisleri için yer seçimi yapılırken; yerleşim yerlerine uzaklığı, toplu ulaşım imkânlarının var olması ve nüfus yoğunluğu gibi kriterler dikkate alınmalıdır.

• Çok sayıda ve modern tesisleri bugünkü bütçe imkânları ile yapabilmemiz mümkün olmadığından yeni finansman modelleri geliştirilmelidir. Bu kapsamda sporda “Kamu Özel Ortaklığı”, “Yap-İşlet-Devret” veya “Yap-Kirala-Devret” gibi modeller uygulanabilir. Ancak bu yöntemlerin uygulanabilmesi için yasal düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

- Spor kulüpleri, spor tesisi edinmeleri konusunda teşvik edilmelidir.

- Spor tesislerinin işletilmesi ve yönetilmesi özel sektöre devredilebilmelidir. Devlete ait bütün tesislerin karlı yatırımlar haline getirilebilmesi için sporun etik kurallarından uzaklaşmadan tesisleri işletebilecek yatırımcılar özendirilmelidir.

4.11. Spor Endüstrisi ve Ekonomisinin Güçlendirilmesi

- Sporda üretim ve istihdam imkânlarının artırılması ve katma değer oluşturulması için özellikle AB uygulamaları gözden geçirilerek, uygulamadaki eksiklikler birliğin kararları doğrultusunda giderilmelidir.

- Türkiye’de spor teknolojisi ve spor ürünlerini geliştirmeye yönelik çalışmalar başlatılmalıdır.

- Spor turizmi geliştirilerek hem ülkemizin tanıtımına hem de ekonomiye olan katkısı artırılmalıdır.

- Spor endüstrisinde faaliyette bulunan firmaların, rekabet üstünlüğü sağlayabilmeleri için bilişim teknolojilerinin ve elektronik ticaret uygulamalarının sundukları olanaklardan faydalanmaları gerekmektedir. Gelecekte firmalar internette tüketicinin isteklerine yönelik ve problemlerin en kısa sürede çözülmesini sağlayacak düzenlemelere gitmelidir. Bu doğrultuda, firmalar uygun stratejileri geliştirmeli ve uygun teknoloji yatırımlarında bulunmalıdırlar. Elektronik ticaret, tüketiciler için hizmeti kolaylaştıran bir araçtır. Küreselleşen dünyada ve rekabetçi ortamda spor sektöründeki kurum ve kuruluşların ayakta kalabilmeleri için e-ticarete yatırım yapmaları teşvik edilmelidir.

- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Ekonomi Bakanlığı, bünyesinde spor endüstrisine ve ekonomisine ilişkin birim oluşturulmalı, bu konuda geliştirici ve önleyici tedbirler alınmalı, küçük orta boy işletmeler kapsamına spor işletmeleri de dahil edilmeli ve finans kurumları, yerel yönetimler ile sanayi ve ticaret odaları spor işletmelerinin finans kaynaklarının artırılması için teşvik tedbirleri uygulamalıdır.

- KOSGEB, Kalkınma Ajansları, TÜBİTAK gibi kurumlar spor endüstrisi ve spor sektörü alanında yapılacak proje ve çalışmalarını destekleyici programlar geliştirmeli, devletin teşvik ve proje sistemleri bu alana göre de uyarlanmalıdır.

- Spor sektöründe mal ve hizmet üretimi uluslararası kriterlere uygun rekabet şartlarını yerine getirecek marka ve kalite konusunda Ar-Ge çalışmalarına yönelmelidir.

4.12. Spor Finansmanının İyileştirilmesi ve Sponsorluğun Teşvik Edilmesi

- Türkiye’de spora kamu sektörü, özel sektör, yerel yönetimler ve spor kulüpleri tarafından yatırım yapılmaktadır. Kamu eliyle tahsis edilen mali kaynak, özellikle amatör spor dallarındaki faaliyetler için en önemli kaynak olmakla birlikte yetersiz kalmaktadır. Spor alanında kullanılmak için alternatif finansman modelleri geliştirilmelidir. Ancak bu modellerin yerindeliğine asıl karar verecek makam üst düzeydeki kamu mali yönetimidir.

- Kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların spora yönelik teşvik, kaynak aktarma, destek, yardım ve finansal katkılarını net olarak tanımlayacak ve yönetecek spor teşvik sistemi geliştirilmelidir.

- Sponsorluk yasasının içeriğinde yapılacak düzenlemelerle spor federasyonları sponsor bulma konusunda özendirilmelidirler. Federasyonların sponsorlardan elde edecekleri aynı ve nakdi yardımları, faaliyetlerinde kullanabilmelerinin sağlanması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

- Belirli bir süre federasyonlara verilen ancak tekrar il müdürlüklerine devredilen sicil-lisans, tescil ve transfer işlemlerinin bölgesel büro ve temsilciler tarafından yapılması ve gelirlerinin federasyonlara aktarılması sağlanmalıdır.

- Değişik isimler altında (akaryakıt, tekel ürünleri gibi) sporu teşvik maksadıyla toplanan fonların spora özgü oluşturulan “Spor Federasyonları Gelişim Fonu” adı altında birleştirilerek, federasyonlara aktarılması sağlanabilir.

- Sporun ve sporcuların ülkelerin tanıtımında sahip oldukları etkiler düşünülerek Türkiye’nin tanıtımı için kurulan “Türkiye Tanıtım Vakfı”nın uluslararası müsabakaların organizasyonlarına ve başarılı sporcuların desteklenmesine kaynak aktarması sağlanabilir.

- Bazı spor branşlarına özgü oluşturulan spor vakıfları (basketbol, güreş gibi), federasyonların mali gelir elde etme ve harcamalarında yarattığı rahatlıktan dolayı önemli bir kaynak durumuna gelmiştir. Bu nedenle, diğer spor branşlarının da zaman içinde vakıf kurmaları teşvik edilmelidir.

- Spor kulüplerimiz nezdinde spor takımlarımızın, spordaki yatırımların ve spor organizasyonlarının sponsorluk yoluyla desteklenmesini sağlayacak yasal düzenlemeler hayata geçirilmelidir.

- Spor sponsorluğu ile ilgili tanıtım ve özendirici tedbirler alınmalı, bu kavramın sektörler tarafından algılanabilirlik düzeyi artırılmalıdır.

- Sponsorların spora daha fazla kaynak aktarmasını sağlamak için sporda şiddet ve küfür azaltılmalı, şike önlenmeli, sportif başarıların artırılması ve spor zevkinin yükseltilmesi sağlanmalıdır.

- Sponsorluğa, reklama nazaran daha düşük KDV uygulanmalıdır.

4.13. Engellilere Yönelik Spor Hizmetlerinin İyileştirilmesi

- Tüm spor tesislerinin engelli, engelsiz sporcu ve seyirci ayrımı yapılmaksızın düzenlenmesi, ulaşılabilir, erişilebilir ve gereksinimlere cevap verebilir düzeyde iyileştirilmesi gereklidir. Bu kapsamda mevcut spor tesislerinde engelli sporculara yönelik mimari düzenlemelerin yapılması, yeni yapılacak tesislerde ise bu durumun dikkate alınması sağlanmalıdır.

- Engelli sporculara yönelik uygun kamp merkezleri yapılmalıdır.
- Ülke genelinde bulunan tüm tesislerde engelli, engelsiz kulüp ayrımı yapılmaksızın antrenman ve maç yapma imkânları dengeli duruma getirilmelidir
- Ödül yönetmelikleri yeniden gözden geçirilmeli, sporcuların antrenörlerinden daha yüksek ödül almaları engellenmeli, bu şekilde antrenör-sporcu arasındaki iletişim ve işbirliği sağlanmalıdır.
- Engelli spor branşlarına yönelik antrenör ihtiyacı sağlanmalı, bu yöndeki eğitim ve istihdam desteklenmelidir.
- Okullarda engelli çocukların da beden eğitimi derslerine katılmaları sağlanmalı, bu konuda beden eğitimi ve spor öğretmenlerine gerekli eğitimler verilmelidir.
- Engelli bireylerin spora yönlendirilmesi konusunda işbirliği çalışmaları yapılmalı ve bu konuda ulusal ve uluslararası projeler yapılması konusunda destek oluşturulmalıdır.
- Engelli bireylerin sporcu veya seyirci olarak kulüplere ve tesislere ulaşımında yaşanan zorluklar giderilmelidir. Bu konuda yerel yönetimler gerekli desteği sağlamalıdır.
- Engelli bireylerin katılabilecekleri spor faaliyetleri konusunda bilgilendirici ve motive edici broşürler hazırlanmalı; okullara, rehabilitasyon merkezlerine, hastanelere, belediyelere ve tüm spor kulüplerine dağıtılmalıdır.
- Engelli sporcuların koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinde çalışacak hekim, fizyoterapist gibi sağlık profesyonellerinin artırılması ve hizmetlerin ulaşılabilirliğinin geliştirilmesi için federasyonlar ve gençlik spor müdürlüklerinin işbirliği içinde çalışması gereklidir.
- Özellikle milli takımlarda yer alan engelli sporcular başta olmak üzere tüm engelli sporculara yönelik psikolojik eğitim verilmesi gereklidir. Bu eğitim sadece kampları kapsamamalı, belli bir süreci içeren ve gerçek anlamda spor psikolojisini bilen profesyoneller tarafından verilmelidir. Bu konuda eğitim verecek profesyoneller yetiştirilmelidir.
- Engelli bireye sahip aileler ve toplum; engelli bireylerin var olan yeterliliklerinin ortaya çıkarılması ve toplum içinde tüm bireylerin sahip olduğu hak ve imkânları eşit şekilde kullanabilmeleri konusunda eğitilmeli ve bu konudaki farkındalık artırılmalıdır. Bu amaç için toplumun tüm kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, dernekler ve gönüllüler arasında bir koordinasyon kurularak projeler üretilmelidir.

4.14. Spor Elemanlarının Sağlık ve Sosyal Güvenlik İmkanlarının İyileştirilmesi

- “Spor Hizmetleri Sınıfı”nın oluşturularak spor alanında çalışan insan kaynaklarına ilişkin ünvan ve iş tanımlarının yapılması sağlanmalıdır.

- Spor alanında hizmet veren kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütlerinde spor alanında uzmanlaşmış kişilerin istihdam edilmesi için tedbirler alınmalıdır.

- Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının mevcut öğrenci kapasiteleri, spor işgücü piyasasının talepleri ve kapasiteleri dikkate alınarak revize edilmelidir.

- Türkiye’de özel okullarda başarıyla uygulanan okul spor dalı antrenörü modelinin, devlet okullarında uygulanması için yeni bir model geliştirilmelidir. Bu istihdamın devlete aşırı bir yük getirmeyecek şekilde yapılması, bunun için okul aile birliği ve okullarda kurulacak spor kulüplerinin hafta sonları imkânlar ölçüsünde oluşturacakları spor dalı kurslarıyla spor yapmayan çocukların spora yönlendirilmesi hedeflenmelidir.

- Spor kulüplerinde çalışan her tür spor elemanının sosyal güvence altına alınması sağlanmalıdır.

- “Özel Zorunlu Sporcu Sağlık Sigortası” sistemi geliştirilmelidir. Standart poliçeler hazırlanmalı ve prim miktarının amatör sporcular ve/veya spor kulüpleri tarafından ödenebilir miktarda olması hususu göz önüne alınmalıdır. İsteyen kulüp ya da sporcu standart poliçeye ek olarak yüksek teminatlı farklı poliçeler yaptırabilmelidir.

- Sporcu sağlığı merkezleri basamaklandırılmalı, verilen hizmet kalitesi ve çeşitliliği artırılmalıdır. Ayrıca bu merkezler donanım ve personel olarak güçlendirilmelidir

- Spor yaralanmalarını azaltmak için, spor dallarına özgü koruyucu egzersiz programlarına yönelik eğitimler yaygınlaştırılmalıdır.

- Mevcut Spor Hekimliği Anabilim dallarına ek olarak yeni anabilim dalları açılmalı, yeni spor hekimleri yetiştirilmelidir.

- “Egzersiz ilaçtır” kavramı üzerinde özellikle durulmalı, kronik hastalıkların önlenmesi, tedavide egzersizin kullanılması için geniş katılımlı toplantılar yapılarak başta hekimler, spor uzmanları ve medya bilgilendirilmeli, kampanyalar düzenlenmelidir.

- Özellikle tüm yurttan yaygın olarak bulunan aile hekimlerine (ülkemizdeki aile hekimi sayısı yaklaşık 22.000 kişidir) kurslar düzenlenmeli, aile hekimlerinin hastalarına egzersiz önermeleri ve tedavide kullanmaları sağlanmalıdır. Ayrıca, aile hekimleri, hizmet içi eğitimlerle sporcu muayeneleri ve sporcu sağlığı konusunda bilgilendirilmelidir.

- Hastalıklar ve özellikle obezite ile mücadelede Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı üçlü bir yapı olarak çalışmalıdır.

4.15. Sporda Şiddetin ve Etik Olmayan Uygulamaların Önlenmesi

- Sporda etik ilkeler spor kamuoyunda tartışılarak ortaya koyulmalıdır.

- İlk ve orta dereceli okullarda olimpizm felsefesini ve adil oyun (fairplay) davranışlarını özendirici eğitim etkinlikleri müfredata konulmalıdır.

• Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının programlarında bulunmayan spor etiği dersi programa dâhil edilmelidir.

• Antrenör ve hakemlik kurslarında spor etiği eğitimine yer verilmelidir.

• Her federasyonun kendi etik kodlarını oluşturması ve bunlara uyulmadığı takdirde gerekli cezai müeyyideleri taviz vermeden uygulaması gerekmektedir.

• Federasyon ve kulüp yöneticilerine şiddete yol açacak davranışlar ve etik uygulamalar konusunda hizmet içi eğitim verilmelidir. Bu eğitimlerde web tabanlı eğitim modüllerinden yararlanılabilir.

• Spor kurallarının ve uygulamalarının toplumda bilinir hale getirilmesi sağlanmalıdır. Medya bunun için kullanılabilir en etkili araçtır.

• Sporda şiddet her ülkede farklı boyutlarda ve ortamlarda ortaya çıkabilmektedir. Türkiye’de sporda şiddeti hangi faktörlerin tetiklediği ve nasıl önlenebileceği konularında bilimsel araştırmalar yapılması teşvik edilmelidir.

• Sahalarda eğlencenin öne çıkartılarak, daha fazla sayıda kadın ve çocuğun spor müsabakalarına seyirci olarak gelmesi sağlanmalıdır.

• Müsabakalarda görev yapan özel güvenliğin daha etkin hale gelmesi ve zorunluluklar dışında saha içinde genel kolluk güçlerine görev verilmemesi sağlanmalıdır.

• Stadyumlar başta olmak üzere spor tesisleri şiddeti önleyecek ölçüde mimari rahatlığa kavuşturulmalıdır.

• Taraftar dernekleri ve fan kulüpleri kurulmasıyla seyirci tanınır hale getirilmelidir. Bu doğrultuda UEFA kriterlerinin hayata geçirilmesi yararlı olacaktır.

• İyi bir spor seyircisi oluşturulmak üzere TMOK, spor federasyonları ve üniversiteler işbirliğiyle eğitim amaçlı bir proje geliştirilip olimpiyat ruhu taşıyan bir taraftar modeli oluşturulmalıdır.

• Doping alanında daha fazla sayıda sağlık bilimci ve hukukçunun uzmanlaşması sağlanmalıdır.

• Doping mücadelesinde önemli unsurlardan bir tanesi de bağımsızlıktır. Türkiye’de doping mücadeleyi bağımsız bir şekilde yürütecek kurumsal yapı oluşturulmalı, doping kontrol laboratuvarlarının faaliyete geçirilmesi sağlanmalıdır.

• Bütün spor federasyonlarının yolsuzlukları önleme ve yolsuzluklarla mücadele konusunda gerekli tedbirleri almaları sağlanmalıdır.

• Sporda hem kamunun hem de kulüplerin gelirlerinin düşmesine yol açan, bunun yanı sıra spor organizasyonlarının güvenilirliklerini zedeleyerek kalitesini düşüren kayıt dışılıkla mücadele edilmesi sağlanmalıdır.

4.16. Spor Medyasının Etkin Kullanımının Sağlanması

• Spor federasyonları, SGM ve medya kuruluşlarının işbirliğiyle spor dallarını ve sporun faydalarını tanıtıcı programlar ve kamu spotları hazırlamalarıdır. Böylelikle hem farklı spor branşları tanıtılabilecek, hem de halkın spor yapma motivasyonu artırılacaktır. Başarılı sporcuların ve medyada gündemde olan isimlerin bu tip programlarda yer almaları, özellikle gençlerin ve çocukların bu programlara olan ilgisini artıracaktır. Hedef kitlelere gerektiği şekilde ulaşabilmek adına programların uygun formatta hazırlanmalarının yanı sıra uygun saatlerde ekrana getirilmeleri de önemlidir.

• Basında futbol dışındaki branşlara ayrılan sürenin/yerin arttırılması sağlanmalı; spordaki etik değerlerin toplumca benimsenebilmesi yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

• Üniversitelerin İletişim Fakültelerinde, spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında GSB'nin işbirliğiyle "Spor Gazeteciliği" ve "Spor Medyası" bölümlerinin ve/veya sertifika programlarının açılması sağlanmalıdır. Ayrıca açılması önerilen programların lisansüstü düzeyde de eğitim vermesi, spor medyasının gelişimi açısından önem taşımaktadır.

4.17. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Etkin Kullanımının Sağlanması

• Kamuya ait spor tesislerinin etkin kullanımını sağlayacak veri tabanları geliştirilmelidir.

• Spor alanındaki istatistiklere ilişkin veri tabanlarının hazırlanması ve araştırmacıların kullanımına sunulması sağlanmalıdır.

• Spor eğitiminde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Bu kapsamda, teknolojilerin beden eğitimi ve spor öğretimine entegre edilmesi, üniversitelerde konu ile ilgili birimlerde yeterli teknolojik altyapı ve uygun eğitim kadrolarının yetiştirilmesi sağlanmalıdır.

• Spor alanında faaliyet gösteren kişi, kurum ve sivil toplum örgütlerinin farklı spor dallarının tanıtılması ve yaygınlaştırılması için BİT'i daha etkin kullanmaları sağlanmalıdır.

• Spor endüstrisinde faaliyet gösteren özel sektör kuruluşlarının e-ticaret uygulamalarını etkin olarak kullanabilmeleri teşvik edilmelidir.

• Spor eğitiminin erişim olanaklarını ve etkinliğini artırmak için BİT'ten daha fazla yararlanılması sağlanmalıdır. Örneğin internet sayfaları, video-konferans, e-posta, sosyal paylaşım siteleri gibi yöntemler kullanılarak spor eğitime daha aktif, eğlenceli ve hayatın her anına sirayet eden bir yapı kazandırılabilir. Bunun dışında spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında web tabanlı eğitimler ve sertifika programları düzenlenebilir. Web tabanlı eğitimler milli sporcuların ve profesyonel sporcuların eğitimlerini aksatmamaları açısından da fırsat yaratan bir uygulamadır.

- Sporda e-devlet modeline geçilmeli ve bu modülün e-devlet projesiyle bütünleştirilmesi sağlanmalıdır. Kurumlar arası iletişimi güçlendirecek bir sistem oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda GSB sicil lisans veri tabanı uygulamalarındaki sıkıntıların giderilerek sistemin sağlıklı işlemesi sağlanmalıdır.

- SGM’de spora ilişkin Ar-Ge bölümü kurulmalı, bu bölüm hem spor alanında yapılacak araştırma geliştirme çalışmalarını, hem de spor alanındaki teknolojik yenilikleri takip etmelidir.

4.18. Türkiye’nin Dünya Sporundaki Konumunun Güçlendirilmesi

- 2020 ya da 2024 Olimpiyat Oyunlarının İstanbul’da düzenlenebilmesi için gerekli çalışmalar sürdürülmeli, uluslararası spor otoriterleri nezdinde bu konuda stratejik girişimlerde bulunulmalıdır.

- Ülkemizde düzenlenecek olan uluslararası müsabakaların organizasyon komitelerinde spor yöneticiliğinde kariyeri olan kişilere daha fazla yer verilmesi sağlanmalıdır.

- Uluslararası organizasyonlara gönüllü katılımın artırılması için projeler hayata geçirilmelidir. Özellikle üniversite öğrencilerin gönüllülüğünün sağlanması için SGM ve TMOK arasında işbirliği sağlanmalı, gönüllülük ofisleri kurulmalı ve ihtiyaç halinde spor kuruluşlarına bu birimlerden gönüllülerin yönlendirilmesi sağlanmalıdır.

- Türkiye’nin nihai hedefi yaz olimpiyatlarını yapabilmek olup, bu kapsamın dışında kalan organizasyonlarda seçici davranılmalıdır.

- Uluslararası organizasyonlara aday olurken bu organizasyonların düzenleneceği ildeki tesis durumu, oyunların prestiji, bizim geliştirmek istediğimiz bir branş olup olmadığı, sponsor bulunup bulunamayacağı ve maliyeti dikkatli şekilde incelenmelidir.

- Yerel yönetimlerin ve diğer kurumların merkezi idarenin (GSB, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı) bilgisi ve planlaması olmadan uluslararası organizasyonlar almaları önlenmelidir.

- Uluslararası spor teşkilatlarında daha fazla Türk’ün istihdam edilebilmesi için gerekli eğitimler sağlanmalı, gençlere bu teşkilatlardaki iş imkânlarını tanıtılmalı ve Türkiye için bu teşkilatlarda istihdam kontenjanları sağlayacak girişimlerde bulunulmalıdır.

- Dışişleri Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve YÖK’ün işbirliği ile spora yön veren hukuksal, ekonomik, sporcu sağlığı veya eğitimi ile ilgili toplantılara katılımlara ilişkin normlar belirlenmeli, üniversitemizde görev yapan spor bilimcilerin bu toplantılara katılımını teşvik edecek düzenlemeler yapılmalıdır.

5. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Dünyada gençlik ve spor bayramı kutlayan tek ülke Türkiye olmakla birlikte spor istatistiklerine, uluslararası düzeyde aldığımız derecelere ve halkımızın yaşam tarzına baktığımızda spor sistemimizin yeterince iyi çalışmadığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Kalkınma Planlarında bireylerin spora aktif katılımlarını teşvik etmek, sporu bir yaşam tarzı olarak benimsetebilmek ve okullardan başlayarak örgütlü biçimde kitlelere yayılmasını sağlamak Türk spor politikalarında temel ilke olarak ifade edilmiştir. Ancak, bu ilkeleri hayata geçirecek tedbirler etkin bir şekilde uygulamaya konulmadığından Türk sporu yıllardır benzer sorunlarla uğraşmak durumunda kalmıştır. Örneğin profesyonel futbol ve seyir sporlarının uygulamadaki ağırlığı yıllar boyu devam etmiş, pek çok spor dalı kitlelere yayılamamıştır. Bunun yanı sıra Türk sporcularının uluslararası müsabakalarda arzu edilen başarıları elde edememiş, 2000 yılından bu yana aday olduğumuz Olimpiyat Oyunları Türkiye'ye verilmemiştir.

Mevcut yapılanmada, kuruluşlar arasındaki eşgüdüm eksikliği spor politikalarının hazırlanmasını ve uygulanmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Oysa sporun genelinde yaşanan sorunların bütüncül ve entegre bir yaklaşımla çözülmesi gerekmektedir.

Gelişmiş ülkelerin ulusal spor yapılanmaları incelendiğinde devletin denetleyici, yönlendirici, teşvik edici ve alandaki gelişmeleri takip eden bir rol üstlendiği; spor tesisi yatırımlarının gerçekleştirilmesi ve spor hizmetlerinin yürütülmesinin ise ağırlıklı olarak yerel yönetimler, özel sektör ve gönüllü kuruluşlara bırakıldığı görülmektedir.

Spor politikalarının bütüncül şekilde hayata geçirilmesi için de spor alanındaki mevzuatın iyi düzenlenmiş olması, ilgili paydaşların görev, yetki ve sorumlulukları ile bunlara uyulmaması durumunda uygulanacak cezai müeyyidelerin tanımlanması ön şarttır. Ülkemizde spor sistemini izleyip değerlendirecek ve spor kulüpleri ile federasyonları denetleyecek daha etkin bir yapı kurulmalı, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının spor alanındaki etkinliği artırılmalıdır. Bunların yanı sıra spor kulüplerinin ve federasyonlarının kurumsal kapasitelerinin artırılması ve spor alanında daha etkin çalışmaları gerekmektedir. Türkiye'de federasyonların hem idari hem de mali açılardan tam anlamıyla özerklik içinde hareket etmelerini sağlayacak anlayış ve imkânların yeterli seviyede gelişmemiş olması da işleyişte sıkıntı yaratmaktadır.

Ülkelerin ve milletlerin birbirleriyle rekabet halinde buldukları günümüz dünyasında kültürel, bilimsel ve ekonomik alanların yanında sporda da çağı yakalamak önemli bir görev ve hedef olmaktadır. Avrupa'nın en genç nüfusuna sahip ülkemizde çocuklarımız ve gençlerimiz sporun içine ne kadar çok çekilebilirse o kadar sağlıklı nesiller oluşturulabilecektir. Ülkemizde verilen spor eğitimi oldukça yetersiz seviyede kalmaktadır. Oysa çok sayıda çocuk ve gencin spor yapmasının sağlanması; spor kültürü ve spor geleneğinin geliştirilmesinin ve sporda başarının önemli bir ön koşul olmasına karşın okullarda beden eğitimi dersleri hem saat hem de içerik açısından yeterli değildir. Buna beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki gelişim eksikliğinin de eklenmesi sorunu derinleştirmektedir. Mevcut beden eğitimi dersi öğretim programlarının uygulanması

sürecinde farklı spor branşlarının çocuk ve gençlere tanıtılması, spor kültürünün ve etik kurallarının kazandırılmasında yeterli olmamaktadır. Okullarda spor eğitimi verecek antrenörlerin bulunmaması da diğer bir eksikliklerdir. Bu bağlamdaki önemli iki girişim; beden eğitimi derslerinin verimli işlenmesinin sağlanması ve okullarda spor eğitimine destek olacak antrenör istihdamının sağlanması olacaktır.

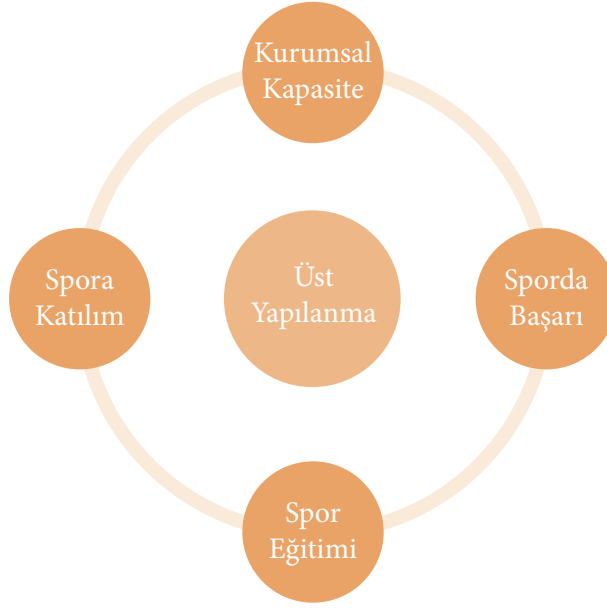
Başarılı sporcuların yetiştirilmesi sürecinin de iyileştirilmesi gerekmektedir. Sporda başarının ön koşulu olan erken yaşta yetenek seçimi uygulamaları, bir an önce ülke genelinde uygulanmaya başlamalıdır. Bunun yanı sıra elit sporcular için olimpik eğitim merkezleri kurulmalı, uygun fiziksel altyapı ve yeterli donanıma sahip antrenörler yetiştirilmelidir.

Yukarıda değinilen hususlara ilişkin tedbirler alındıkça sporun tabana yayılması kolaylaşacaktır. Bunların yanı sıra etkin tesis politikalarının devreye alınması, medya ve bilgi iletişim teknolojilerinin sunduğu imkânlardan faydalanılması, Ar-Ge çalışmalarına önem verilmesi de Türk toplumunda spor kültürünün yerleşmesine destek olacaktır.

Komisyonumuzca yapılan çalışmada, Onuncu Kalkınma Planı dönemi için spor alanındaki öneriler beş temel gelişme eksenini altında toplanmıştır. Bu eksenler, geliştirilen önerilerin birbirleriyle olan sistematik bağlarının daha net ortaya konulması ve daha anlaşılır olması için hazırlanmış olup, farklı çalışmalarda farklı eksenler hazırlanması da mümkündür.

Şekil 1'den de görüleceği üzere belirlenen gelişme eksenleri şunlardır:

1. Spor sisteminin yeniden yapılandırılması
2. Spor kulübü ve federasyonlarının kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi
3. Uluslararası müsabakalarda başarı kazanan sporcu sayısının artırılması
4. Spor eğitiminin iyileştirilmesi
5. Spor kültürü oluşturulması ve sporun tabana yayılması

Şekil 1: Türk Sporunun Gelişme Eksenleri

Spor sisteminin en tepede nasıl şekillendiği diğer bütün faaliyetleri doğrudan etkilemekte olduğundan bu gelişme eksenini diğerlerinden daha üst kademede yer almaktadır. Bu raporun ikinci bölümü altında sıralanan “10. Plan Dönemi Hedefleri” bu eksenler altına dağıtılmıştır. Ancak görüleceği üzere tesis, sporcu, antrenör altyapılarının iyileştirilmesi, finansmanın güçlendirilmesi ve bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımı birden fazla ekseninde yer almaktadır.

1. Spor sisteminin yeniden yapılandırılması

- Türk spor politikası ve yönetimi iyileştirilecektir.
- Yerel yönetimlerin spor alanındaki etkinliğinin artırılması sağlanacaktır.
- Spor mevzuatı ve yargı sistemi ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenecektir.
- Spor finansmanı çeşitlendirilecek ve artırılacak, sponsorluk uygulamaları teşvik edilecektir.

2. Kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi

- Spor kulüplerinin kurumsal kapasiteleri (idari, mali ve sportif yönden) güçlendirilecektir.
- Spor federasyonlarının kurumsal kapasiteleri (idari, mali ve sportif yönden) güçlendirilecektir.
- Türkiye’de spor endüstrisi ve ekonomisi güçlendirilecektir.
- Türkiye’nin dünya sporundaki konumu güçlendirilecek ve 2020 ya da 2024 Olimpiyat Oyunları Türkiye’de düzenlenecektir.

3. Sportif başarının artırılması

• Elit sporcu seçimi, yönlendirme ve normlandırma sistemleri hayata geçirilecek, Türkiye'nin uluslararası müsabakalarda başarılı olan sporcu sayısı artırılabacaktır.

- Elit sporcularla çalışan antrenörler nitelik ve nicelik olarak geliştirilecektir.
- Elit sporcu yetiştirilmede kullanılan spor tesisi altyapısı güçlendirilecektir.
- Spor elemanlarının sağlık ve sosyal güvenlik imkanları iyileştirilecektir.
- Sporcu altyapısı güçlendirilecek, lisanslı sporcu sayısı artırılabacaktır.
- Olimpik dallarda olimpik sporcu yetiştirme kamp ve eğitim merkezleri kurulacaktır.

4. Spor eğitiminin iyileştirilmesi

• Örgün spor eğitimi çeşitlendirilecek ve hem içerik hem de uygulama saati açısından iyileştirilecektir.

• Her kademedeki okulda görev yapan antrenörler, nitelik ve nicelik olarak geliştirilecektir.

• Bilgi ve iletişim teknolojilerinin, spor eğitiminde ve bilimsel çalışmalarda etkin kullanımı sağlanacaktır.

- Örgün eğitimdeki spor tesisi altyapısı güçlendirilecektir.
- Spor bilimleri fakülteleri ve enstitüleri alt yapısı uygun bölgelerde kurulacaktır.

5. Spora katılımın artırılması

• Sporcu altyapısı güçlendirilecek, lisanslı sporcu sayısı artırılabacaktır.

• Spor kulüpleri başta olmak üzere spor alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarda görev yapan antrenörler , nitelik ve nicelik olarak geliştirilecektir.

• Spor tesislerinin doğru planlanması ve etkin işletimi sağlanacaktır.

• Spor finansmanı çeşitlendirilecek ve artırılacak, sponsorluk uygulamaları teşvik edilecektir.

• Engellilere yönelik spor hizmetleri iyileştirilecektir.

• Sporda şiddetin ve etik olmayan uygulamaların önlenmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

• Spor medyası, sporun tabana yayılması için etkin kullanımı sağlanacaktır.

• Bilgi ve iletişim teknolojilerinin spor hizmetlerinde etkin kullanımı sağlanacaktır.

Bu eksenler altında yer alan hedeflerin gerçekleştirilmesi özellikle, spordan sorumlu kamu yönetiminin göstereceği performansla yakından ilişkilidir. Bu bağlamda Onuncu Plan için hazırlanan bu raporda ve önceki spor özel ihtisas komisyonlarında yer alan önerilerin ayrıntılı bir dökümü yapılarak öncelik arz edenlerin yıllık programlar aracılığıyla hızla gerçekleştirilmesi hedeflenmelidir. Söz konusu hedeflere ulaşabilmek ve ilgili paydaşlar arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlayabilmek için Gençlik ve Spor Bakanlığı çatısı altında spor alanında politikaları oluşturacak, çalışmaları yönlendirecek ve uygulama sonuçlarını takip edecek daimi bir komisyonun oluşturulması yerinde olacaktır.

Spor olgusunun, ülkemizdeki tüm kesimlerce gereken biçimde algılanması ve bu konuda ciddi adımlar atılması, ağdaş ve batılı anlamda uygulamalara girişilmesi, ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınma alanındaki hedeflere ulaşması bakımından hayati bir önem taşımaktadır. Bu itibarla spor özel ihtisas komisyonu çalışmalarına katılan herkese katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

1. DPT, “Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, Ankara, 2000.
2. Sunay,H., “Türkiye’de Sporun Yaygınlaştırılması Kapsamında Çağdaş Spor Yöneticisinin Rolü ve Önemi “,VII.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresine Davetli Konuşmacı olarak Sunulu Bildiri ile Katılım, 27-29 Ekim, Antalya, Kemer, 2002.
3. <http://esa.un.org/unpd/wpp/Excel-Data/population.htm> (Erişim, 7 Ocak 2012)
4. http://www.dosb.de/fileadmin/fm-dosb/arbeitfelder/wiss-ges/Dateien/2010/Siegel_Bundesbericht_SEB09__end.pdf(Erişim,Aralık 2011)
5. http://www.sportengland.org/research/active_people_survey/idoc.ashx?docid=4e3a8ed7-7232-4919-8514-147b22a11d91&version=1 (Erişim, 25 Aralık 2011)
6. http://www.sportengland.org/research/sport_facts/idoc.ashx?docid=b223d453-1835-4d9b-84d1-b69bc5e35f&version=2 (Erişim,30 Aralık 2011).
7. <http://www.sports.gouv.fr/index/communication/statistiques/donnees-detaillees/donnees-detaillees-2011> (Erişim, 7 Ocak 2012)
8. Australian Government, Australian Sports Commission, “Participation in Exercise, Recreation and Sport, Annual Report, 2010. <http://www.ausport.gov.au/information/casro/ERASS> (Erişim, 4 Ocak 2012).
9. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10736> (Erişim,20 Ocak 2012).
10. GSGM, “GSGM Stratejik Planı 2010-2014”, <http://www.sgm.gov.tr/Sayfalar/ContentView.aspx?contentUrl=/Bim%20Dosyalar/stratejikplanlama.pdf>, (Erişim 2 Aralık,2011).
11. Karahüseyinoğlu, M:F., Ramazanoğlu, F., Nacar, E., Savucu, Y., Ramazanoğlu, M.O., Altungül, O., “Türkiye’nin Spordaki Konumunun Bazı Avrupa Ülkeleriyle Karşılaştırılması”, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, Elazığ, 2005.
12. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM). “Spor Kulüplerinin Sorunları İle Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu”, Ankara, 2011.
13. Erturan-Öğüt,E.E.,”Almanya ve Türkiye’deki Spor Kulüplerinin Karşılaştırmalı Analizi-Türkiye’deki Spor Kulüplerinin Yapı ve İşleyişine Yeni bir Yaklaşım”, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı,Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2010.
14. http://www.sportengland.org/funding/ngb_investment/idoc.ashx?docid=5d17d8c9-51d2-4cc2-8b69-17d25ed9829e&version=1 (Erişim,30 Aralık 2011).
15. http://www.sportengland.org/research/sport_facts/idoc.ashx?docid=cc523f18-0820-4ae6-94c4-a8d65829e201&version=2 (Erişim,30 Aralık 2011).
16. <http://www.dfb.de/uploads/media/DFB-Mitglieder-Statistik-2011.pdf> (Erişim,30 Aralık 2011).

17. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html> (Erişim,25 Aralık 2011).
18. The Sporting Goods Manufacturers Association, “Sports, Fitness & Recreational Activities Topline Participation Report”, 2011, http://www.sfia.org/reports/276_2011-Sports%2C-Fitness-%26-Recreational-Activities-Topline-Participation-Report (Erişim, 7 Ocak 2012).
19. Akşar T.,Merih K.,“Futbol Yönetimi”, Literatür yay. 1. Baskı, İstanbul, Ocak 2008.
20. European Parliament, “Report On The European Dimension In Sport”, 2011. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2011-0385+0+DOC+PDF+V0//EN> (Erişim, 30 Ocak 2013).
21. http://en.wikipedia.org/wiki/sport_in_Russia, Erişim tarihi: 2008.
22. <http://www.nationmaster.com/country/ch-china/spo-sports>. Erişim tarihi: 2008.
23. MEB, “1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu”, MEB Yayınları, Manisa, 1991.
24. MEB, “2. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu”, MEB Yayınları, Manisa, 1993.
25. Türk Eğitim Derneği., “Beden Eğitiminin Sorunları”, TED Yayınları, Ankara, 1988.
26. Sönmez T., Sunay H.,”Ankara’da Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Sorunlarına İlişkin Bir İnceleme”, Milli Eğitim Dergisi, Milli Eğitim Basımevi, Sayı; 162, Ankara, Bahar, 2004.
27. Milli Eğitim Bakanlığı, Orta Öğretim Genel Müdürlüğünün 12.06.2012 tarih ve 2012/25 sayılı Genelgesi.
28. OSYM, “2011-2012 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri”, <http://osym.gov.tr/belge/1-13575/2011-2012-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri.html> (Erişim, 10 Şubat 2013)
29. Okay, A., “Halkla İlişkiler Aracı Olarak Sponsorluk”, Epsilon Yayıncılık; Melisa Matbaacılık, İstanbul, 1998.
30. Bayramlar K. “Ortopedik özürllülerde rekreasyonel aktiviteler ve spor”, Ankara Üniversitesi Dikimevi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokul Dergisi. 8(1), 23-27, Ankara, 2009.
31. TBMM, “Türk Sporunda Şiddet, Şike, Rüşvet ve Haksız Rekabet İddialarının Araştırılarak Alınması gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan 810/63, 113, 138, 179, 228) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu”, Ankara, 2005.
32. Brewer, M. B. & Crano, W. D., “Social Psychology”. Minneapolis:West Publishing Co.,1999.
33. Koruç, Z., Bayar, P. ve Arslan, F.,”Türkiye’de futbol fanatikleri: Sosyal kimlik ve şiddet. “Futbol Müsabakalarında Terörün Nedenleri ve Önlenme Yolları” Bilimsel Araştırma yarışması Kitabı. Ankara: Futbol Adamaları Ankara Şubesi Yayınları.1-20, 2004.